

V čísle dnes na 16 stranách: • Nesiem vám noviny • Musa ludens • Prof. L. Slovák: Hudba je celebráciou • Opera v Berlíne • Festival zborov • Prehliadka novej tvorby • Informácie • Obsah ročníka 1996

Hudobný život '96

ROČÍK XXVIII.

8 Sk

18. 12. 1996

23-24

PF '97

Opäť máme jeden rok za sebou. Zvyklosť zostáva zvyklosťou, hoci každý rok nadobúda iný rituálny, ale aj obsahový charakter. Aj tentoraz sa núka čas na bilancovanie, a to vo viacerých položkách. Akí sme boli, čo sme dosiahli, nedosiahli, ale mohli sme dosiahnuť, keby sa nám bolo chcelo, alebo keby sme našli lepšie a úprimnejšie porozumenie jeden pre druhého. Mohli by sme bilancovať aj prostredie a atmosféru, v ktorej sa práve ocitáme a spýtať sa, ako nás inšpirovala k celospoločensky užitočnej práci. Končíme rok, ktorý bol honosným Rokom slovenskej hudby. Bolo by záhadno skonfrontovať jeho pôvodné plány a zámery so skutočnosťou, zamyslieť sa nad faktom, či naozaj kvantita prospieva osloveniu spoločnosti a nadviazaniu hlbších kontaktov s ňou. Užitočné by bolo zamyslenie sa aj nad postavením hudobného umenia v médiách, v celostnej štruktúre organizácie sa meniacej slovenskej spoločnosti atď. Pravda, na všetko na konci roka nie je čas. Napokon najlepšie je bilancovať so svojím svedomím a vedomím, za seba. Aj mne sa žiada v tejto chvíli, ktorá býva oddávna posvätnou slávnosťou, „zabilancovať“ si nad uplynulým rokom, ktorý nám, ako som to už pred časom nazval zásluhou neprajného „ľudského faktora“, spôsobil nejednu traumy pri vydávaní nášho periodika, aj to, že za isté obdobie nemajú autori zaplatené honoráre. Štvrtkové rokovanie Valného zhromaždenia SHÚ zanechalo v nejednom z mála účastníkov trpký a čudný pocit. Načo to vlastne bolo a hlavne o čom? Pre koho? Zo 432 v prezenčke registrovaných členov SHÚ, Valného zhromaždenia sa zúčastnilo slabých 80 aj s hosťami, z toho časť údajne „užitočnejšie“ trávila chvíle v príjemnom prostredí Erata. Na Valnom zhromaždení, podľa môjho názoru, sme očakávali riešenie spoločných a nie čiastkových problémov a problémikov, chýbal nám reálny pohľad na funkciu, zmysel a poslanie ÚNIE. Za najvážnejší problém považujem neúčasť mladšej generácie, hoci ňou sa tak často efektne oháňame a zaklínáme...

A preto azda jediným aktuálnym bodom tohto cteného zhromaždenia bola informácia o vzniku Národného hudobného centra. Ak sa naplnia jeho predsavzatia, aspoň v oblasti vydávania periodík a inej prepotrebnej hudobnej literatúry, možno túto koncepciu akceptovať. Zdá sa, že konečne pre naše časopisy sa skončí svojvôľa a subjektívizmus jedincov v nazeraní na našu profesiu. Prvým januárom sa azda nad našim hudobným nebom všeličo vyjasní, pravda, bez nášho príspevku a porozumenia to asi nepôjde. To nie je servilnosť, ale viera a nádej prýščiaca z dlho prežívanej a precitovanej traumy. Preto v tejto chvíli osobne kladiem dôraz na ideu perspektívy, lebo bez nej niet ani ideálov, ani myšlienky, ani nádeje na lepší stav.

A tak teraz, v týchto dňoch, kedy si zdvorilo vinšujeme všetko dobré, lepšie, šťastnejšie, nezostáva mi nič iné, okrem tohto tradičného vinš, vysloviť aj úprimné poďakovanie hlavne tým, ktorí pri nás stáli, ktorí nám pomohli udržať nepretrúšanú kontinuitu, ale aj všetkým autorom, spolupracovníkom a, pochopiteľne, čitateľom na celom Slovensku, ktorým v čase nášho obmedzenia Hudobný život chýbal. Dakujeme a želáme všetkým veľa zdravia, šťastia a cez vianočné a novoročné sviatky krásnu pohodu s hudbou.

MARIÁN JURÍK

Vážení čitatelia a spolupracovníci,

nech je Vám sviatok Božieho narodenia trvalým symbolom vzájomnej lásky, úcty, porozumenia a mieru.

Vaša redakcia

Ocenenie encyklopédie

Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska, ktorá vyšla v roku 1995 vo Vydavateľstve Slovenskej akadémie vied VEDA, získala prestížne európske ocenenie - Medzinárodnú cenu etnologických a antropologických štúdií Giuseppe Pietre -

Salvatore Salomene Marino. Cenu udeľuje od roku 1958 Medzinárodné centrum pre etnohistóriu v Palerme. Toto ocenenie sa v odborných kruhoch chápe ako Nobelova cena v etnológii a kultúrnej antropológii.

Kopčák - Lapšanský v Prahe

Mimoriadnym hlasovým fondom, ako uvádza ČTK Praha, si 9. decembra úplne podmanil pražské publikum slovenský basista a stály hosť newyorskej Metropolitnej opery Sergej Kopčák, ktorý si na recitále s klavírnym sprievodom Mariána Lapšanského v kostole sv. Šimona a Judy pripomenul 25. výročie svojej umeleckej činnosti. V programe, ktorý v rámci cyklu Slovenská hudba v Prahe pripravil pražský Klub slovenskej kultúry, uviedol Kopčák piesne ruských skladateľov P. I. Čajkovského, S. Rachmaninova i M. P. Musorgského a árie z oper G. Verdiho. V Prahe počas štvrtstoročnej kariéry účinkoval iba niekoľkokrát a na scéne Národného divadla sa objavil iba raz s hosťujúcim bratislavským operným súborom. V roku 1973 sa stal

Kopčák laureátom medzinárodnej súťaže festivalu Pražská jar. V ďalších rokoch sa podieľal na koncertnom uvedení scén z opery Boris Godunov, spieval v Dvořákovom oratóriu Svatá Ludmila a v Rossiniho Stabat Mater. Naposledy v Prahe vystúpil v roku 1990 pod taktovkou Leonarda Bernsteina na záverečnom koncerte Pražskej jari v Beethovenovej Deviatej symfónii. V samostatnej Českej republike tak Sergej Kopčák vystúpil 9. decembra tohto roku po prvýkrát a premiérovu sa na pódium stretol s klaviristom M. Lapšanským. "Výberom repertoáru je pracovná oslava jubilea mojim návratom k začiatkom - k romantickým piesňam a operným áriám Verdiho," povedal Kopčák na tlačovej konferencii.

50 rokov Slovenského filharmonického zboru

Slávnostný koncert Slovenského filharmonického zboru sa uskutočnil 7. decembra v Koncertnej sieni SF v Bratislave. Konal sa pri príležitosti 50. výročia založenia tohto svetoznámeho speváckeho zboru pod záštitou ministra kultúry SR Ivana Hudeca. Na koncerte sa zúčastnili členovia vlády SR, minister životného prostredia Jozef Zlocha a minister pôdohospodárstva Peter Baco, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia diplomatického zboru a ďalší hostia. Na koncerte odzneli skladby A. Albrechta, Z. Mikulu, I. Hrušovského, B. Bartóka, S. Rachmaninova a E. Suchoňa. V dirigovaní sa striedali bývalí i súčasní dirigenti telesa L. Slovák, J. M. Dobrodinský, J. Rozehnal a B. Juhaňáková. Spoluúčinkovali organista S. Šurín a klaviristka E. Salayová.

Dni slovenskej kultúry v Ruskej federácii

Prvým veľkým kultúrnym projektom samostatnej demokratickej Slovenskej republiky, ktorým sa ruskej verejnosti predstavila slovenská kultúra, boli Dni slovenskej kultúry v Moskve (25. 11. - 2. 12.). V Stĺpovej sieni Domu odborov ich za prítomnosti ministra kultúry SR Ivana Hudeca a predsedu Národnej rady SR Ivana Gašparoviča slávnostne otvorili koncertom sólistov opery SND. Náročné moskovské publikum i hudobná kritika s nadšením ocenili výkony na-

ších umelcov. Z ruskej strany sa na otvorení zúčastnili podpredseda parlamentu a prvý námestník ministra kultúry. Pozdravný list zasľal aj prezident Ruskej federácie Boris Jeľcin. Prítomní boli tiež členovia diplomatického zboru pôsobiaci v Ruskej federácii. Z viacerých pozoruhodných podujatí ešte treba spomenúť koncert Slovenskej filharmonie, na ktorom sa s mimoriadnym úspechom stretlo predvedenie Suchoňových Metamorfóz.

Slovensko v zámorí

V Národnom divadle brazílskeho hlavného mesta Brasília uskutočnil sa 22. novembra slávnostný koncert z diel slovenských skladateľov, usporiadaný v rámci Roka slovenskej hudby. TASR o tom informovala umelecká agentúra Slovkoncert.

V informácii sa ďalej uvádza, že v interpretácii Symfonického orchestra Národného divadla v Brasílii pod taktovkou dirigentky Livie Amadiovej a so slovenskou klaviristkou Sylviou Čáporovou-Vizváryovou odzneli Slávnostná predohra Jána Levoslava Bellu, Concertino pre klavír a orchester od Jána Cíckera a Metamorfózy Eugena Suchoňa. Vystúpenie našej klaviristky brazílske publikum ocenilo dlhotrvajúcim potleskom a ováciami.

S rovnako mimoriadnym úspechom u publika sa stretol koncert slovenských operných umelcov - sopranistky Ivety Matyášovej a basbarytonistu Gustáva Beláčka, ktorý sa uskutočnil 23. novembra v argentínskom hlavnom meste Buenos Aires. V rámci Roku slovenskej hudby ho pripravil zastupiteľský úrad SR v Argentíne. TASR o tom informovala umelecká agentúra Slovkoncert.

Publikum, v ktorom boli predstavitelia vlády federálneho okresu Buenos Aires, ako aj diplomatického zboru, ocenilo dlhotrvajúcim potleskom interpretačné výkony oboch sólistov v dielach Mikuláša Schneider-Trnavského, Jána Cíckera, Eugena Suchoňa, Frica Kafendu a klasikov opernej tvorby - W. A. Mozarta, A. Boíta, A. Dvořáka, G. Verdiho a ďalších.

Úspech opery SND v Paríži

Opera SND, ktorá po prvý raz vystupuje vo Francúzsku, triumfuje v parížskej Opéra Comique s Hoffmannovými poviedkami Jacquesa Offenbacha. Osem predstavení (od 3. do 11. decembra), konaných pod záštitou ministerstiev kultúry Francúzska a Slovenskej republiky, bolo úplne vypredaných.

Parížske publikum vysoko ocenilo inscenáciu Jozefa Bednáríka, výkon orchestra, ako aj výborné spevácke výkony sólistov i zboru pri prezentácii hudobného diela, ktoré parížske občanstvo zhládlo po dlhej, štrnásťročnej prestávke, píše Agence France Presse.

Parížske vystúpenie operného súboru Slovenského národného divadla je súčasťou kultúrnych podujatí s názvom Podoba Slovenska, v rámci ktorých sa francúzskemu publiku predstavili tiež slovenskí výtvarní umelci, fotografi, filmári a gastronómovia.

KONKURZ

Riaditeľ Slovenskej filharmonie v Bratislave vypisuje konkurz na tieto miesta:

- zástupca koncertného majstra I. huslí
- husle tutti
- koncertný majster violončiel
- violončelo tutti

Konkurz sa uskutoční 21. januára 1997 o 13.30 h v Koncertnej sieni SF.

Prihlášky so životopisom prijíma a informácie poskytuje personál, ref. SF, Medená 3, 816 01 Bratislava - Reduta. Podmienky konkurznej hry oznámime prihláseným uchádzačom písomne.

OPRAVA

V texte článku Reflexie z dní starej hudby '96 na 1. strane HŽ č. 22, ktorého autorom je Payol Polák, sa vyskytli chyby, za ktoré sa autorovi i čitateľom ospravedlňujeme. Správne zne-

nie textu na konci prvého stĺpca je "...čestným predsedom prof. Ján Albrecht, zakladateľ súboru a tajomníčkou Katarína Važanová."

V polovici tretieho stĺpca (John Holoway) "...s priam nevýčerpateľným registrom artikulačných a dynamických nuansí..." Redakcia

Košická filharmonia v krajinách Beneluxu

Výberom z tvorby Bedřicha Smetanu, Edvarda Hagerupa Griega a Antonína Dvořáka predstavila sa v rámci svojho prvého umeleckého turné v krajinách Beneluxu Štátna filharmonia Košice. Na začiatku decembra, pod taktovkou luxemburského dirigenta Jeannota Weimerskircha, absolvovala päť koncertov v Luxem-

burgu a Holandsku.

V podaní 80-členného symfonického orchestra ŠFK, s ktorým ako sólista spolupracoval luxemburský klavirista Marc Bettendorf, odzneli symfonická báseň Vltava B. Smetanu, Koncert pre klavír a orchester a mol od E. H. Griega a Symfónia č. 9 e mol Z Nového sveta A. Dvořáka.

Uznesenie zo 4. Valného zhromaždenia SHÚ konaného 12. decembra 1996 v Bratislave

I. Valné zhromaždenie SHÚ schvaľuje:

- a) Správu o činnosti Rady SHÚ od 3. Valného zhromaždenia SHÚ 24. novembra 1994
- b) Správu o hospodárení SHÚ od 3. Valného zhromaždenia
- c) Správu dozornej komisie

II. Valné zhromaždenie ukladá Rade SHÚ:

1. Spracovať návrhy a pripomienky z rokovania 4. Valného zhromaždenia a uplatňovať ich v činnosti SHÚ a jej spolkov a regionálnych združení.
2. Usilovať sa v nových podmienkach v spolupráci s Národným hudobným centrom a ďalšími inštitúciami a občianskymi združeniami rozvíjať a podporovať slovenskú hudobnú kultúru vo všetkých jej prejavoch.
3. Naďalej vyvíjať úsilie v legislatívnej oblasti smerujúce k iniciovaniu zákonov o kultúre, o autorských právach, o sponzoringu.
4. Udržiavať a rozširovať kontakty so zahraničnými partnermi.
5. O prijatých uzneseniach 4. Valného zhromaždenia informovať Výbor pre školstvo, vedu a kultúru NR SR, ministra kultúry SR a verejnosť prostredníctvom odbornej tlače.
6. Uzatvoriť zmluvné vzťahy medzi spolkami po konzultácii s odborníkom na legislatívu.
7. viesť rokovania s Ministerstvom kultúry o zabezpečení aktivít SHÚ.
8. Vytvárať predpoklady na iniciovanie takých hudobných aktivít v regionálnych centrách, ktoré by boli prínosom pre slovenskú hudobnú kultúru.
9. Právne riešiť problém regionálnych združení.

III. Valné zhromaždenie berie na vedomie zloženie Rady SHÚ a zloženie Dozornej rady SHÚ.

Aké piesne spievame na Vianoce?

NESIEM VÁM NOVINY, POČÚVAJTE...

JÚLIA ADAMKOVÁ

Slávnosť Božieho narodenia slávia kresťania 25. decembra od začiatku 4. storočia. V Ríme takto nahradili pohanský zvyk slávania sviatku boha slnka, a Krista si ctia ako opravdivého víťaza, ktorý spojil Zem s Bohom. On je tým pravým Slnkom, ktoré nezachádza v smrti, ale neustále vychádza v sláve. V 4. storočí bolo totiž treba zdôrazniť Božstvo Pána Ježiša oproti bludárskej náuke Ária. Tento sviatok prijala čoskoro celá Cirkev (Akimjak 1996).

Medzi ľuďmi sa Božie narodenie úzko viaže s prípravou jaslíčiek a vianočnej jedličky, ktorá symbolizuje strom života uprostred raja, do ktorého nám Kristus ako svetlo sveta otvoril znovu cestu. Celé vianočné obdobie je naplnené radostným spevom o narodení pacholiatka, o jaslíčkách, pastieroch, slame, nevynímajúc voľa, osla a nebeské vtáčstvo. Dodávajú nám radostnú a povznesenú náladu, naplňujú nás pokojom. Spreádzajú nás ulicami miest pri predvianočných nákupech, doma nám spríjemňujú chvíle pohody a možno nás ani nenapadne, že sa tradujú z generácie na generáciu už mnoho storočí. Vianočné piesne a koledy - od najstarších, pochádzajúcich z 15. storočia, až po piesne zo začiatku 20. storočia - nájdeme v Jednotnom katolíckom spevníku z roku 1937, čo je oficiálny, dodnes užívaný spevník katolíckej cirkvi na Slovensku. Čoskoro uplynie šesťdesiat rokov od jeho vydania. Uvážme len, že toľké roky z neho deň čo deň pri omšiach zneli a znejú piesne asi v dvoch tisícach kostoloch na celom Slovensku.

Jednotným katolíckym spevníkom vyvrcholila dávna túžba po celoslovenskom katolíckom spevníku chrámových piesní. Bola taká silná, že sa dostala aj do názvu spevníka, čo je asi svetový unikát. V tejto súvislosti išlo najmä o zjednotenie textov a melódií jednotlivých piesní. Vďaka zásluham na zjednotení chrámového spevu mal bezpochyby Spolok sv. Vojtecha, ktorý bol založený v roku 1870 v Trnave. Už na prvom zasadnutí výboru sa rozhodol vydať okrem Svätého písma a Životopisu svätých aj spevník chrámových piesní, platný pre celé územie Slovenska. Na tento podnet vzniklo veľa spevníkov: Vše-

tizovala príprava skutočného reprezentatívneho, celoslovensky jednotného katolíckeho spevníka.

„Vznešene krásna, ale aj zodpovedná úloha, ktorou poverený som bol Spolkom sv. Vojtecha zostaviť jednotný katolícky spevník, stala sa mi poctou mimoriadnou, jednou z najväčších môjho života.“ takto sa vyznáva Mikuláš Schneider-Trnavský v úvode spevníka. Zverená mu bola do rúk hudobná stránka kancionála: „Predlohy zharmonizoval a nápevmi doplnil“, píše sa na titulnej strane. Aj keď Schneidera považujeme za autora spevníka, je výsledkom kolektívnej práce. Vtedajší správca spolku, Ján Pöstényi (veľký iniciátor a zostavovateľ spevníka), prišiel s myšlienkou vytvoriť spevníkové komisie, preto boli určené tri: hudobná, prozodická a vieroučná. Tie mali spolupracovať pri zbieraní piesňového materiálu a svojimi radami a pripomienkami pomáhať pri príprave spevníka. S odstupom času môžeme konštatovať, že Jednotný katolícky spevník bol výsledkom tvrdej štvorročnej práce (od r. 1931 do r. 1934) najmä kňaza, historika, redaktora a literáta J. Pöstényiho, skladateľa a organistu M. Schneidera-Trnavského a učiteľa a básnika L. Hohoša, ktorí sa takmer každý deň schádzali v súkromnom byte správcu spolku, aby mohli nerušené pracovať. A zišli sa tí najpovolanejší. Bola to naozaj náhoda, že sa stretli práve tieto tri osobnosti, priatelia žijúci v jednom z najvýznamnejších centier katolíckych vydavateľských aktivít na Slovensku - v Trnave.

Mikuláša Schneidera-Trnavského nazývame aj slovenským Schubertom. Jednotný katolícky spevník je jeho najspievanéjšie dielo vysokých umeleckých kvalít. Nadviazal v ňom na hudobný jazyk klasickeho-romantickej syntézy v umelecky natoľko vydatenej podobe, že aj v meniacich sa názorových trendoch a vkuse je stále aktuálny a širšia vrstva veriacich si ho dodnes prisvojuje ako prostriedok svojho vlastného náboženského prejavu.

Vianočné piesne sú v spevníku najviac zastúpené: na pomerne krátke vianočné obdobie, ktoré trvá približne tri týždne, pripadá

Syn Boží sa nám narodil

Cantus Catholici 1656, str. 18, 44

1. Syn Bo - ží sa nám na - ro - dil a z hrie - chu nás vy -
2. Pri - ví - taj, zem, Spa - si - te - la a ple - saj s ne - bom
3. Dnes an - jel, s ne - ba zve - sto - val, jak Boh svet veľ - mi

4. My tiež sa teda radujeme a veselo ho vitajme. Vitaj, atď.

5. Prišiel si v túto dobu k nám jak človek, mocný neba Pán. Vitaj, atď.

1. slo - bo - dil. Ví - taj, Pa - ne, ví - taj!
2. ve - se - lá.
3. mi - se - val.

obecná zbierka cirkevných katolíckych piesní slovenských z roku 1874 A. Radlinského a F. Sasínka, Duchovný spevník katolícky z roku 1882 F. O. Matzenauera a J. Mathulaya, Nábožný kresťan z roku 1906 A. Hlinku a J. Chládku a Alleluja z roku 1917 Š. Janovcsika a Š. Horvátha. Bohužiaľ, neboli rozšírené na celom Slovensku, ale mali iba lokálny charakter. Až po vzniku československého štátu a slávnostnej vysviacke prvých slovenských biskupov v roku 1921 sa na zasadnutí výboru spolku veľmi reálne skonkre-

až 75 piesní. Na porovnanie: na adventné obdobie je 33 piesní, na pôstne 63. Sú medzi nimi také známe vianočné piesne a koledy, ako napr. **Narodil sa Kristus Pán**, či jej textový variant **Dnes sa Kristus narodil, Búvaj Dieťa krásne, Dobrý pastier sa narodil, Nesiem vám noviny, Vstávajte pastieri, berte sa hor'...** - vytvárajúce idylu slovenských Vianoc. Nič proti nej, ale zamyslime sa. Už Mikuláš Schneider-Trnavský mal pri zostavovaní spevníka najväčšie problémy práve s výberom vianočných piesní. Vo svojej

reflexii pod názvom „Jednotný cirkevný spevník“, píše: „Mnohé nápevy zaslaných mi piesní nie sú cirkevné, ale sa tešia vraj veľkej obľube v ľude. Najhroznejšie sú medzi vianočnými. Samá žinčica, syr, salaš, stádo, Kubo, Stacho, trúba, bojdana, niňkanie, slovom bačovská epika bez hlbšej myšlienky, v ktorej by sa básnik mal zapodievať mystériom deja: Inkarnácie Božského Slova.“ V kofkách vianočných piesní sa spieva o salaši, pastieroch, jasliach...? Vo väčšine. Piesne vo vianočnom období by mali byť nielen idyllické, ale predovšetkým by sa mali zamerať na tematiku o Spasiteľovi, o Kristovi, ktorý je Svetlom sveta, Slnkom, ktoré osvecuje túto zem, Vteleným Slovom Božím. V spevníku nájdeme aj takéto piesne, napríklad: **Boh sa nám teraz narodil, Dieťaťko sa nám dnes zrodilo, Panna čistá, Spievaj a jasaj zem celá, Veselým hlasom spievajme**, a i. Tieto piesne sú však málo známe a skoro vôbec sa nespievajú. Prečo? Odpoveď na túto otázku nie je jednoznačná. Spievanosť, či nespievanosť jednotlivých piesní je determinovaná viacerými faktormi. Môže súvisieť s obdobím vzniku piesní, s harmonickým sprievodom, melodikou, metriko-rytmickou štruktúrou piesní, hlasovou polohou, technickou náročnosťou, textom, s tradíciou spievania atď.

Vyššie uvedené vianočné piesne: **Boh sa nám teraz narodil** atď. sú zamerané už v **Cantus Catholici**, prvom notovanom katolíckom spevníku z roku 1655. Tieto najstaršie nápevy, ktoré Mikuláš Schneider-Trnavský oživil v Jednotnom katolíckom spevníku, nesú pečať svojej doby. Majú vo väčšine prípadov modálny charakter. Schneider sa pri ich úpravách priklonil k dur-molovej harmonizácii, ktorá tu narušila štýlovú jednotu piesní. „Pokiaľ sa v melodike objavujú náznaky na staré modusy, Schneider sa nepokúšal odpútať pomocou nich zo zafatka dur-molovosti (ako sa to robilo už od polovice 19. stor.), ale ich naopak do týchto dur a mol stupníc vtesnával, osobitne do harmonického molovej stupnice“, napísal J. Kresánek vo svojom príspevku „O umelej

piesni M. Schneidera-Trnavského“ v Hudobnom archíve (1986). Schneider nepristupoval k práci na Jednotnom katolíckom spevníku ako historik - muzikológ, ale ako skladateľ a organista denne hrávajúci v kostole. Ako hovorí prof. Burlas a podobne aj PhDr. Hanakovič, Schneider si pravdepodobne uvedomoval, na akej nízkej odbornej úrovni boli vtedajší organisti, ktorí by túto modálnu harmonizáciu zrejme nepochopili.

Hudobné myslenie a čítanie ako i hudobná skúsenosť v oblasti duchovnej piesne u nás vyrastá nateraz viac-menej z tradície tohto klasickeho-romantickeho harmonického štýlu, ktorý sa utvrdzoval a pestoval mnohé desaťročia prostredníctvom harmonických úprav Mikuláša Schneidera-Trnavského v Jednotnom katolíckom spevníku. Preto sa modalita môže javiť súčasnému poslucháčovi ako niečo starobylé, cudzie.

Ďalšou príčinou, prečo niektoré piesne netvoria súčasť repertoáru obľúbených piesní, je ich technická náročnosť. Zvládnutie organového partu si vyžaduje technicky zdatného organistu, a to najmä vo vianočných piesňach. Taktiež vysoká hlasová poloha môže byť príčinou ich nespievania. No v období vzniku spevníka to problém nebol. Úpravy piesní v spevníkoch, napríklad z 19. a začiatku 20. storočia, sú toho dôkazom.

Veľmi dôležitú úlohu v spievaní či nespievaní určitých piesní zohráva vypestovaná tradícia. Hudobná skúsenosť šipokého okruhu veriacich vyrastá totiž z tradície spievaných piesní, ktoré sa počas uplynulých desaťročí vyselektovali a tvoria akýsi základný piesňový repertoár cirkevného roka. Ten je však v každom kraji, ba dokonca v každej farnosti odlišný. Výber piesní vo veľkej miere závisí od organistu. Preto aj tieto historicky cenné nápevy z **Cantus Catholici** môžu ožiť v našich chrámoch vtedy, ak organisti nebudú mať obavy, že ich ľudia nebudú spievať. Sú to predsa skvosty našej hudobnej kultúry, ktoré majú čo povedať dnešnému človeku nielen po stránke hudobnej, ale aj po stránke vieroučnej.

Hovoríme s prof. Ladislavom Slovákem

HUDBA JE CELEBRÁCIOU

Tohtoročná jeseň bola pre prof. Ladislava Slovákovi štedrá pozornosťou k jeho doterajším umeleckým výsledkom, ktoré vyústili do svojej sumarizácie v podobe Ceny kritiky za kompletne nahrávky Šostakovičových a Moyzesových symfónií pre Slovenský rozhlas, ako aj v podobe Platínovej plakety, ktorú obdržal od a. s. Opus pri príležitosti jeho 25. výročia a vydania niektorých Moyzesových diel na CD. Pochopte, že takéto ocenenie je víta-

nou príležitosťou na poobhliadnutie sa do nedávnej minulosti, ale aj do živej prítomnosti.

V októbri si Slovenský rozhlas pripomínal 70. výročie svojej existencie. S činnosťou rozhlasu je napokon úzko spätá tvorivá činnosť mnohých našich umelcov, ku ktorým treba v každom prípade na čelne miesto zaradiť práve prof. Slovákovi. Rozhlas bol štartom k jeho umeleckej kariére. V zozname jeho učiteľov je celý rad významných mien: A. Ledvina, prof. Štefan Németh-Samorinsky, J. Vincourek, K. Schimpl, ale najmä V. Talich. Svoju muzikantskú krv „zahrieval“ v rôznych chrámových zboroch, hlavne v Albrechtovom Kirchenmusikvereine. A potom?

Keď som absolvoval na konzervatóriu dirigovanie - začína rozprávať prof. Slovák - nastúpil som do rozhlasu, kde vtedy šéfoval prof. A. Moyzes. Pán profesor po mojom prijatí povedal: „Šuhajko, pôjdeš do hudobnej réžie a tam sa veľa naučíš“. A mal pravdu. Tým, že som musel nahrávať skladby rôzneho druhu a štýlu, musel som študovať aj veľa partitúr a pochopiteľne, ako režisér som musel aj z partitúry vychádzať. Tak to boli moje začiatky.

Tohto roku sme si pripomenuli aj 50. výročie vzniku filharmonického zboru. Jeho zrod je úzko spätý práve s menom L. Slovákovi. Zbor vznikol - ponára sa do svojich spomienok - v roku 1946 a to tak, že pri rozhlase už jestvovalo mužské tzv. Matuškovovo oktetó. No potrebovali sme pestrejší zvuk a tak som k mužskému oktetu pripojil oktetó ženskú a vznikol malý zbor. Ten zbor mi totiž v rozhlase strašne chýbal. Aj keď som pracoval s orchestrom. U Albrechta som bol choralistom a spievanie bolo mojim každodenným chlebičkom. S týmto „rozšíreným oktetom“, alebo malým zborom, sme začali nahrávať vokálny repertoár. Pravda, nie náročný, ale taký, aký v tom čase rozhlas potreboval. Za zmienku však stojí, že toto rozšírenie oktetu sa už dialo na báze konkurzu. A vtedy som videl, že je dostatok mladých ľudí, ktorí prišli „z vidieka“, mali určité základy z domu, alebo zo školy a tak sme potom postavili externý zbor. Interný, teda rozšírený oktetó, skúšalo dopoludnia a externý večer v telocvični na Zochovej ulici. Musím povedať, že v tejto práci nám rozhlas vychádzal veľmi v ústrety. Cvičili sme pravidelne, členovia zboru skúšali s ohotou, láskou a porozumením. Ba dokonca sa tu vytvárali vzácné priateľstvá, z ktorých niektoré prerástli do manželstva. No a takýmto systematickým štúdiom

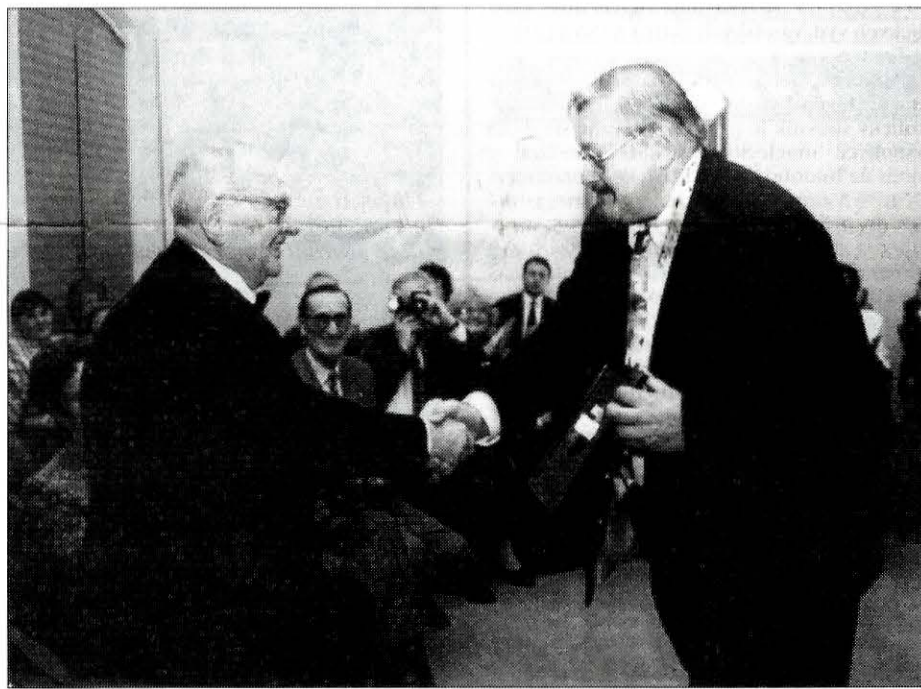
sme sa postupne dostávali k stále náročnejším dielam. Na prvé nahrávanie som našťastoval Smetanovu Českú pieseň, ktorú dirigoval František Babušek.

Čas bežal a zo skromného vokálneho telca sa čoskoro sformoval Miešaný zbor Čsl. rozhlasu, na ktorého pleciah stál po dlhé roky najnáročnejší vokálno-orchestrálny a oratoriálny repertoár. S menom L. Slovákovi a rozhlasovým zborom je spätá aj významná udalosť, a to uvedenie Šostakovičových 10 poém v roku 1952. No v tomto období Slovák bol práve Talichovým žiakom na VŠMU, čo znamenalo, že popri práci so zborom čoraz častejšie myslel na orchester. Vedomosti, ktoré získal od majstra Talicha, zúčastňoval ako asistent J. Mravinského v St. Peterburgu vo vtedajšej Leningradskej filharmonii. V sezóne 1954-55 som sa dostal na trojmesačný študijný pobyt k majstrovi Mravinskému - otvára novú kroniku svojho života L. Slovák. Keď som tam prišiel a povedal som, že som študoval u Talicha, Mravinský sa narovnal a povedal: „Tak čo tu chcete, keď ste Talichov žiak!“ Talich totiž tam pôsobil jednu sezónu (Talich dobre poznal ruské pomery, pretože pôsobil v Odeze, Tbilisi a i., r. 1946 dirigoval v Leningrade a na Mravinského hlboko zapôsobil). Keď sa orchester do-

môžem spolaťnúť a oni na mňa. Z ich tváre akoby vyžarovalo: áno, mi ti pomôžeme. A oni plnili všetko to, čo som chcel. Necítil som sa opustený...

Roku 1961 bol Ladislav Slovák vymenovaný za riaditeľa a šéfdirigenta Slovenskej filharmonie. Priznávam sa - hovorí prof. Slovák - že táto konštelácia dvoch funkcií, nebola šťastná. Riaditeľovanie som považoval ako kontraproduktívnu prácu voči funkcii šéfdirigenta. Predsa šéfdirigent musí byť pri svojej práci nekompromisný a ako riaditeľ musí riešiť rôzne problémy, sťažnosti, názory rôznych funkcionárov. A to nebolo dobré. Preto som sa funkcii riaditeľa čo najskôr usiloval vzdať. Veď sme realizovali veľmi krásne projekty: kantáty, oratóriá, Šostakovičove, Honeggerove symfónie a pod. a na to som potreboval, ako šéfdirigent, a podobne aj Dr. Rajter - čas a voľnú ruku.

Nemožno obísť zdanlivo epizódne obdobie spolupráce s Českou filharmoniou. Prof. Slovák znútorňoval svoj hlas. Bolo cítiť najmenejšie záchvevy spätého prežívania spomienok. Ako som už hovoril, mal som veľké šťastie, že orchester, ktorý som dirigoval, ma vždy prijal a podporoval. A tak to bolo aj v Českej filharmonii. Vtedajší riaditeľ prof. Pauer ma na základe úspešného predvedenia Šostakovi-

L. Slovák preberá z rúk riaditeľa OPUSu prof. M. Jurkoviča platínovú platňu

čových symfónií v Bratislave pozval do Českej filharmonie. Ich posledné predvedenie Šostakovičovej 11. symfónie, údajne, nedopadlo dobre. Takže so mnou mali vlastne reparát. Chvalabohu, boli spokojní, všetko dopadlo nad očakávanie. Priznám sa, že som vtedy, počas cesty od dverí k pultu, prežil ťažkú chvíľu. Bolo mi všetjako. Bola to pre mňa česť, ale aj obrovská zodpovednosť. Zvládol som to, lebo som sa aj tu usiloval interpretovať Šostakoviča cez jeho duševno. Šostakoviča treba čítať aj medzi osnovou a najst tam to, čo tam slovami alebo notami nebolo napísané. Šostakovič sa inakšie robí nedá... Prof. Slovákovi zvlhli oči, na chvíľu sa zamyslel... No a keďže som mal úspech, prišlo pozvanie na ten historický zájazd ČF do Japonska, Austrálie, na Nový Zéland, do Sov. zväzu... S Českou filharmoniou som mal 50 koncertov... Myslím, že sa tým môžem popýšiť. Pretože nie je problém v tomto orchestri dostať 1-2 koncerty, ale päťdesiat... Opäť sa zahlbil do svojich spomienok, ktoré, zrejme, sú plné krásnych zážitkov, príjemných chvíľ, úspechov, ovácií. Spomínam si na útlú knižku V. Pospíšila S Českou filharmoniou troma svetadlami. Listujem v nej a nachádzam: „Ako druhý dirigent bol určený Ladislav Slovák, ktorý bol vybraný predovšetkým pre svoje kvality umelce-ke...“

Čas opäť pokročil. Prišlo štvorročné šéfovanie v orchestri FOK, spolupráca so štátnou filharmoniou Košice. Opäť krásne spomienky. Ešte aj dnes, s odstupom času, keď choroba, ktorá môže každého z nás obmedziť, ale aj vyradiť z aktívnej prá-

ce. A práca pedagogická...? Sú tu už výsledky jeho pedagogického pôsobenia v dirigentskej triede na VŠMU. Jeho žiaci začínajú dostávať zodpovedné príležitosti a mohli by ich dostávať hádam ešte viac, tak ako ich pedagóg za pultami najkvalitnejších orchestrov...

Po prekonaní zdravotných ťažkostí dostal prof. Slovák jedinečnú šancu s rozhlasovým „symfónikom“ nahráť komplet Šostakovičových a Moyzesových symfónií. Plne ju využil. Opäť nastalo ono zdravé, ctižiadostivé umelecké iskrenie medzi dirigentom a orchestrom, ono „čítanie“ z jednotlivých tvárí, ktoré naznačovali, že ide o projekt u nás mimoriadne významný, priam historický. Už je to minulosťou. Je tu však vo forme ocenenia... A retrospektíva? S týmto orchestrom som našiel tiež duševný súlad. Z nás znela hudba ako celebrácia. Dirigent je sprostredkovateľom medzi skladateľom, orchestrom a poslucháčom. Som šťastný... Ale predsa, Šostakovič a Moyzes. Dva svety - dva protiklady, ale aj dva piliere národných hudobných kultúr. O Šostakovičovi sme už hovorili. Alexander Moyzes? Moyzesa som vedome robil tak, ako som ho robil, teda postavil som ho povedľa Šostakoviča. V Moyzesovi som hľadal to jedinečné, ná-

Platínová platňa

rodné, slovenské. Moyzes totiž urobil to, čo ani jeden náš skladateľ, že vo svojich symfóniách uplatnil každý hudobný štýl, kompozičnú techniku, a tým, že vychádzal zo slovenskej národnej piesne a kompozične osvedčil svoju znalosť svetovej tvorby, stal sa aj svetovým autorom. Je to náš jediný symfonik. Na Moyzesových symfóniách sme sa učili hrať symfonický žáner. A v tom mi bol veľmi blízky. A svojím vnútrom sa tiež veľmi podobal Šostakovičovi. Pravda, v tejto chvíli sa vynára naliehavá otázka, prečo sa Moyzese symfónie neobjavujú na koncertných programoch. Koľko uplynulo od uvedenia tak závažných opusov, ako je tretia alebo štvrtá symfónia... Nuž, ale to sa dostávame do inej polohy.

Za interpretačnou prácou prof. L. Slovákovi, od čias, keď roku 1953 so Slovenskou filharmoniou ukončil štúdium a prvýkrát stál za pultom profesionálneho orchestra na svojej verejnej premiére, pretieklo Dunajom veľa vody. A veľa hudby v našich koncertných sieňach, vzniklo veľa rozhlasových a gramofónových nahrávok, prichádzajú ich nové nosiče - CD platne. Sú pokračovaním začatej, žiaľ, na verejnom pódii nedobrovoľne prerušenej práce. Je to dobrý alebo zlý pocit? Viete, to je tak. Teraz, keď už viem, čo všetko som sa naučil, keď viem, čo môžem odovzdať, musel som sa utiahnuť do ústrania. Pretože dirigent sa nestáva dirigentom po absolvovaní školy, po absolventskej koncerte. Všetky orchestre, ktoré som dirigoval, boli mojou univerzitou, a som im vďačný, že mi pomáhali, že mi mnohé veci tolerovali. Spolu sme rástli, spolu sme sa dostávali dopredu. Súčasný stav je pre mňa skúškou, ale aj odmenou. Lebo som mohol ešte urobiť to, o čom sme hovorili. A to je i napriek tomu, čo som prežil, veľká satisfakcia.

Na magnetofónovej páske toho zostalo ešte pomerne veľa. Spomienky na doterajšiu prácu sú živé a inšpirujúce. Rovnako ako inšpirujúca je hudba, s ktorou sa stretávame v koncertných sieňach, alebo pri počúvaní nahrávok. Dúfam, že aj nahrávky Šostakovičových a Moyzesových symfónií sa prostredníctvom rozhlasu a CD nahrávok dostanú do sveta ako svedectvo o našej výsnej hudobnej kultúre.

Zhovárať sa MARIÁN JURÍK

Snímky: M. Jurík (2)

D. Šulla (1)

S Jánom Piptom, ako robí starú hudbu

MUSA LUDENS

Naša hudobná scéna sa už dlhší čas stretáva so súborom MUSA LUDENS, ktorý nielen v domácom prostredí vykonáva zásadnú osvetovo-vzdelávaciu a výchovnú činnosť, ale aj smerom k zahraničiu podáva veľmi zaujímavý obraz o identite našej hudobnej kultúry. Pravda, otázka umeleckej interpretácie nielen starej hudby, ale hudby vôbec, nie je jednoduchá, má viacero rozmerov. Jedným z nich je veľmi dôležitý faktor, a to otázka kultúrno-spoločenského uplatnenia hudobného média v prostredí dnešnej, prevažne konzumnej spoločnosti. MUSA LUDENS už nie je neznámy súborom. Má za sebou aktívnu koncertnú, agentážno-propagačnú činnosť, čo bol aj dôvod pre náš rozhovor s umeleckým vedúcim tohto komorného súboru p. Jánom Piptom.

Ako vznikol súbor Musa ludens, ktorému dnes vravia aj skrátené "Piptovci". Aký má váš súbor umelecký program?

- 1. mája 1980 sme založili komorný súbor nazvaný Flauto dolce, zameraný na interpretovanie barokovej a renesančnej hudby. Po vyjasnení si možnosti jeho uplatnenia, perspektív a hlavne jeho dramaturgie, nástrojového a personálneho obsadenia, premenovali sme ho roku 1988 na MUSA LUDENS. Základ jeho repertoáru tvorili skladby renesancie, gotiky a niekoľko byzantských spevov. Hlavným programovým zámerom však bolo hrať umenie, z čoho vznikol aj názov súboru.

Pôvab umenia dávnych storočí - v interpretácii pani Piptovej

Pán Pipta, aká bola osobne vaša cesta k hudbe vôbec a potom k hudbe renesančnej?

- Ako malý chlapec som pomerne dobre spieval a vyhral som rôzne detské súťaže. Keďže ma pred mutáciou na spev neprijali, začal som na košíckom konzervatóriu študovať hru na flautu. Po absolvovaní som študoval odbor divadelnej réžie v Kyjeve, potom som absolvoval vojenskú základnú službu v Prahe, nasledovalo učiteľské pôsobenie v Plzni a napokon štúdium v hre na flautu na VŠMU u prof. M.

Jurkoviča. Okrem toho som absolvoval štvorročný dirigentský kurz a dirigoval som niekoľko detských a mládežníckych zborov v Bratislave. Mojou diplomovou prácou na VŠMU bola téma "Zobcové flauty a ich využitie v súčasnosti na Slovensku". A tak som sa začal intenzívnejšie zaoberať hudbou renesancie a baroka a napokon tak vznikol aj prvý súbor kvarteta zobcových flaut.

Interpretácia historickej, alebo ako sa zvyčajne hovorí starej hudby, je na jednej strane istou módou druhej polovice nášho storočia a na strane druhej táto "móda", alebo azda presnejšie tento trend, vyvolal aj veľmi úprimný a nadšený záujem o ňu u poslucháčov nielen u nás, ale aj v zahraničí. Keďže ste s touto hudbou precestovali kus sveta, ako by ste charakterizovali záujem poslucháčov o starú hudbu?

- V sedemdesiatych rokoch na Slovensku jestvovalo iba niekoľko súborov starej hudby. Viac ich bolo v Čechách. Aj poslucháčov bolo pomenej, no tí, ktorí navštevovali koncerty historickej hudby boli ich pravidelnými a nadšenými poslucháčmi. V dobe totality táto hudba, podobne ako hudba liturgická, nebola žiaduca. Napríklad po našom vystúpení v požičaných historických kostýmoch, podotýkam veľmi pekných a štýlových, sme mali od "mocných" zakázané účinkovať ako "šašovia". Do zahraničia sme sa vtedy dostali veľmi zriedkavo. Ale pamätám sa, že v Bulharsku pri našej interpretácii byzantských piesní ľudí plakali, a podobne tomu bolo v Poľsku. Po roku 1989 sa našej hudbe dvere podstatne pootvorili. Tak ako na východ od našej vlasti, alebo na západ, o túto hudbu sa poslucháči veľmi živo zaujímajú, či už ide o hudbu našich predkov, renesančnú spievanú v slovakizovanej češtine, gotickú v latinčine, alebo o slovan-skú liturgiu v staroslovenskom liturgickom jazyku. Záujem o "našu" hudbu je veľký, pozývajú nás do jednotlivých štátov viackrát. Na Slovensku máme svojich stálych poslucháčov, v niektorých mestách sa dokonca aj dobre s nimi poznáme vďaka stretnutiam po koncertoch.

Praktické pestovanie starej hudby, zrejme, vyvolalo u vás aj zvýšenú teoretickú pozornosť najmä z hľadiska jej interpretácie. Čo pre vás znamená historická autenticita starej hudby?

- Spočiatku sme sa všetci učili starú hudbu počúvať z nahrávok. Bolo to niečo nové a nám neznáme. Museli sme sa na ňu pripraviť štúdiom príslušnej literatúry a zdokonaľovaním jej interpretácie v oblasti frázovania, dýchania, tvorenia rovných tónov pri speve bez vibráta, ako aj v dychových nástrojoch, museli sme sa zaoberať intenzitou tónov a ladením kópií historických hudobných nástrojov, farbou nástrojov, spevom v jednotlivých skladbách a pod. Pri štúdiu hudby dávnej minulosti prišli sme k poznaniu jej komorného znenia, miernejšieho výrazu, hlavne jej prispôbeniu sa prostrediu, v ktorom ten ktorý druh hudby znel - na hradoch, zámkoch, v kostoloch, na námestiach a pod. Usilujeme sa podľa možnosti prispôbiť interpretáciu pôvodnému zneniu, aj keď v niektorých prípadoch je to dosť ťažké a zložité, napr. ladenie v studených kostoloch, akustika v otvorenom priestore a pod. V zásade, chceli by sme sa čo najviac priblížiť pokojnejšiemu spôsobu života a vnímania hudby starých období. Dôkazom toho sú aj výrazové možnosti kópií historických hudobných nástrojov, napr. zvuk trumšajtu, tromby marina, čiže ná-mornická trúbca.

Z čoho vychádzate pri tvorbe vášho repertoáru. Spolupracujete s historikmi, alebo aj skladateľmi? Do akej miery akceptujete podiel skladateľa napr. pri rekonštrukcii historického prameňa?

- Do roku 1989 sme sa zameriavalí na obdobie renesancie a gotiky. V renesancii majú prevahu svetské piesne a v gotike za-

Musa ludens v konštantnom obsadení

sa liturgické, duchovné. V tomto období sme použili niekoľko byzantských skladieb a po roku 1989 sme na ne nadviazali náš repertoár. Usilujeme sa nájsť niečo nové, nepoznané, alebo už poznané, ale v našej interpretácii. Sme skôr stúpenkami filozofie "pomôž si sám, aj pán Boh ti pomôže", ale radi prijímame spoluprácu s takými odborníkmi, ktorí nám chcú pomôcť. Počas 16-tich uplynulých rokov sme spolupracovali s ľudmi rôznych vedných disciplín, ako boli a sú napr. - M. Venhoda, L. Daniel, prof. Černý, R. Rybář, L. Kačík, V. Rusó, prof. Ján Albrecht, J. Kalinayová, I. Mačák, I. Rumanovský, P. Žeňuch, prof. Doruľa, V. Turčány a iní. Dlhšiu dobu pre náš súbor upravuje skladby V. Rusó, ktorý s nami istý čas aj hrával, ďalej to boli P. Cón, v úplných začiatkoch A. Zemanovský, Z. Pech a ďalší. V poslednom období sme nadviazali spoluprácu s p. Baginom, ktorý nám upravil piesne J. Silvána, ale spolupracujeme aj s L. Chudíkom, Š. Bučkom a inými hercami, spevákmi a inštrumentalistami. Pri spolupráci so skladateľmi vyžadujeme takých, ktorí poznajú naše technické a výrazové možnosti. Nie veľmi nám vyhovujú úpravy a inštrumentácie, kde sa prelínajú historické kompozičné postupy so súčasnými.

Váš súbor je profesionálnym súborom. Do akej miery je využiteľný v praxi, v koncertnom živote, médiách a pod.? Založili ste vlastnú agentúru a vydávate si aj vlastné CD nahrávky. Je táto činnosť v našich podmienkach, povedzme ekonomickým slovníkom, rentabilná?

- V minulosti nám istí ľudia "radili" a poniektorí chcú aj dnes, ako, kde, kedy a za čo máme hrať. Po roku 1989 sme začali zúžitkovávať nazbierané skúsenosti. Spolupracujú s nami profesionálni umelci a naše tri maloleté dcéry, ktoré hrajú, spievajú, tancujú. Usilujú sa všetko zvládnuť tak, aby nebolo cítiť, že sú v súbore dajakým príveskom. Dôkazom sú kritiky a obdiv doma i v zahraničí, alebo nahrávacích štúdií. Každý člen súboru musí vydať zo seba všetky svoje schopnosti a možnosti. V súčasnej veľkej konkurencii sa súkromné teleso môže užiť len vtedy, keď je schopné presvedčiť odberateľov a najmä poslucháčov o svojich kvalitách. Náš súbor, podľa môjho názoru, je v poslednom období "použiteľný" na koncertných pódioch, pri cirkevných slávnostiach, zámočných podujatiach, slávnostných plesoch a salónnych podujatiach. Keďže máme bohatý repertoár a venujeme sa len tejto práci, málokedy sa stáva, že by sme museli odvolávať niektoré koncerty. Spolupracujeme s viacerými redakciami Slovenského rozhlasu a STV, ako aj s VTV a so štúdiom Koliba. Pri formovaní nášho profilu po roku 1989 sme nechceli byť na níkom závislí, a tak vznikla naša hudobná spoločnosť PIP-ART, s. r. o., ktorá v prvom rade sprostredkováva komorný súbor

Musa ludens, spolupracuje na výrobe filmov v STV, pripravuje vydanie knižnej publikácie a vyrobila tri MG a dva CD nosiče (Zvestujeme vám radosť, Otče náš, Hudba dávnych storočí, Pri prameňoch). Doteraz sme nakrútili niekoľko profilových filmov. Hoci sa venujeme oblasti umenia, ktorá nejde na odbyt tak, ako niektoré populárne skupiny, predsa svojím dlhodobým účinkovaním a serióznou spoluprácou, máme takpovediac zabezpečený pravidelný odbyt našej činnosti. Ponúkame tiež rôznym inštitúciám hotové

"výrobky" na ďalšie spracovanie. Sú to napríklad nahrávky celého nášho repertoáru na profesionálnych nosičoch (DAT, CD), profesionálne kostýmy, profesionálne funkčné kópie historických nástrojov, máme k dispozícii umelcov, a nielen z oblasti hudby, a taktiež profesionálnu prepravu osôb. Na tejto činnosti sa podieľa celá rodina a niekedy aj širšie príbuzenstvo, priatelia a známi. Niekedy ideme do mínusu, inokedy sa to vyrovná. Na dva zo spomínaných projektov nám prispel SFK Pro Slovakia.

Zhrňte, prosím, vaše zahraničné aktivity, pretože v tomto roku ste absolvovali o. i. dva mimoriadne užitočné zájazdy do USA a Španielska. Aký je ohlas vašich vystúpení v zahraničí?

- Keďže v zahraničí je o starú hudbu pomerne veľký záujem, prispôbili sme tomu celý náš súbor. Po Európe sa prepravujeme našim mikrobusedom a do zámoria, samozrejme, cestujeme letecky. V tomto roku sme absolvovali prvý zájazd do USA (Cleveland a okolie) a Kanady (Montreal, Ottawa a Toronto). Možno povedať, že nás prijali s nadšením, nechýbali ani odborné diskusie, polemiky, a pravdaže aj slzy dojatia. V júli súbor absolvoval týždenný zájazd do Rumunska, kde vďaka organizátorom - pi. Bunčákovéj, riaditeľke SI v Bukurešti - neostalo nič na náhodu. Koncertovali sme na krásnych historických hradoch, nádvoríach, v kostoloch a pod. Poslucháči boli ako slovenskí krajanovia, aj rumunskí odborníci, historici, muzikológovia a pod. Tretí zahraničný zájazd sa uskutočnil v dobe letných prázdnin do španielskej Segovie a okolia, kde sa konal 27. ročník hudobného festivalu a účinkovali sme na jeho otvorení. Španieli opätovne potvrdili úprimný záujem o slovenskú i slovan-skú kultúru a dostali sme ďalšie pozvanie.

Na záver. Aké sú vaše plány, resp. výhľadky na účinkovanie do budúcnosti?

- Plánov je, našťastie, veľa. Niektoré musíme prispôbiť škole našich detí, to znamená, že sa zameriavame predovšetkým na školské prázdniny a víkendové obdobia. Tešíme sa na spoluprácu s rozhlasom a televíziou. Plánujeme nakrútiť film pre VTV a na CD nosičoch vydať tvorbu J. Silvána, pripravujeme nový, čisto renesančný - svetský i duchovný program, hodláme nakrútiť snímky pre STV o Veľkej Morave a o J. Silvánovi aj o byzantskej liturgii na východnom Slovensku. No a v pláne máme cca 3 zahraničné zájazdy, množstvo domáчих koncertov a niekoľko relácií pre rozhlas. To všetko by sme chceli zvládnuť pri plnom zdraví, s Božou pomocou, ako aj s pomocou spolupracovníkov, priateľov a známych.

Mne zostáva k tomu zaželať veľa úspechov, pracovnej vytrvalosti a zaslúženú odmenu od spokojných poslucháčov. Zhovárал sa MARIÁN JURÍK Snímky archív

Lucia Aliberti skúša s Vladimírom Černovom Belliniho operu Beatrice di Tenda

R. Wagner: Prsteň Nibelungov - Graham Clark (Mime) a Siegfried Jerusalem (Siegfried)

Berlín neoblubuje operné múzeum

Deutsche Oper Berlin. Vincenzo Bellini: Beatrice di Tenda. Dirigent: Marcello Viotti. Réžia, scéna, kostýmy: Pier Luigi Pier' Alli. Igor Morozov (Filippo), Lucia Aliberti (Beatrice), Ulrike Helzel (Agnese del Maino), Octavio Arévalo (Orobello), Clemens Bieber (Anichino). Navštívené predstavenie 19. novembra 1996.

Staatsoper Unter den Linden. Richard Wagner: Siegfried. Dirigent: Daniel Barenboim. Réžia: Harry Kupfer, Scéna: Hans Schavernoeh. Kostýmy: Reinhard Heinrich. Siegfried Jerusalem (Siegfried), Graham Clark (Mime), John Tomlinson (Pútnik), Günter von Kannen (Alberich), Janis Martin (Brünnhilde), Mette Ejsing (Erda), Siegfried Vogel (Fafner). Navštívené predstavenie 20. novembra 1996.

Komische Oper Berlin. Gaetano Donizetti: Lucia di Lammermoor. Dirigent: Yakov Kreizberg. Réžia: Harry Kupfer. Scéna: Hans Schavernoeh. Kostýmy: Eleonore Kleiber. Noëmi Nadelmann (Lucia), Jürgen Freier

pektovaných vo svete, zabezpečovalo kontakt ich materských domov s medzinárodným dňaním.

Komická opera mala vždy výnimočné postavenie a ako avantgardné divadlo, formované Walterom Felsensteinom a neskôr najmä Harry Kupferom, svojou realistickou poetikou a nonkonformnými režijnými výkladmi diel lákala publikum i kritikov z celej Európy. Avšak ani obe ďalšie divadlá neinklinovali ku klišeovitému divadelnému názoru (Götz Friedrich, stojaci od roku 1981 na čele Nemeckej opery, je jedným z najprogresívnejších režisérův) a svojimi výpoveďami sa vzájomne dopĺňali a inšpirovali. Po znovu-zjednotení Nemecka a páde múru sa situácia trochu posunula. Štátna opera, najmä od čias direktie Daniela Barenboima, sa netají ambíciou stať sa prvým domom veľkomesta. Súbor s pevným ansámblom sa otvoril, pozýva renomované inscenačné teamy a špičkových sólistov, oslovuje diváka vynachádzajúcou dramaturgiou. Berlín sa stal mestom so

Arturom (tiež za pomoci dohovára Raimonda - scéna u nás vynechávajú - ktorý je nástrojom v Ashtonových rukách) je súčasne krokom k záchrane brata, rodiny, domova. Ani Enrico nie je jednoznačný zloduch, tiež je obeťou politických pomerov. Aby toto zložitá mocenské a diplomatické pozadie opery bolo pre diváka čo najzrozumiteľnejšie, použil Kupfer francúzsku verziu diela z roku 1839. V nej urobil skladateľ viacero závažných úprav, no predovšetkým rozšíril expozíciu deja. Predhistória príbehu sa stáva jasnejšou, intrigy Normanna pripravujú pôdu ku konfliktom, ale i hudobne dostávajú partitúru do realistickejšej polohy. Navyše, režisér preniesol hlavnú áriu Edgarda na začiatok opery a celý dej odvinul z pohľadu umierajúceho Edgarda.

Samozrejme, bolo to naraz trochu veľa nových impulzov, navyše celá scénografia používa iba dve farby, čiernu a bielu, takže dojem z tohto večera sa kríži s kríži. Kupferov team predostrel dokonalý a logi-

treba však jedným dychom povedať, že Romaniho textová predloha je o poznanie schematickejšia, ba až banálna.

Režisér v Berlíne zopakoval svoju koncepciu, použitú v milánskej La Scale v sezóne 1993/94. Jej dominantou je elegantná, historicky verná scéna, zodpovedajúca jednotlivým udalostiam deja. Profily postáv sú vedené skôr v "starooperom" štýle, za ktorým sa skrýva aj kus maniéry. V tomto duchu kreovaná produkcia si vyžaduje prvotriednych sólistov, prostredníctvom vokálnych partov budujúcich obsah a vývoj drámy. Na berlínskom javisku tieto predstavy spĺňala iba talianska sopranistka **Lucia Aliberti** ako Beatrice. Hoci takého môže iritovať príliš okatá inšpirácia vokálnou estetikou a farbou hlasu Márie Callasovej, tejto kreácii nemožno uprieť virtuóznú legatovú a piánovú kultúru, tmavú, obsažnú kvalitu tónu i techniky obdivuhodnú koloratúru. Najväčšou mužskou postavou je barytónový Filippo, ktorý však v matnom, dynamicky jednorozmernom podaní **Igora Morozova** nebol dôstojným partnerom titulnej hrdinky. Solídnym lyrickým tenorom sa prezentoval mladý mexický tenorista **Octavio Arévalo**, **Ulrike Helzel** bola hlasovo priebojnou, no tónovo trochu tvrdou Agnesou. Predstavenie, ktoré bolo štvrtou reprízou (na premiére spieval Filippa Vladimír Černov), dirigoval s dobrým zmyslom pre plasticnosť bel cantovej partitúry **Marcello Viotti**. Orchester Nemeckej opery ma však svojim výkonom nenadchol.

Ale vráťme sa ešte raz ku Kupferovi. Na javisku Štátnej opery Pod lipami som videl jeho inscenáciu Wagnerovho Siegfrieda, tretej časti tetralógie Prsteň Nibelungov od Richarda Wagnera. Spolu so svojimi spolupracovníkmi, výtvarníkom **Hansom Schavernoehom** a autorom kostýmov **Reinhardom Heinrichom**, ponúkol výsostne autentický pohľad na Wagnerov monument (samozrejme, zhliadnutím jedinej časti sa nemôžem vyjadriť ku koncepcii "Ringu" ako celku), plný zmysluplných symboliky, filozofických asociácií, ale i prostej hry rôznych bytostí prírody. Opera začína v prázdnom priestore, do ktorého sa z podhubia scény zdvihne obrovská kovácka dielňa Mimeho, pripomínajúca továrenskú kolos. Fascinujúci je zápas Siegfrieda s Fafnerom a celá koncepcia svetelnej réžie. Pozadie javiska tvorí svetelná stena, zložená z malých okienok rámcovaných neónovými rúrkami. Služi jednak ako projekčná plocha, jednak jej farebné efekty odrážajú hudobne príznačné motívy tak, ako ich diktuje partitúra.

Všetko, čo sa odohráva na maximálne využitom javisku je do bodky premyslené, má svoju logickú opodstatnenosť a úžasnú spätosť s textom i hudbou. Speváci musia ovládať náročné aranžmány, siahajúce až na dno fyzických možností aktérov. Kupferovým partnerom, zodpovedným za hudobné naštudovanie, bol umelecký riaditeľ divadla **Daniel Barenboim**, ktorý sa uviedol famóznym stvárnením siegfriedovskej partitúry. Jeho orchester mal neopísateľný diapazón dynamiky, výrazovej sily, jemných nuansov, vyzarovalo z neho wagnerovské fluidum v pravom slova zmysle. I sólistické obsadenie bolo zväčša prvotriedne. O **Grahamovi Clarkovi** v kabinetnej kreácii Mimeho nemožno povedať nič iného, len že bol dokonalý. V charaktere timbru, v jeho kovovej priebojnosti, celej škále rafinovaných nuansov a rovnako v bravúrnem herectve. **Siegfried Jerusalem** (Siegfried) si síce v druhom dejstve šetril sily na záver, no i tak je dnes jedným z najkompetentnejších predstaviteľov tejto megaroly. Skvelé obsadenie dostali hlboké mužské party: **John Tomlinson** bol majestátnym Pútnikom, **Günter von Kannen** razantným Alberichom a **Siegfried Vogel** démonickým Fafnerom. **Mette Ejsingová** stvárnila Erdu s patričným pátosom a iba zaskakujúca **Janis Martin** ako Brünnhilda pôsobila v tento večer unaveným hlasom, ktorý je síce stále dramaticky silný, no zdá sa, že už prekonal svoj zenit.

PAVEL UNGER

Noëmi Nadelmann v titulnej úlohe opery Lucia di Lammermoor

Siegfried Jerusalem ako Siegfried

Snímky archív

(Enrico), Alexander Fedin (Arturo), Neven Belamarić (Raimondo), Andreas Conrad (Normanno). Navštívené predstavenie 21. novembra 1996.

O unikátnom postavení Berlína vo svete hudobno-dramatickej múzy niet pochýb. Tri veľké divadlá, rovnocenné objemom a pestrosťou repertoáru, však špecifické inscenačnou optikou i vlastnou divadelnou históriou, právom povyšujú toto spojené veľkomesto na Mekku moderného operného kumštu. Obzvlášť sú zaujímavé pre ten typ diváka, ktorý je ochotný vnímať operu ako dynamický a aktuálny žáner, reagujúci na dobu, otvorený spoločenským problémom. Tri samostatné divadelné subjekty, dva na východ od bývalého múru a tretí západne od neho, majú za sebou odlišnú minulosť i postavenie v európskom kontexte. Zatiaľ čo západoberlínska Nemecká opera sa vyvíjala v slobodnom svete a stala sa z nej prestížna divadelná tribúna s medzinárodnými, často hviezdami obsadeniami, Štátna opera Pod lipami a Komická opera museli znášať dôsledky rozdeleného sveta. Možno priamy geografický dotyk divadiel z oboch strán berlínskeho múru spôsobil, že ani scény východnej časti mesta nežili tak izolovane, ako niektoré iné súbory metropol. Alebo to bolo šťastie, že viacero umelcov Štátnej opery (speváci Anna Tomowa-Sintow, Peter Schreier, Theo Adam, dirigent Otmar Suitner, režisérka Ruth Berghausová atď.) reš-

zdravo súťažiacimi scénami, mestom poskytujúcim do dvadsiat premiér v sezóne, mestom, ktoré večer čo večer prichýli vyše 4500 operných návštevníkov.

Na predstavenie Komickej opery vstupuje divák s vedomím, že v každom prípade bude počuť nemčinu a neuvidí "klasické" divadlo. Tak tomu bolo aj v prípade novej inscenácie *Donizettiho Lucie di Lammermoor*, uvedenej v režii **Harryho Kupfera**. Kupfer, ktorý je podpísaný pod tri štvrtiny v súčasnosti uvádzaných inscenácií, vychádza z jasne formulovanej premisy. Tvrdí, že staromódne divadlo je múzeum a múzeum nie je divadlo. Kupferova modernosť však nie je žiadnym prázdnyim heslom, či dôvodom k samoučelným javiskovým výkladom; jeho krédom je siahnuť hlboko pod povrch, pod nánosy tradícií, čítať pôvodné zámyery autorov a vysporiadať sa s nimi očami súčasníka.

Principiálnou otázkou v prípade Donizettiho Lucie di Lammermoor zrejme ani nebolo, či ju vnímať ako romantický "sladák", alebo parketu pre speváku ekvilibristiku bel canta, ale to, akým spôsobom ozrejmiť okolnosti deja a ich motíváciu. Lucia podľa Kupfera je drámou ľudských vášní a nedorozumení, odvíjajúcou sa v prvom rade od politických udalostí. Boj o moc je prapôvodom konfliktov opery, je dôvodom obetí, ktoré hlavné postavy prinášajú a zároveň pre ne mrú. Obeťou je Lucia, stojaca medzi dvoma nezmieriteľnými nepriateľskými táborami, reprezentovanými na jednej strane Edgardom z rodu Ravenswoodovcov a na druhej vlastným bratom Enrico Ashtonom. Jej vynútený súhlas k politicky motivovanému sobášu s

ky plne zdôvodnený výklad, s ktorým divák môže a nemusí súhlasiť. Mňa v tomto netradičnom Donizettim fascinovala dôslednosť, s akou Kupfer vypočítaval každú akciu, jednoznačnosť v profilovaní postáv, detaily v ich mimike a v gestickej charakterokresbe, ale i strhujúco odromantizovaná atmosféra tejto takmer až politickej detektívky. S predloženou koncepciou plne korešpondovalo hudobné naštudovanie šéfdirigenta **Yakova Kreizberga**, odkrývajúce nepoznané dramatické dimenzie partitúry. Bol to Donizetti bez cukru, no s o to bohatším vnútorným napätím, dynamickými a rytmickými kontrastmi. V titulnej role sa zaskvela **Noëmi Nadelmann**, mladá, pôvabná, vokálne plastická a v koloratúre precízna speváčka, ktorá je zároveň herečkou činoherných parametrov. Mladický a hlasovo svieži bol Edgardo **Alexandro Fedina**, avšak **Jürgen Freier** iba herecky zodpovedal režisérovej predstave Enrica.

Z diametrálne odlišných východísk sa zrodila inscenácia inej bel cantovej opery, *Belliniho Beatrice di Tenda*, na scéne Nemeckej opery. Jej režisér a zároveň autor scénického a výtvarného návrhu, Talian **Pier Luigi Pier' Alli**, sa na rozdiel od Kupfera, nechal ovplyvniť predovšetkým hudobnými podnetmi romantickú partitúru. Z nej vyhmatal tep duševných pochodov hrdinov drámy, z belliniovského orchestra, z vrúcnej lyriky, vášne a opojných kantilén vystaval javiskovú konštrukciu tragicky sa končiaco príbehu. Azda v priamej konfrontácii s Kupferovou Luciou sa môže zdať Pier' Allioho Bellini ochudobnený o jeden rozmer, rozmer analýzy libreta,

40 rokov Slovenskej televízie

K tomuto významnému jubileu pripravili v TV 16. novembra slávnostný program. Bol premyslene zostavený a zdá sa, že sa v ňom podarilo zvýrazniť rozmanitosť, ale i preferencie jednotlivých programov. Relácia bola zaujímavá, mala spád, siahala hlboko do minulosti v mini-rozhovoroch s pamätníkmi začiatkov, či bližšej minulosti, kedy financie neboli až taký veľký problém, kedy sa v programoch TV menej strieľalo a zabíjalo a viac hralo skvelé divadlo, recitovala sa poézia a znela krásna a dobrá hudba. Apropos hudba! V slávnostnom programe bola viac-menej Popoluškou. Spevácky zbor Cantus vedený Blankou Juhaňákovou zaspieval krátku skladbu, Martin Babjak a Ida Kyrilová s detským zborom Prešovčatá malú kantátu a vrcholom hudobných prejavov bol úryvok zo Suchoňovho Svätopluka. Žiadny vynikajúci sólista inštrumentalista, ani kúsok komornej hudby, ani bleskový pohľad do sieni SF počas BHS. Vzťah STV k súčasnej slovenskej opere, aký mala v minulosti, kvitujeme s uznaním - dnes by to asi nebolo možné. V záverečných gratuláciách sice Ondrej Lenárd, Bohdan Warchal a Peter Dvorský ďakovali Slovenskej televízii za propagáciu dobrej umeleckej hudby - ale je to tak i dnes?

Ukážok z dramatickej tvorby bolo viac a stále sa spomínajú skvelé divadelné pondelky, ktoré nielen na Slovensku, ale i v Čechách získali mimoriadne uznanie a popularitu. Nemožno v tom pokračovať?

Na vydarenom slávnostnom večeri má svoj kladný podiel režisér Ďurdiak a kameraman Stritz, no predovšetkým pohotový, šarmantný moderátor Miloš Bubán.

3. novembra prinieslo Košické štúdio koncert Košického komorného orchestra pod taktovkou Ursa Schneidera. Krásne chrámové prostredie prispelo k pôsobivosti koncertu a príjemnému nedeľnému predpoludniu.

6. novembra potešili hneď dva hudobné programy: recitál Juraja Čizmaroviča a v rámci cyklu Osobnosti slovenskej hudby profilový medailón Gejzu Dusíka. Autorka relácie Ildikó Schreiberová siahla hlboko do archívu STV a divákovi ukázala vzácne, dnes už historické snímky hudby tohto žánru. Išlo zrejme o reprízu doplnenú o niekoľko nových zostrihov. Dusík si totiž sám všetko moderoval a komentoval - veľmi prirodzene a zaujímavo.

Nás - skôr narodených - poteší ukážky z interpretácie nezabudnuteľného a neopakovateľného Františka Krištofa-Veselého, ktorý dlhé roky kraľoval v oblasti operety a zaslúžil sa o úspech raných Dusíkových diel, ako aj mladého Dibraboru, ktorý v začiatkoch svojej hereckej dráhy neobišiel operetu. Ale aj operné hviezdy, akou bola Mária Kišonová-Hubová a Andrej Kucharšský. A, samozrejme, tomuto žánru trvale verní Gizka Veclová, Jozef Kuchár, Karol Vlach a ďalší. Na všetkých týchto Gejza Dusík s vďakou a uznaním spomínal - rovnako ako aj na svojich libretistov Dr. Andreja Braxatorisa a Ota Kaušitzu.

Bol to program plný pohody a pokoja, oddychovej atmosféry, ktorú tento, kedysi i u mládeže obľúbený žánr predstavoval. Nekládol si za cieľ riešiť závažné problémy ľudskej existencie, skôr na ne zabúdať a od nich uniknúť. Nie je to zdravšie ako drogy či alkohol?

Relácia "Kultúra SR" bola 17. novembra venovaná tohoročným Bratislavským hudobným slávnostiam. V kaleidoskope mini-rozhovorov s významnými účinkujúcimi priniesla na obrazovku scenáristka a skúsená moderátorka Izabela Pažitková veľa zaujímavého zo zákulisia festivalu. Výber aktérov rozhovorov dokumentoval bohatosť a kvalitu tohoročných BHS a mal nahradiť bývalé pravidelné spravodajstvo.

V relácii redaktorky relácie Fragmenty umenia E. Holubanskej-Bartovičovej zaujal rozhovor muzikológa Adriana Rajtera s predsedom belgickej Hudobnej rady Camillom Swinnenom o význame medzinárodných interpretačných súťaží pre mladých interpretačných umelcov, bez ktorých by nemohli preniknúť na koncertné pódia sveta.

Zdá sa, že november bol pre hudobnú oblasť v STV bohatší ako obvykle. Kiež by sa "blýskalo na lepšie časy"! S veľkou radosťou odvolám svoj úvodný názor, že hudba v televízii je Popoluškou.

ANNA KOVÁŘOVÁ

LADISLAV ČAVOJSKÝ

VYSVEDČENIA NAŠEJ OPERNEJ RÉŽIE II.

Éra operných ľavobočkov

čiže

Hľadá sa operný režisér

Vlastne to nie je pravda. Operný režisér sa u nás nehľadal. Aspoň nie v prvých sezónach existencie bratislavského Slovenského národného divadla. Naopak: človek, ktorého poverili "réžiou" musel pozahňať potrebné pre predstavenie. Zo skladu, z fundusu, ako sa vravelo, vybrať ako-tak dielo zodpovedajúce a ešte použiteľné, nerozbité kulisy, pre zbor a predstaviteľov menších úloh neroztrhané a čas i miesto deja aspoň trochu približujúce kostýmy - poprední sólisti sa museli "obliecť" sami zo svojho - zaobstarať rekvizity a nábytok. Taký všumelec bol viac správcom skladov, divadelným majstrom, rekvizitárom a inšpicentom ako režisérom. Takéhoto prepotrebného človeka divadlo, napriek všetkému, hľadalo až v poslednom rade. Režiséra mohol zastať kde-ko, kto už nevedel robiť čosi užitočnejšie, v opere napríklad spievať.

A tak zväčša tí, ktorí dospievali, začali režírovať. Opery zo svojej predchádzajúcej praxe poznali - málokedy sa hralo dačo nové - vedeli, aké dekorácie treba postaviť, ako aj spevákov na javisku rozostaviť, aby neprekážali jeden druhému. Sólisti sa aj bez pokynov pri svojej árii vždy postavili na rampu a zbor si nedal od nikoho do svojich ustálených formácií hovoriť. Zbor prišiel, rozostavil sa so železnou pravidelnosťou, zaspieval, urobil niekoľko kolektívnych posunkov - a odišiel. Beda "režisérovi", ktorý chcel, aby zboristi aj hrali. Ak sa na to dali, potom poriadne svoje účinkovanie prehnali. Našťastie, v máloktovej opere zbor dramaticky zasahoval do deja.

Josef Peršl mal všetky predpoklady zabezpečiť bezproblémový chod operných predstavení v prvých sezónach SND. Mal za sebou mnohoročnú prax basbarytonistu v mnohých českých divadlách. Do Bratislavy prišiel hneď po zrode republiky rozšíriť rady českých úradníkov, no rýchlo odložil glotové rukávy a pri prvej premiére v SND, v predstavení Smetanovej Hubičky (1. marca 1920) obliekol kostým Palouckého. Uplatnil sa aj v ďalších, najmä českých operách, Kovařovicovými Psohlavcami sa hneď uviedol aj ako režisér. Osvedčil sa. Štyri roky spieval a režíroval, a tak aj do divadelnej encyklopédie o ňom krásne napísali, že "jeho réžie sa vyznačovali jednoduchou logikou vzťahov a situácií a určitou intimitou, pričom aj vo veľkých operách sa bránil preľudňovaniu scény". Ľahko mu bolo, keď v zbere bolo len málo ľudí.

Od druhej sezóny, či vlastne prvej "normálnej" 1920/21 (lebo tá skutočne prvá trvala iba od marca do júla), sa Peršl pustil do réžie, alebo "prípustil" režírovať ďalšieho speváka, tenoristu Zdeňka Knittla. Ten popri speve študoval právo, venoval sa poézii aj hudobnej kritike. Mal bohatú spevácku prax - pravdepodobne sa to všetko aspoň čiastočne odzrkadlilo aj v jeho bratislavských operných réžiách, ktoré vraj "naplnil vrúcnosťou a českým koloritom". Uviedol sa Gounodovým Faustom (1920), podpísal sa pod prvú inscenáciu v slovenskom preklade (Massenetov Kauklár u Matky božej, 1924) a do SND prišiel už ako hosť zo záhrebského angažmánu režírovať jednodrstvovú hudobnú drámu Stevana Hrstiča Súmerak na libreto známeho dramatika Iva Vojnoviča (1929).

V tieni Knittla zostal J. Bártil. Pamätníci neodhalili ani jeho krstné meno, nemá ani heslo v Encyklopédii dramatických umení Slovenska, hoci od Dvořákovkej Rusalky (1921) po Verdiho Rigoletta (1922) režíroval počas jedinej sezóny jedenásť českých, talianskych a francúzskych oper. Najbežnejší repertoár. Asi ho Bártil viac "oprašoval" než novo inscenoval.

Bártil odišiel, Josef Munclinger prišiel. Opäť spevák basista, sólista viacerých poľských divadiel, ale aj študent filozofie na Ľvovskej univerzite, po epizódnom pôsobení v Bratislave dlhoročný sólista a režisér Národného divadla v Prahe, v závere života (1950-1954) dokonca pedagóg opernej réžie na brnianskej Janáčkovej akadémii múzických umení. V Bratislave asi s

opernou réžiou začínal, v Prahe a v Brne končil. Tam teda o jeho režisérskom pôsobení vedia vari dosť, my o režisérovi Munclingerovi však veľmi málo. Predovšetkým to, že bol nielen výborným spevákom, ale aj výrazným hercom. Vodník a Mefisto boli jeho veľké roly. Krst na bratislavskom javisku mal uprostred sezóny 1921/22, a to Hoffmannovými rozprávkami. Na začiatku nasledujúcej sezóny išiel z inscenácie do inscenácie: Traviata, Bohéma, Tosca, Faust, Carmen. Po mesačnej prestávke kolotoč zväčša obnovovaných predstavení pokračoval "malými operami" Zuzankino tajomstvo a Komedianti, no už aj veľkými, ba najväčšími operami vtedajšieho nášho javiska, Tannhäuserom a Aidou. Svoju jedinú režisérsku sezónu Munclinger uzavrel Janáčkovou Kátou Kabanovou, inscenáciou, ktorej dal skladateľ

Josef Peršl

prednosť pred uvedením v Prahe aj v Brne. Janáček si predovšetkým vážil Zunovo hudobné naštudovanie. Spevák, prekladateľ, libretista, režisér a pedagóg sa na Slovensko vrátil na sklonku života ako hosť. V Košiciach režíroval Musorgského Borisa Godunova (1952). V tom čase v Brne učil Branislava Krišku. Munclinger, jediný z prvých českých operných režisérov v SND, priučil remeslu i tvorbe jedného zo zakladateľskej generácie slovenských operných režisérov.

Či ďalších spevákov neminul režisérsky post v SND z vlastnej vôle, či z príkazu direktora, ťažko určiť. Ale po Munclingerovom odchode občas režíroval ďalší basista Zdeněk Ruth-Markov (prvý raz Eugena Oneginu, 1923), o mesiac neskôr sa predstavil Toscou ako režisér tenorista Roman Hübner (1923). Ruth-Markov, hodonínsky rodák, sa stal Matuzaleom bratislavskej opery, pôsobil v nej ako spevák tridsaťpäť rokov, vytvoril vyše dvesto postáv a režíroval dvadsiatu inscenáciu. Okrem iných pripravil prvé uvedenie Detvana Viliama Figušu-Bystrého (1928). Rodák zo Slovácka sa na Slovensku cítil ako doma. Odvážil sa prekladať do slovenčiny i operné libretá, za niektoré preklady dostal dokonca krajiniskú cenu, za réžie si však výnimočné uznanie nevyslúžil. Ešte menšej pozornosti sa v tejto oblasti tešil "hrdinský" tenorista Hübner. Ako režisér si zamiloval predovšetkým Pucciniho. Po Tosce naštudoval Madame Butterfly (1925, 1930), jednoaktovky Plášť a Gianni Schicchi (1927), Dievča zo zlatého Západu (1930). Teda málo známy režisér u nás skoro neznámych, a vtedy prvý raz uvedených Pucciniho oper.

Ale toto ešte stále neboli poslední speváci, ktorí svojich kolegov na javisku SND aj režírovali.

Basista, kroměřížsky rodák Arnold Flögl,

Josef Munclinger

ktorý už pred prevratom hral a spieval s martinskými ochotníkmi vo Weberovom Čarostrelcovi (1912), ako režisér miloval Rossiniho Barbiera zo Sevilly. Naštudoval ho s registrom všakovských gagov a "špilcov" pri svojom príchode i odchode zo SND (1931, 1946).

Kruh, veruže by sa dalo povedať "bludný kruh" našej operno-speváckej réžie, uzavrel po rokoch Štefan Hoza. Akoby zopakoval Hübnerovo pôsobenie na tomto poste. Obaja tenoristi, obaja zahľadení predovšetkým ako režiséri do Pucciniho. Hoza režíroval Toscu (1957), Bohému (1959), ale aj Verdiho Otella (1958) a Humperdinckovu Medovníkovu chalúпку (1959). V Ostrave i Suchoňovu Krútnavu, ktorej je libretistom (1957). Kým však Hübner režíroval ešte v časoch nerezírovania opery v našich končinách, Hoza sa pokúsil zmeniť profesiu na konci svojej speváckej kariéry, a to aj napriek viacerým výrazne divadelným inscenáciám starších i mladších českých režisérov v opere SND (Šule, Jernek, Fiedler, Wasserbauer). Hoza bol posledný "spievajúci režisér". Po ňom už režírovali iba takí, ktorí mali réžiu na svojom diplome.

Operná réžia nebola iba "ľavobočkom" spevákov. V SND ju v prvých sezónach ľavou rukou robili aj viacerí činoherní režiséri - bude ešte o nich reč - no najväčší ohlas mali inscenácie niekdajšieho tanečníka a potom choreografa Achille Viscusiho. Rímsky rodák bol sólovým tanečníkom v milánskej La Scale, v mnohých európskych metropolách i v zámorí. Pred koncom kariéry vyše päťdesiatročného tanečníka angažoval Oskar Nedbal do baletu SND (1923-1930). Chcel, aby robil choreografie jeho slávnych pantomím a baletov. Robil choreografie tanečných častí mnohých oper, ba Nedbal mu ponúkol i réžie celých oper, najmä tých výpravnejších s veľkým komparzom: Aida (1923), Blúdiaci Holanďan (1923), Otello (1925), Kráľovná zo Sáby (1926), Tannhäuser (1926), Afričanka (1926), Piková dáma (1927), Samson a Dalila (1927), Gavalier s ružou (1927), Sila osudu (1928). Viscusi staval svoje inscenácie efektne, pripomínal si, čo videl na svetových javiskách. Avšak lesk jeho inscenácií vyprchal, len čo musel zájsť do divadelných skladov a tam vybrať "výpravu" pre všetky tie exotické a historické príbehy koreniace v biblii, v starom Egypte, v germánskom stredoveku, odohrávajúce sa na Cypre či v Afrike, na palubách búrkou zmietaných lodí. Neraz bola výprava Viscusiho inscenácií zostavená z heterogénnych čiastok. Záležalo mu viac na celkovom dojme, ako na detailoch. I to sa prihodilo - ako spomína dirigent Milan Zuna - že aj v tragickej Aide "smiešnosť niektorých scén bola trápna". Viscusi, aj keď mal byť režisérom, zostal predovšetkým choreografom. Aj veľké opery javiskovo aranžoval, akoby to boli nedbalovské pantomimy. Hoci mal k réžii bližšie než viacerí spomínaní režírujúci speváci, inscenačný sloh na javisku opery SND nevytvoril. Pre zrod profesionálneho baletu u nás Viscusi znamená neobyčajne veľa, pre opernú réžiu podstatne menej.

Éra "operných ľavobočkov" v SND bola teda pomerne dlhá, rozmanitá, tón v nej udávali predovšetkým basisti a tenoristi, výnimočne viacerí činoherní režiséri a jeden choreograf. Ťažiskom najväčších zmätkov a nepodarkov v bratislavskej opere boli dvadsiate roky, prvé desaťročie trvania Slovenského národného divadla.

Bratislavský detský zbor

Košícký detský zbor

Odvážne koncipovaný festival zborov

Ten, kto chodí na zborové koncerty alebo zborové festivaly, ktorých je dnes na Slovensku viac než poltucet, vie, že variabilita ich programu dodáva široký repertoárový záber od renesančnej polyfónie, cez barokovú, v menšej miere i klasicistickú a romantickú tvorbu, po tvorbu súčasných slovenských skladateľov (umelú ale i transkripcie slovenských ľudových piesní) a módne spirituály. Konceptia Festivalu slovenskej zborovej tvorby, konaného v Bratislave v dňoch 15.-17. novembra v gescii Národného osvetového centra programovo rezignovala na túto širokú paletu, aby vzdala neformálny hold Roku slovenskej hudby a osobitne domácim skladateľom, ktorí v uplynulých desaťročiach (ale mnohí z nich dodnes) tvoria pre amatérske zborové hnutie. Táto monolitná dramaturgia napodiv vôbec nevedela k monotónnosti či nižšej atraktivite. O dramaturgickú pestrosť sa zaslúžili jednak rôznorodosť rukopisov vyše štyridsiatich autorov, uvádzaných na festivale, odlišných nielen generácie, ale aj rôznou mierou zohľadnenia interpretáčnych nárokov (takže na koncertoch zaznel jednoduchý jednoglas D. Šimonoviča pre začínajúce školské zbory, ako i supernáročný Žalmový triptych I. Hrušovského), a i. Bolo osočné že sme pod egidu slovenskej tvorby poňali aj kompozície napísané v minulých storočiach na území dnešného Slovenska od Schimbratzkeho, Zarewutia, Bajana, Zimmermana, Tosta po J. L. Bellu. Iným momentom variability bolo striedanie sa všetkých kategórií zborov v rámci jednotlivých koncertov, ktoré so sebou nieslo aj dramaturgické špecifiká. Na koncertoch, ktorých bolo šesť a z pôvodnej koncepcie šiestich rôznych koncertných priestorov napokon zakotvili na-

jmá v Zrkadlovej sieni (3 koncerty), Moyzesovej sieni (2) a hradnej kaplnke (1), odznelo nemálo skladieb, ktoré už roky prežívajú ako obľúbené a stále žiadané v našich zboroch (napr. Burlasova Mamka, Cikkerova Vlha, Mikulova Joj mamo, Kardošova Zemplínska uspávanka, Hrušovského Rytmus, či Suchoňove úpravy ľudových piesní), ale objavili sa aj skladby nové, uvádzané v premiére. Dramaturgická komisia (Bagin, Klimó, Blaho) vychádzala z repertoárovej ponuky zbormajstrov, no aspoň v prípade ocenených piesní pre školské detské zbory v skladateľskej súťaži

Bratislavský akademický zbor "vyhrabal" Hodie Christus natus est z kódexu A. Hansen/Schumanovej. Len druhého či tretieho verejného uvedenia sa dočkali ďalšie, najmä sakrálné skladby (Krška: Stabat mater v podaní SZ Apollo, ale aj Mikulov cyklus Spievajže si spievaj, oratórium Prídi Duchu svätý I. Bázlika). Popri skladbám "stálic" našej zborovej tvorby (Hrušovský, Mikula, Zeljenka, Cón, Novák atď.) odzneli z pódii aj kompozície Zimmera, Kráka, Domanského, Bokesa, Gašparíka a ďalších. Zahraniční pozorovatelia festivalu s uznávaním i určitou závišťou konštatovali, že naše

Spevácky zbor mesta Bratislavy

Snímky P. Erdziak

NOC (1995) ponúkla tieto na našťudovanie účinkujúcim zborom. Takto odzneli opusy Hatríka, Šimonoviča, Ferenczyho i Nováka. Trnavská Tirnavia iniciatívne zaradila do svojho programu aj skladbu A. Steineckera ocenenú v súťaži SHÚ; SZ Comenius premiéroval Gahérovu Vrchársku bielu noc.

zbory si mali z čoho vyberať.

Tri festivalové dni však neboli len holdom skladateľom, ale aj zborom, ktoré ich spievajú a spievajú ich dobre napriek rôznym, najmä existenčným problémom. Tiež nebolo jednoduché vybrať účastníkov tohto festivalu. Zúčastnila sa na ňom veľká väč-

šina najlepších bratislavských zborov (profesionalitu interpretácie vrchovato predniesli "Holáskovci", majstrovskú štýlovú vyhrančnosť zbor konzervatória, repertoárovu - progresivnosť Tempus, ale chválit by sme mohli aj ďalších), no hlavným zámerom podujatia bolo predstaviť Bratislavu, ako kvalitne sa spieva v regiónoch Slovenska. Skvelú úroveň potvrdili všetky hrajúce mimoškolské detské zbory (Sobrance, Prešov, Poprad, Košice, Prievidza, Prieboj). Pre tých, čo poznajú len zborový život v Bratislave, museli byť veľkým zážitkom aj vystúpenia mládežníckeho Úsmevu z Prievidze, ženského zboru Iuventus Paedagogica z prešovskej Pedagogickej fakulty, prísne profesionálne kritériá dosahujúce Collegium technicum z Košíc, oba zbory dirigenta Sedlického (Martin i Žilina). S mesačným odstupom od BHS sme tu opäť mohli počuť náš jediný kvalitný mužský zbor (SZSU) a na svoje sporadické vystúpenia v bratislavských kostoloch nadviazali oba úspešné trnavské zbory dirigenta Kalapoša. V budúcich rokoch však len ťažko udržíme vysokú kvalitu zborového spievania, pokiaľ sa nám nepodarí zvrátiť súčasný trend spievania na základných školách. Z tohto hľadiska bol aj zástoj jediného školského detského zboru (Lastovička z Nových Zámkov) veľmi poučný a podnetný.

Festival slovenskej zborovej tvorby svojím rozsahom (24 zborov a vyše 1000 účastníkov na šiestich koncertoch) i obsahom (slovenská tvorba) bol výnimočným činom. Výnimočným sa mi zdal aj obrovský záujem publika na čele s obcou skladateľov, ktorí mu nadšene aplaudovali. Nadčasový zmysel podujatia vystihujú slová zahraničného hosťa z Gorízie, ktorý (v súvislosti nie s týmto, ale svojím svetoznáмым festivalom) povedal: "Naučiť mladých ľudí spievať a vnímať krásu náročného hudobného umenia znamená naučiť ich plnohodnotne žiť".

Š. Altán

Nezabudnuteľný zážitok

Organovo-zborový koncert v Dome umenia v Žiline (21. novembra) zostane pre poslucháčov nezabudnuteľným hudobným zážitkom.

V prvej časti koncertu v interpretácii *Mariána Mušku* odzneli skvosty organovej tvorby - *Bachovo Prelúdium a fúga C dur*, *Regerova Fantázia a fúga d mol* a *Boelmannova Gotická suita*.

Marián Muška patrí k zaujímavým osobnostiam hudobného života. Pôvodne vyštudoval SVŠT v Bratislave, Elektrotechnickú fakultu, popri štúdiu sa však aktívne venoval hudbe. Najskôr navštevoval súkromné hodiny hry na organe u J. V. Michalka a po ukončení SVŠT pokračoval v riadnom štúdiu na VŠMU. V súčasnosti pedagogic-

ky pôsobí na Cirkevnom konzervatóriu v Žiline, je organistom v kostole sv. Barbory v Žiline (františkánsky kôstol) a zároveň sa zaoberá návrhmi, stavbou, rekonštrukciou a ladením organov.

V druhej časti koncertu bola žilinská premiéra skladby *Pavla Krška Requiem pre sóla, dva zbory a organ*. Sólistami koncertu boli *Jana Žiačiková (soprán)*, *Jana Masaryková (alt)*, *Michal Zelienka (tenor)*, *František Malatinec (bas)*, *Maria Kolenová (organ)*, účinkoval *Miešaný zbor bratislavských učiteľov a Komorný zbor Cirkevného konzervatória v Bratislave*, dirigoval *Milan Kolena*.

Podnetom pre vznik tejto skladby bola tragická smrť študenta JA-

MU v Brne Jána Kolenu, brata dirigenta Milana Kolenu. Skladateľ Pavol Krška patrí medzi uznávaných súčasných autorov. Je absolventom VŠMU (v triede prof. Moyzesa), od roku 1976 pedagogicky pôsobí na žilinskom konzervatóriu a systematicky sa venuje kompozičnej činnosti. Tento skromný a vzácny človek vo svojich dielach otvára cestu k ľudským srdciam. Tak tomu bolo aj na tomto koncerte, kde hlbokú citu sa rozochvela každá duša a ne jeden poslucháč sa neubránil slzám dojatia. Búrlivý, dlhotrvajúci potlesk preplnenie sály Domu umenia Fatra bol ozvenou srdca a vďakou všetkým, ktorí pripravili nezabudnuteľný zážitok.

MAGDALÉNA PEČENÁ

Závan exotiky v Mirbachu

Japonská sopranistka **Nao Higano** sa po ukončení štúdia na VŠMU (v triede Hany Štolfovej-Bandovej) usadila v Bratislave a aktívne sa zapojila do slovenského hudobného diania predovšetkým ako interpretka koncertnej literatúry, hoci si už vyskúšala aj divadelné dosky - v Košiciach a Banskej Bystrici hosťovala v titulnej roli Verdiho *Traviaty* - zatiaľ jej viac šanci poskytl komorný muzicovanie. Piesňový repertoár tejto nesmierne ambiciózne mladej dámy sa potešiteľne rozširuje, neľaká sa žiadnych štýlových období, pričom "korením" jej prezentácií bývajú ukážky z tvorby japonských rodákov.

Samostatný recitál, ktorým Nao Higano predstúpila 24. novembra pred publikum Mirbachovho paláca v rámci cyklu nedeľných matiné Slovkoncertu, bol dôkazom ďalšieho kvalitatívneho rastu v rozvíjajúcej sa umeleckej dráhe speváčky. V prvom rade oceňujem kultivovanú dramaturgiu koncertu, zameranú na piesňové cykly, resp. výber piesní štyroch autorov. Higano teda nešla cestou ľahšieho odporu a - ako tomu u nás často býva - neponúkla takpovediac "guláš", či piesňovo-operný kompromis. Prvú polovicu programu venovala dvom japonským skladateľom. *Piesne Kósaku Yamadu* zaujímavou kombinujú východný zvukový kolorit s európskymi hudobnými tradíciami. Do siedmich drob-

ných skladieb vložila sólistka celú škálu vtipných výrazových charakteristík a farebných odtieňov, ktoré dali cyklu punc autenticity. V *Troch piesňach na básne T. Óte* od *Sadao Bekkú* podčiarkla Nao Higano ich melanholickú poetiku, korešpondujúcu s hlasovým naturelom interpretky. Jej mäkký, v strednej a nižšej polohe nezvyčajne sýty a tmavý soprán, vykreslil plasticky atmosféru a vnútorný svet Bekkúových piesní.

Závan exotiky, ovplyvňujúci prvú časť recitálu, premenili na ovzdušie neskorého romantizmu piesne rakúskeho skladateľa **Josepha Marxa**, ktoré postavili sólistku pred univerzálne kritériá. Nemecká vzorka, typická prísny interpretáčnými špecifikami, ukázala, že Higano má predpoklady i pre tento štýl. Môže sa oprieť o spoľahlivú techniku, plastickú a dynamicky mnohotvárnu vokálnu frázu i veľkú dávku muzikality. Rezervy sú - odhľadnuc od menšieho intonačného lapsusu v záverečnom decrescende tretej piesne - v presnejšej artikulácii. *Dvořákov cyklus Písne milostné* v Higanovej podaní dostal temnejšiu farebnosť a tragickejší podtext. Dojímavým epilógom matiné bola pieseň **M. Schneidra-Trnavského**, aktuálne venovaná spomienke na prof. Albrechta, pri ktorej zvlhlo nejedno divácke oko.

Pavel Unger

SAKRÁLNY KONCERT U MILOSRDNÝCH BRATOV

Pre priaznivcov sakrálnych hudby sa v priestoroch kostola Milosrdných bratov v Bratislave uskutočnil dňa 27. októbra koncert, na ktorom sa predstavil Slovenský spevácky zbor ADOREMUS. Vokálne teleso si pod vedením dirigenta Dušana Billa a hlasovej pedagogičky Olgy Šimovej skladie za cieľ oživiť duchovnú tvorbu jednotlivých hudobno-štýlových období od najstarších čias až po súčasnosť.

Na koncerte odzneli viachlasné skladby a cappella alebo so sprievodom organa skladateľov Orlanda di Lassa, Alessandra Scarlatiho, Claudia Monteverdiho, Mikuláša Schneidra-Trnavského a iných. V strede programu ich vystriedala inštrumentálna Fantázia c mol pre organ od J. S. Bacha v interpretácii Petra Pavlika. Zbor zaujal plnosťou zvuku, farebnou sýtosťou, starostlivým vypracovaním všet-

kých (i sólových) partov - suverénne a technicky presvedčivo znejúcich aj vo výškach, bohatou dynamickou a predovšetkým výrazovou škálou. Svojím vystúpením vyvolal hlboký umelecký zážitok a duchovné povznesenie celkovej chrámovej atmosféry. Je chvályhodné, že týmto spôsobom obnovuje a šíri niekoľko desaťročí prerušenú tradíciu duchovnej hudby na Slovensku.

ZUZANA GRAJČAROVÁ

Dva razy rekviem v Redute

Johannes Brahms: Nemecké rekviem filharmonická udalosť roka 1996.

Prvý november v zásade nepatri k radostnejším dňom roka. Predsa však, 1. novembra 1996 som v Redute pocítil niečo nádherné, úchvatné a naozaj radostné. Po rokoch kontaktov budovaných z mojej strany voči orchestru Slovenskej filharmónie sa mi priamo "na placi", teda na živom koncerte potvrdila téza, ktorej som vždy veril. Slovenská filharmónia je zdatné teleso dotované zdravým hudobníckym potenciálom a je pripravená zabodovať spôsobom typickým minimálne pre popredné európske orchestrálné zoskupenia. Slovenská filharmónia však potrebuje dobrého učiteľa, dirigenta - pedagóga a mysliteľa. Pán Roger Norrington, prvotriedna osobnosť svetového dirigentstva s maximálnym prehľadom a pokojom, objavil v srdciach a v rukách filharmonikov energeticke zdroje, ktoré sú tam stále, sú však neobjavené alebo nemotivované k vyššej aktivite. Je samozrejme, že každý deň nemôže byť sviatok a že pán Roger Norrington sa filharmónii nemôže venovať intenzívnejšie. Dokázal však, že aj na tých zopár skúšok, ktoré pracovný týždeň SF poskytuje pre zrod koncertného zážitku je možné dosiahnuť nezvyčajný efekt. A to ešte navyše metódou a tvorivou koncepciou, ktorá mohla nejedného, najmä staršieho člena SF iritovať, zastrášiť alebo dokonca odradiť. Roger Norrington sa postavil pred "novodobý" orchester, s Brahmsom však komunikovali na vlnu pochádzajúcej z ohniska poetickéj aj akustickej autenticity a vernosti dobovým ideálom. O Nemeckom rekviem sa vravieva, že je jednou z posledných veľkých a závažných skladieb dejín hudby, ktoré znášu výklad zvaný dobová interpretácia. Nástrojový park v čase vzniku rekviem sa ocital na križovatkách smerujúcich od starších technológií k novším, a preto aj zvuková imaginácia Johanna Brahmsa zrejme mohla tvorivo oscilovať medzi jedným a druhým „optimom“. Akoby zreteľná nadčasovosť Brahmsovho hudobného myslenia bola v Nemeckom rekviem podporovaná aj polydimenzionalnosťou v oblasti zvukovej realizácie zložitej partitúry. Veľmi, veľmi veľa vecí som si uvedomoval, sledujúc počínanie Rogera Norringtona. Bolo to počínanie múdre, hrdé, inšpirujúce, neafektované, skôr naopak, zameralé akoby viac na technické informácie. Ruky Rogera Norringtona opisovali pred očami hudobníkov neuveriteľne presné krivky, pričom gestika bola dokonale zapasovaná do práce celého tela. Pod tlakom Norringtonových impulzov sa spoza pultov začali šíriť línie akosi celkom samozrejme, logicky. Nič nebolo dolované křčovito a nasilu. Takže ani „nonvibratová“ predstavivosť dirigenta nezaťažila mysle hudobníkov, ktorí prevažne nie sú pripravení a zvyknutí ťahať ton bez vibrujúcich efektov. Ani atypické roztsadenie orchestra a sólistov filharmonikov nevyrušilo a nevyplašilo. Naopak, išlo im k duhu. Hoci nie vždy všetko ladilo na 100 %, kazy boli zanedbateľnou zložkou celej produkcie, do ktorej sa veľmi pekne za-

pojili aj sólisti R. Cziesak (soprán) a W. Holzmeier (vynikajúci barytonista) a členovia Slovenského filharmonického zboru, ktorým som takisto úprimne závidel možnosť spolupracovať s Rogerom Norringtonom. Zazdalo sa mi však, že hráči orchestra plnili úlohy od Rogera Norringtona akosi vecnejšie a pružnejšie v porovnaní s členmi SFZ.

Brahmsova hudba znela 1. novembra v Redute ako niečo síce impozantné, ale veľmi rozumné, intímne, krehké, možno plaché a emocionálne asketické. Tento príspevok by mohol pokračovať ešte na mnohých, mnohých stranách, pretože zážitok z koncertu Slovenskej filharmónie a Rogera Norringtona je pre mňa večný a nezmazateľný z vedomia a podvedomia. Išlo len a len o čistú krásu hudby - a tak to vari má byť vždy.

Giuseppe Verdi: Messa da Rekviem - darček pre Slovenský filharmonický zbor.

Verdiho Rekviem je naozaj vďačným titulom. Nečudo preto, ak v priebehu siedmich mesiacov znelo v Bratislave už druhý raz. Prvý raz to bolo v súvislosti s veľkonočnými iniciatívami Slovenskej filharmónie. Druhá produkcia strhujúcej kompozície patrila za sa členom a vedeniu Slovenského filharmonického zboru. Nevie, či celú udalosť treba chápať ako darček venovaný Slovenskou filharmóniou členom SFZ, alebo darček od SFZ venovaný verným poslucháčom. Nech je tak, či onak, spokojnosť môže byť na všetkých stranách. Ja sa touto cestou okrem iného chcem zapojiť medzi gratulantov. Veľa pekných tónov pre všetkých Vás, zboristi filharmonickí!!!

Týždeň pred Verdim znel v Redute Brahms. V prvom prípade išlo o hlbavú meditáciu a doslova vedeckorogernú úlohu realizovanú bádateľom Rogerom Norringtonom. V druhom prípade išlo o produkciu ladenú podstatne teatrálnejšie, veľkolepejšie a fasádovitejšie. Veď, napokon, také je Verdiho Rekviem a také polohy vyhovujú šéfdirigentovi SF Ondrejovi Lenárdovi, ktorý si prizval k spolupráci medzinárodnú sólistickú kvartetu. Všetko, čo sa dialo počas cca 80 minút bolo vlastne také, ako to obvykle v súvislosti s Verdiho veľdielom a Ondrejom Lenárdom býva. Vsadil viac na radikálnejšiu diferenciáciu polaritných dynamických polôh, čo znamenalo, že úvodnú pianissimovú modlitbu violončiel bolo až ťažko zaregistrovať a dies irae, naopak burácalo vari ešte aj na druhom brehu Dunaja. Táto polarizujúca koncepcia však troška menej dokáže výrazovo, významovo, ale aj rýdzo akusticky naplniť ariónne čísla bazirujúce viac na ideáli dynamického streda a nečakaných gradačných vlnách (Salva me, Offertorio, Lux perpetua). Polarita však nevládla len v decibeloch Verdiho úchvatnej hudby, ale aj v názoroch členov sólistického ansámbľu. Vysoké hlasy (Olga Romanko a Peter Dvorský) forsirovali prvok divadelnej okázalosti a priebojnosti. Zástupcovia

Dirigent Leoš Svárovský

Snímka M. Jurík

nižších hlasov (Lucianda d'Intino a Peter Mikuláš) kreovali svoje party viac „mysliteľsky“ a s nadhľadom. Peter Mikuláš je kvalita osvedčená už nespočetnekrát. Kontakt s Lucianou d'Intino bol pre mňa po každej stránke veľmi príjemným zážitkom, aj keď v božskom Agnus dei bola troška vyrušovaná křčovitejšou O. Romanko. Takže: Verdiho Rekviem druhý raz! Kedy opäť...?

21. a 22. november. Antonín Dvořák: Vodník. Johannes Brahms: Klavírný koncert d mol. Leoš Janáček: Taras Bulba. Slovenská filharmónia. Dirigent Leoš Svárovský. Sólista Igor Ardašev.

Zdá sa, že hráči Slovenskej filharmónie majú v práve sa rozbiehajúcej koncertnej abonementnej sezóne šťastie na veľké osobnosti. Roger Norrington, to bol sviatok, zákusok, delikatesa, ktorou sa v Bratislave poslucháč isto nebude môcť presýtiť. Leoš Svárovský je však úplnou realitou, je osobnosťou, pôsobiace priam na dosah ruky a je zárukou vysokého výkonnostného štandardu orchestra. Divy divúce dokázal v Ziline s ŠKO: Pre Slovenskú filharmóniu bol koncom novembra tiež maximálne inšpirujúci a potrebný. V dirigentovi musí byť skutočne veľa z učiteľa, z pedagóga. Ak nemá byť výkon v zásade vonkajškovou a krátkodobou príležitosťou nádhrou, je nevyhnutné viac vstupovať do profesionálneho „života“ hráčov orchestra. Leoš Svárovský ma svojím prístupom znova presvedčil, že je dedičom veľkej tradície hrých českých hudobníkov - kantorov. Je dôsledný, precízny, jeho gestá nie len vydávajú, ale aj prijímajú podnety z okolia a je mimoriadne muzikálny. Veď postaviť taký program, aký postavil na pódiu Reduty, chce aj dávku odvahy,

chce to obrovský prehľad a chce to aj istú dávku impulzivnosti a chuti do života. Spieval som si v mysli Hossana, keď začali zníť prvé tóny Dvořákovho Vodníka. Po prvé preto, že tieto tóny boli zdravé, ligotali a trblietali sa tým najflautovejším striebrm Vodníkových nití. Po druhé som jasal v zásade nad skutočnosťou, že konečne si ktosi pred bratislavským publikom všimol Dvořákovu symfonickú básne - resp. aspoň jednu z nich. Nevie, prečo sa tieto skvosty netešia na Slovensku väčšej obľube. Pritom som videl, že filharmonici doslova vychutnávajú všetko, čo vo Vodníkovi Dvořák napísal. Nádherný prienik akéhosi dvořákovského "insitu" a geniálneho mozgu vytvára z ktoréhkoľvek neskorej Dvořákovskej skladby udalosť Number One. Stalo sa tak aj pod vedením Leoša Svárovského. Od prvej do poslednej minútky som bol nadšený a tešil som sa zo všetkého, čo sa na pódiu odohrávalo. Elegancia, profesionálna česť, zdravý odhad a úsudok, zvuková predstavivosť - všetko sa podarilo preniesť z taktovky prísneho, ale kolegiálneho Leoša Svárovského do „orchestriska“. Mohlo by sa zdať, že taký rapidný nástup do programu koncertu môže viesť k slepo vystrelenému patrónu a že dianie po Vodníkovi mohlo upadnúť do útlmového stavu. To by však nemohli koncert ovládať dve osoby: o Leošovi Svárovskom už reč bola a v prípade Brahmsovho Koncertu d mol pre klavír a orchester prišiel na pódium druhý suverén - Igor Ardašev. Nemá význam rozvíjať vety o jeho výkone do veľkých šírok. Prosto to bolo fantastické a priam až neuveriteľne vydarené. Pustiť sa do Brahmsových koncertov chce veľkú dávku odvahy a vyzretosti. Igor Ardašev je síce mladým klaviristom, ale tých 45 minút s Johannesom Brahmsom bolo nabitých energiou, odhodlaním obstať v dialógu s veľkým skladateľom-filozofom na výbornú a pritom neupa-dať do odzbrojujúcej defenzívy. Zrazu sa mi Koncert d mol vôbec nezdal byť až „taký ťažký“, hoci mám dobré skúsenosti s touto skladbou a viem, čo v nej všetko je. Nadávažok, po zápase o Brahmsa Igor Ardašev s úplným prehľadom a nadhľadom zahrál Chopinovu Etudu F dur. Vždy som si myslel, že Chopin ju napísal kvôli pravej ruke. Igor Ardašev ma šťastie vyviedol z omylu, pretože famóznym spôsobom vymodeloval stredné a nízke registre a Chopin znel priam až polyfónne (čo by aj vždy mal). Bravo.

Veľký skladateľský pár Dvořák a Brahms spôsobil, že prvá polovica programu trvala dlhšie, než býva zvykom. Napriek tomu som nechcel prestávku. Počúval a díval by som sa stále ďalej. Janáček Taras Bulba mi doprial tento pôžitok a doviedol celý večer do viac, než radostnej atmosféry. Bolo zrejme a zreteľné, že každý hudobník zrazu chce robiť a aj vie robiť svoju tvrdú prácu čestne. Tri výjavy zo života atamana Bulbu boli tromi psychologickými štúdiami, nádhernými „cestopismi“ do hlbín ľudskej prirodzenosti a prirodnosti. Každá fráza dýchala, mala pevné základy aj kontúry, jedna situácia plodila druhú, takže Taras Bulba bol nepretržitým, kontinuálnym spevom. Už je to raz tak: pod vedením Leoša Svárovského zrejme viacerí filharmonici našli kus seba samého a našli aj zmysel vlastnej práce. Verím a dúfam, že pána Svárovského uvidíme v Redute častejšie.

IGOR JAVORSKÝ

O potrebe zborového spevu

Existujú veľkí ľudia a zvučné mená. Ale existujú aj veľkí ľudia, ktorých nacionálne nevzbudzujú až taký kultúrno-spoločenský cveng. Tak to už raz na svete chodí. Netreba sa však poddávať primárnym nástrahám slávy a všeobecného uznania. Treba predovšetkým pracovať a kochať sa v tom, keď práca ide od ruky a má istý význam. O tom som sa presvedčil v rozhovore s dvoma, možno povedať, fanatikmi, ktorí pracujú viac-menej "na kolene", aby rozvíjali jednu krásnu a potrebnú ideu - zapájať mladých ľudí do zborového spevu. Konkrétne ide o Sergeja Mironova a doc. Jozefa Raninca, pánov, ktorí venujú veľa času a pozornosti kolektívu zboru Comenius, pôsobiaceho na pôde Pedagogickej fakulty UK v Bratislave. S veľkou hrdosťou mi rozprávali o hlbokom význame toho čo a ako robia. Zbor vznikol v roku 1991, takže malé randevous s obidvoma nadšencami bolo motivované aj jubilejne - päťročnou aktívnej činnosti. Dozvedel som sa o hmatateľných úspechoch z festivalov, súťaží, prehliadok. Pardubice (1994, 1996), Rychnov nad Kněžnou (1995), Lytomyšl (1995), Banská Bystrica (1993, 1995), ale už aj holandský Veldhoven (1995) a nemecký Lindenhofhausen (1996) boli miestami zápolenia a koncertovania členov zboru Comenius. Súpis ich úspechov obsahuje množstvo cien, ocenení, laureátstiev, poctívnych uznání... To všetko je jedna stránka mince, tá kultúrno-spoločenská. Mňa však v neformálnom, voľnom rozhovore s obidvoma pápmi zaujímal skôr iný rozmer. V dnešnom svete registrujem nevôľu mladých ľudí očisťovať svoje pľúca, srdcia a mysle v rámci kolektívneho spevu. Je však známe, že v mnohých kraji-

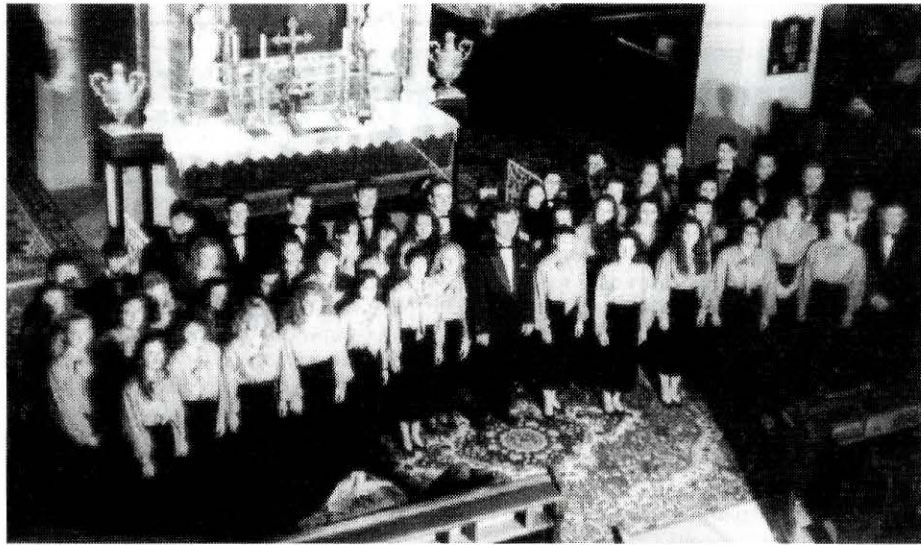
nách je táto terapia, profylaxia, prevencia a tradícia oveľa hlbšie zakorenená aj v mladých ľuďoch (Škandinávia, Rusko, Zakaukazsko...). Je pritom známe, že tvorba slovenských skladateľov pre spevácke zbory všeliakého zamerania je plná dobrých titulov, ak nie je priam najsilnejšou stránkou našej skladateľskej obce. Tradícia tu teda istotne je, len ju treba niekde v sebe pohľadať a "chytiť veci za pačesy". Preto je viac než užitočné a záslužné, ak Sergej Mironov ako zbornajster Comenia prebúdzal v poslucháčoch ich fakulty zdravú túžbu a zvedavosť po zborovom speve. Úspechy a medaily sú iste krásne. Avšak z toho, čo mi Sergej Mironov na margo vlastnej motivácie a samotnej práce porozprával, je citiť, že ho interese aj hudobnícka nezištnosť. Popri zbore vyvíja nielen aktivitu zbornajstra - profesionála (absolvent moskovskej Hudobno-pedagogickej fakulty). Je zároveň aj učiteľom. Jeho postoje a predstavy mi voľky-nevoľky znova potvrdili jeden fakt: každý dirigent, nech pracuje s takým, či onakým zoskupením, musí byť vynikajúcim pedagógom. Tam totiž začína samotný gro spolupráce a následných zážitkov. Nie v pozérstve je sila interpretácie, hoci stupeň exhibicionizmu je integrálnou súčasťou nášho myslenia a je prítomný aj v akte interpretácie. Sergej Mironov, šťastí idealista, sčasti konštruktívne uvažujúci učiteľ vie, že pointa "robenia hudby" je aj v pokore voči jestvujúcej hudbe a aj tej hudbe, ktorá ešte len príde na svet. Hoci Comenius je akýmsi prechodným koridorom, v ktorom niet trvalého obsadenia, ľudia v ňom pracujú a spievajú si - povedzme aj z radosti. Len takouto cestou je možné odbremeniť mladých adeptov učite-

ľovania od učiteľských zlozvykov, od neuróz, od nekritickej prejavovanej voči žiakom alebo poslucháčom. Chytiť jeden dych, spoločný tón, tvoriť vlastným vnútom, vlastným telom, vlastným dychom a mať okolo seba ľudí na tej istej frekvencii - to je mystérium zborového spevovania. Nie umenie pre umenie, ale umenie pre poznanie. Poznanie seba samého a sveta okolo mňa. Je pritom zaujímavé, že na najvyššej inštitúcii slovenského hudobného vzdelávania, na Vysokej škole múzických umení v tomto ohľade zaostávajú a spevácky zbor vlastne len konštituuju (vďaka Pavlovi Procházskovi, ktorému treba držať palce).

Dvojzáprah Jozef Raninec - Sergej Mironov vsadil jednoznačne na správne eso. Podmienky sú zlé, peňazí je málo, skúšobného času tiež. Ale čohosi je nadostač. A to je vôľa

robiť a tešiť sa. Okrem profesionálnych telies potrebuje každá kultúra aj amatérske podhubie. Ba, možno, že práve toto podhubie svedčí o kultúrnosti národa. Comenius je príkladom takéhoto podhubia a varí nikoho nenapadne kľásť jeho strojom poľenú pod nohy. Jedine ak takým spôsobom, že vznikne konkurencia a podnetná rivalita podobne orientovaných zborov, či zboríkov. Hudobne sa vzdelávajúci mladí ľudia tvoria na báze pekného amatérizmu v tom najpozitívnejšom zmysle slova amatér. Istotne mnohí z tých ľudí, ktorí už prešli alebo prejdú dosť tvrdou umelecko-výchovnou miniskolou Sergeja Mironova pri zborovom speve zotrávajú a posilnia rady „profíkov“ alebo „poloprofíkov“. Takže: len tak ďalej, Comenius!

IGOR JAVORSKÝ

Zbor Comenius

Snímka archív

ROZHOVOR S RICHARDOM MÜLLEROM NIELEN O BRATISLAVSKEJ LÝRE

Richard Müller. Absolvent dramaturgie a scenáristiky na VŠMU. Dodnes vydal asi desať platní. Spieva, skladá hudbu, píše texty, scenáre, príležitostne moderuje, je autorom knihy Americký denník, nedávno mu vyšla kniha fotografií, ktoré zároveň vystavuje. So skupinou PPF koncertoval i nahrával v USA. A čo je najzaujímavejšie - po prvý raz stál na pódiu práve na Bratislavskej lýre.

- Boli ste na Lýre už v roku 1984. Ste tu opäť - ako sa teda pozeráte na jej obnovenie?

- Som veľmi šťastný, lebo som presvedčený o tom, že taká veľká tradícia pre taký malý národ a taký malý región je poznačujúca. Pochopiteľne, v okamihu revolúcie, kedy sa začalo negovať úplne všetko z minulosti, tak aj Bratislavská lýra sa zrazu začala veľmi striktnie odmietať. Už v tomto čase som tvrdil - a mnohí sa mi smiali, že je to nezmysel - že treba motivovať ľudí veľkými víťaznými peniazmi, skrátka, treba pokračovať ďalej. Skutočnosť, že to nie je moja šálka kávy, je môj problém - takisto nepozieram Veľkú cenu Eurovízie, lebo si myslím, že to je hanba, ale my v Bratislave a na Slovensku môžeme mať tiež jednu malú cenu - Eurovízie, Intervízie, Lýry - to je jedno, ako to nazveme. Poradové číslo ročníka je totiž také vysoké, že toho sa naozaj môže len malý národ zľaknúť. Keď si zobeháme Ameriku, tá celá stojí len na tradičných, na ničom inom, a málokto sa tam odváži nejakú tradíciu zlikvidovať.

- Po revolúcii však padli aj nejaké zá-

brany - v Prahe vystupujú hviezdy populárnej hudby i jazzu prvej veľkosti - Tina Turner, Sting, Michael Jackson, v Brne Paco de Lucia, Jethro Tull boli v Ostrave i v Prahe už dávno. Čo hovoríte na fakt, že do Bratislavy sa im nejaká nechce?

- To je úplne v poriadku, je to otázka trhu a otázka kilometrov. Vedľa jedného hotela v New Yorku na dvadsiatej tretej je taký second hand - hudobný obchod, kam som prišiel a pýtal som sa majiteľa, či vie, kde je Slovensko. On mi povedal, že to je medzi Ukrajinou a Tureckom - skrátka povedal nezmysel. Začal som sa mu smiať a on sa ma spýtal, či je z jednej strany toho Slovenska na druhú tisíc míľ. Ja som povedal, že to teda nie je. Na to on hovorí - no vidíš, lebo tisíc míľ - to je desať hodín v aute. Takže to je otázka úplne normálna. Podľa našich finančných a iných možností chodíme na koncerty do Viedne šesťdesiat kilometrov, alebo tristo päťdesiat do Prahy, alebo cestujeme do Budapešti, niektorí napríklad do Malmö, alebo do Oslo, lebo už si to môžeme dovoliť. Prečo by za každú cenu mali hrať v Bratislave? Okrem toho som

sa dozvedel, že tu má byť v decembri Gilbert Bécaud a toho by som veľmi rád videl.

- A teraz z iného súdka. S A. Šebanom so skupinou PPF ste nahrali platňu, absolvovali ste aj nejaké koncerty. Čo chystáte ďalej?

- V rámci projektu PPF môžeme pracovať jedine s basistom Oskarom Róžom, ktorý momentálne nie je v najlepšej forme. Ešte sa mu ale podarilo dokončiť pár úžasných mixáží na moju sólovú platňu, ktorá sa bu-

de volá LSD a pevne verím, že vyjde do konca roka, podľa všetkého v jednej veľkej firme, avšak nie v BMG (CD vyšlo koncom novembra - pozn. red.). Čo sa týka PPF, tak najmä nás veľkou rýchlosťou ženie dopredu náš agent zo Seattlu, ktorý neustále pýta nové a nové nahrávky a my nejaké máme. V Austine sme totiž nahrávali v štúdiu a nahrali sme pár dobrých vecí s anglickými textami. A mám taký pocit, že ho zaujme aj LSD. Zdá sa mi, že niečo také chce. Či už by sa to v Amerike, alebo kdekolvek na svete malo prezentovať ako Richard Müller, alebo LSD, alebo PPF - je to vlastne úplne jedno, pretože účel svätí prostriedky.

*Akého charakteru je LSD - texty sú iba anglické či slovenské?

- Je to rocková záležitosť a pre Ameriku on chce, samozrejme, anglické texty.

- Texty si píšete sám. Do akej miery sú autobiografické?

- No, tie anglické nie sú, lebo tam je môj slovník veľmi obmedzený a písal som ich priamo v angličtine. V prípade mojich slovenských textov, ktoré staviam úplne najvyššie vo svojej prezentácii, sú úplne a omeľou všetkého, čo robím - na nich mi záleží. Nedávno vydal Jaro Filip krásne cédéčko, kde mám texty a vôbec nemám pocit, že to nie je moje CD. Mám pocit, že je naše, tak isto ako Tridsaťtrojka (Richard Müller: 33 - pozn. red.), tak isto ako LSD.

SLAVOMÍR KREKOVIC

Snímka: autor

PET JAZZ 1996

alebo päť koncertov v jednom

Slovo petit znamená po francúzsky malý. Názov festivalu Pet jazz, ktorého ďalší ročník sa uskutočnil dňa 16. 11. 1996 v DK Lúky, však znamenal malý len čo do kvantity. Zúčastnilo sa na ňom len päť účinkujúcich, ale dramaturgia sa tento rok rozhodla vsadiť prevažne na "známe" tváre a tak po stránke kvality sme sa mali na čo tešiť. Festival navyše necelý mesiac po "džezá-koch" obohatil jazzové dianie v Bratislave, ktoré, ako vieme, nie je zatiaľ na úrovni zodpovedajúcej hlavnému mestu (nedostatok klubov atď.).

Ako jediný big band hneď na úvod podujatia vystúpil jazzový dorast zo žilinského konzervatória pod názvom *Slovak young swing generation*. Táto zostava pod vedením M. Belorida absolvovala vlastne prvú verejnú premiéru, čím sa nejaká tá chybička dala odpustiť. V skladbe M. Fergusona hral sólo na trúbku S. David, avšak zaujali aj pozaunistu a saxofonistu, ktorí už údajne majú za sebou hranie s legendou česko-slovenského jazzu - L. Déczim. Každý z členov big bandu mal možnosť predstaviť sa publiku v pomalom blues a ukázalo sa, že medzi výkonmi jednotlivých členov sú značné rozdiely. Bubeník P. Solárik (známy z formácie Chorá vrana) však patril k tým, o ktorých ešte v budúcnosti určite budeme počuť. Vyznenie aranžmánov skladieb však podstatne narušilo zlé ozvučenie trúbkovej sekcie, ktorá zvukovo potláčala saxofóny.

Little Egoists je poľská skupina, ktorá už

v minulosti hrala na BJD. Na tohtoročnom Pet jazz sa predstavila v komornej zostave. Duo tvorili M. Stryszowski - vokál, saxofón a S. Bernatowicz - klávesy. Nevie, či je správnejšie označiť hudbu v ich podaní ako jazz s prvkami etno, alebo skôr etno s prvkami jazzu. Boli to dlhé zvukové plochy (nasamponané bicie a basa) s melódikou prevažne modálneho charakteru, vkusným striedaním nálad, vokálnymi vložkami a improvizáciami obidvoch protagonistov. Počuli sme hlavne "utwory z poslednej cedečky".

Potom už na pódium prišiel druhý zahraničný hosť *Duo bas a hlas & české klarinetové kvarteto*, čo je najnovšia podoba neúnavne experimentujúcej českej speváčky Jany Koubkové. Úvod patril klarinetistom, ktorí zahrli dve vynikajúce zaranžované Gershwinove klavírne prelúdiá. Na chvíľu ich vystriedala J. Koubková s J. P. Rybom, hrajúcim na bezpražcovej basgitare, aby si okrem írkej ľudovej piesne aj za improvizovali v duchu free jazzu. Kvarteto sa vrátilo naspäť a nasledovala prechádzka hudobnými štýlmi spojená s dávkou zábavy a nadhľadu. Zaujímavé upravené Largo z IX. symfónie A. Dvořáka (V. Nydl), Stingove "Valparaiso", tanečné a spevácke vložky klarinetistov spolu s energickým vokálom prvej dámy českého jazzu vytvorili v publiku výbornú atmosféru (aj keď M. Markovič tvrdí, že všetko sa dá vyvetrať).

Vrcholom sobotňajšieho večera sa pre mňa stalo vystúpenie *Šeban & Tatár ban-*

du. Vždy sa dobre počúva, keď sa dá partia výborných muzikantov s chuťou do hrania. Každý z členov bandu je schopný hrať s kýmkoľvek a kedykoľvek, napokon už sa stáva dobrým zvykom chodiť na A. Šebana, resp. na J. Tatára. Ako prvá v poradí odznela skladba Ch. Parkera "Diverse" aranžovaná v duchu moderného jazzu. Reminiscenciu šesťdesiatych rokov navodila ďalšia skladba "Sixties". Najpôsobilivejšou časťou večera bola Šebanova kompozícia "Adamenka", venovaná jeho dcérke. V publiku by v tej chvíli bolo snáď počuť aj spadnutie špendlíka. Na pôvodne avizovaných Madre sa hudobníci „zahrli“ v skladbe J. Tatára "Hast du ein Klavier?" Samozrejme, že sa muselo pridávať. Práve v improvizovanom prídavku sme sa mali možnosť presvedčiť o tom, ako to vyzerá, keď je niekto schopný hrať čokoľvek, čo ho napadne. V zmesi hudby sa objavili rôzne motívy, ako napr. melódia z televízneho seriálu Flinstones; empatia medzi jednotlivými hráčmi bola obdivuhodná (rytmika M. Gašpar a M. Buntaj). Rozhodne je sa na čo tešiť pri avizovanom druhom sólovom albume A. Šebana.

O záver celého podujatia sa postarala A. Bartošová & band. Pri jej poslednom albume (ktorého skladby tvorili jadro jej vystúpenia), sa rozhodla pre spievané texty. Tieto jej, podľa mňa, svedčia predsa len lepšie než čisto scatovaný spev. Ak som označil J. Koubkovú za prvú dámu českého jazzu, tak potom na Slovensku si toto označenie plnou mierou zaslúži práve Adriena. O tom, že má navyše blízko aj k latinsko-americkému hudbe, nás presvedčila v skladbách známeho brazílskeho autora A. C. Jobima (napr. "Corcovado"). Cenná je aj skutočnosť, že "Adriša" stále ide svojou vlastnou cestou mimo akýchkoľvek komerčných manévrov. Jej skupinu tvoria známi slovenskí sidemani, z ktorých by som osobitne chcel vyzdvihnúť gitaristu J. Buriana. Okrem inštrumentálneho vkladu sa, mimochodom, podieľa na aranžmá-

Adriena Bartošová

Snímka M. Jurík

noch a realizuje sa aj ako autor. Lepšie a vkusnejšie zakončenie festivalu si ani neviem predstaviť.

Čo dodať na záver? Jedinou chybičkou krásy bol "špičkový" konferans. Pozitívom však zostáva, že festival Pet jazz si už získal meno vyprofilovanej dramaturgie a stal sa neodmysliteľnou súčasťou jesenného jazzového diania v Bratislave. V jeho prospech hovorí aj to, že málokedy majú jazzochťiví nadšenci možnosť počuť pohroma-de toľko kvalitnej hudby za celkom prijateľnú cenu. Takže dúfajme - budúci rok na jeseň opäť dovidenia.

OLIVER REHÁK

BLÍZKE STRETNUTIA BEZ ŽÁNROVÝCH OBMEDZENÍ

Iste nie je ľahké zachovať si svoju originalitu a autenticitu v zápľave súčasnej hudobnej produkcie, kde sa jednotlivé skupiny a interpreti od seba často dajú rozoznať snáď len podľa imidžu. Občas sa však vyskytne hudobník, ktorého tvorivá sila pramení niekde inde, a ktorý na seba upúta pozornosť kvôli nepredstieranému stotožneniu sa s hudbou, ktorú skladá i hrá. Občas sa stane, že si získa obľubu publika aj kritiky muzikant s vlastnou tvárou, zaujme poslucháčov vlastným pohľadom na svet, hudobne stvárneným neopakovateľným spôsobom. Moravský pesničkár (skladateľ, textár, multiinštrumentalista, spe-

vák) Vlasta Redl je takým príkladom. Všestranný hudobník, ktorý niekedy vystupuje len sám s gitarou, ale je rovnako doma v rockovej kapele.

Nedávno opäť zavítal do Bratislavy a so svojou skupinou AG Flek vystúpil v programe Blízke stretnutia v petržalskom DK Zrkadlový háj. Bolo to blízke stretnutie s bratislavským publikom, ktoré sa netajilo nadšením a obdivom, ale aj stretnutie s muzikantsky spriazneným zoskupením - moravskou ľudovou hudbou Hradišťan. Ich spolupráca trvá už dlhšiu dobu (CD *AG Flek & Hradišťan* z roku 1994) a práve tu sa ukazujú korene Redlovho hudobného cí-

tenia. Spájanie prvkov rocku, folku a blues s tradíciou moravskej ľudovej piesne, schopnosť pretaviť rôzne podnety do jednotného hudobného výtvoru - to sú typické znaky tvorby Vlastu Redla a robí to spôsobom len jemu vlastným. Nejde mu pritom o nejakú umelú snahu, o vytvorenie násilnej syntézy spomenutých prúdov (ako je to teraz v móde), ale všetko vyvierá zo spontánneho muzikovania, ktoré nachádza inšpiráciu práve v ľudovej zábave.

Efektná javisková show AG Fleku s Hradišťanom priviedla divákov v už tradične vypredanej sále do varu. Počas nástupu skupiny znel z reproduktorov romantický

valčík, predviedla však tiež bigbítovo poňatý kankán. Ak sa hovorí o vtipoch a paródii v hudbe, tomuto vystúpeniu rozhodne nechýbali. Či už to bol humor hudobný, alebo mimohudobný, dá sa povedať, že bez neho by to ani nešlo. Už-úž to vyzeralo, že sa koncert chýli ku koncu, keď Vlasta Redl, odetý v typických bermudách, zahľásil: "Vzhľadom na to, že ste sa ukázali ako mimoriadne citlivé a vnímavé publikum, zaspievam jednu pesničku ľavou nosnou dierkou." A tak sa aj stalo. Lenže po odpichnutí "náreze" *A vy páni muzikanti* publikum tlieskalo tak dlho, pokiaľ sa Redl na scénu opäť nevrátil spolu s huslistom a lídrom Hradišťana Jirím Pavlicom. Nálada vrcholila. Už definitívne záverečné *Sbohem galá-nečko* v unplugged predvedení si zaspievali aj diváci. Doznievalo ešte dlho po odchode hudobníkov...

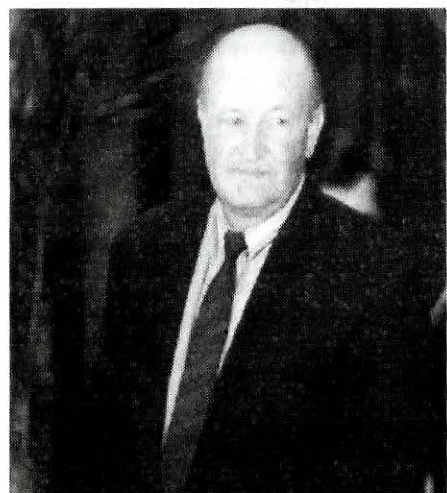
SLAVOMÍR KREKOVIC

NOVÁ SLOVENSÁ HUDA

23. - 30. novembra 1996

Úvodný symfonický

Všetci, ktorí sme na vlastnej koži zažili neje-den prehliadkový týždeň novej tvorby, sme mohli konštatovať, že ten tohtoročný, v poradí 18. ročník, sa niesol prevažne v znamení „spätých“ pohľadov. Premiér nebolo príliš veľa, zato onen „retro“ charakter mal svoje opodstatnenie. „Prevetrá“ a nastolí niekoľko opodstatnených skladieb, ktoré dnes, vo svete náhliacim sa po špirále niekam..., v dnešnej

Pavol Bagin

realite, nastavil zrkadlo, reflektujúce neomylnosť i spravodlivosť času.

Hneď úvodný symfonický koncert nás - po otváracom príhovore, v poetickej metafore ministra kultúry Ivana Hudeca - voviedol do sveta predznamenaného. Orchester SF s dirigentom Bystrikom Režuchom exponovali kompozičnú tvorbu, topograficky určujú postupne roky sedemdesiate, osemdesiate a päťdesiate.

Spomínam si na doslova triumfálny objav začiatku 70. rokov, ktorým sa tvorivo z východoslovenského regiónu hlásil dirigent Režucha. Hudobnú pospolitost doslova uzemnil uvedením skladby bardejovského rodáka, do tých čias vibrujúceho v hraničných zónach svojho regiónu, tvoriac preň a pre seba. Bol ním Jozef Grešák a jeho predohra Améby. Režucha, slabý monopolný grešákovský interpret, po dvadsiatich rokoch dal k dobru túto skladbu. Tú, ktorá nás niekedy fascinovala brisknou údernosťou, sviežou novosťou dikcie. Nevedno či viac intuitívne ustrojená, či inštitne sofistikovaná, utajujúca v štruktúre gramatiku pulzov a buniek, nekonečný náboj, iskru, odzbrojujúcu filozofiu. Spod zasväteného Režuchovho gesta však teraz zaznela mierne unavené. Razantnosť výrazu akoby časom vyvetrala, údernosť skrehla, niekdajší „drive“ stemnel. S ľútosťou a nostalgiou som počúvala echo s odleskom farieb (aj mojej) favorizovanej predohry.

Baginova Hudba pre sláčikový orchester zo začiatku 80. rokov vznikla očividne spontánne, iniciovaná smutnou životnou udalosťou. Poznamenala celý priebeh a charakter štvorčasového celku, ktorý plynie elegicky, nastoliac nejednu existenciálnu otázku. Zvláštnosťou skladby je jej len nepatrne zvlne-ná výrazová línia v súvislostiach a vzájomných pozíciách častí. Napriek tomu, zdanlivá stereotypnosť neunaví, neprekáža, skôr naopak, zdôrazní nefalšované hodnoty impulzov.

Znova som si uvedomovala, aký veľký je rozdiel medzi „vypreparovanou“ podobou skladby, zaznamenanou na zvukovom nosiči a živým, pódiovým uvedením. Markantne sme to mohli pocítiť pri počúvaní Metamorfoz Eugena Suchoňa. Režucha a orchester sa vypáli k excelentnému výkonu. Päť variácií znelo v tej najčlovečenejšej podobe. Presvedčivo, nástojčivo, s plným vyznením hudobného krásna, kompozičnej dokonalosti, filozofického podtextu tohto skvelého Suchoňovho projektu.

LÝDIA DOHNALOVÁ

Príspevok ŠKO Žilina

Leoš Svárovský mal koncom novembra v Bratislave rušný život. Najskôr pripravil nádherný filharmonický koncert (21. a 22. 11.), aby po dvoch dňoch predstúpil pred publikum v úlohe hlasateľa ideí novej slovenskej hudby. Stalo sa tak v Koncertnom štúdiu 2

pod „pyramídou“ nášho rozhlasu. Spolu so svojimi zverencami, členmi Štátneho komorného orchestra Žilina, kde Leoš Svárovský pôsobí ako šéfdirigent, pripravil pomerne členený programový celok. Prvá polovica bola ladená premiérovou (Didi, Krajčí, Dibák), druhá siahla zasa po overených hodnotách - Burlasovom pôsobivom náreku Planctus a po Cikkerových Spomienkach. Ani pauza nepomohla odstrániť nedobry pocit, že na tomto koncerte došlo k dramaturgickému zaháňaniu. Skladby Didiho (Detská suita pre komorný orchester) a Krajčího (3 bagately pre zobcovú flautu a sláčiky) patrili skôr do mieška kvázi didaktických diel. V prípade Didiho suity zaváňalo všetko aj určitou infantilnosťou. Naozajstným prebudením a zdravým prúdom bola Dibáková koncertná partitúra Concertina určená bicím nástrojom a komornému orchestru. Igor Dibák sa opäť raz prezentoval ako zdravo uvažujúci, invenčný a vtipný skladateľ - pragmatik. Koncert mal neuveriteľný ťah, dobrého ducha a bolo v ňom veľa pekných nápadov. Svoje priložili do spoločného muzikovania aj spoľahliví interpreti, vynikajúcim sólistom Liborom Cabejšekom počnúc, cez Leoša Svárovského pokračujúc a hráčmi ŠKO nekončiac. Takže: pekným skladbám druhej časti večera, Planctusu a Spomienkam, mohol konkurovať len Dibákov drive.

IGOR JAVORSKÝ

Nová slovenská hudba v starom šate

Tohtoročný 18. ročník festivalovej prehliadky Nová slovenská hudba bol, takpovediac, vzhľadom na svoj názov osobitý. Očakávala by sa totiž väčšinou prezentácia novej alebo novej tvorby, tu však zazneli diela dokonca zo začiatku nášho storočia. Premiéry tvorili necelú šestinú uvedených diel, ak nerátame koncerty folklórnej, tanečnej a inštruktívnej hudby. Nemám nič proti konfrontácii starších i novších štýlových okruhov v slovenskej hudobnej tvorbe, aj keď práve tento festival by mal byť platformou na uvádzanie najnovšej hudobnej produkcie. Žeby za dva roky vzniklo tak málo nových diel? Alebo je čoraz me-

Vladimír Bokes

nej financií na ich naštudovanie, resp. chýba záujem zo strany interpretov?

Akokoľvek, prinášam niekoľko marginálií k podujatiu, ktorých som sa zúčastnila: operné predstavenie na Novej scéne (24. 11.), večerné komorné koncerty (25. 11., 27. 11., 28. 11.) a koncert duchovnej hudby (29. 11.) v Slovenskom rozhlasu.

Opera Skamenený (1974) od Juraja Beneša bola premiérovou realizovanou roku 1978 v opernom štúdiu VŠMU, v novembri 1992 ju uviedla Opera Mecklenburgh v londýnskom The Place a od septembra 1995 je súčasťou repertoáru Štátnej opery v Banskej Bystrici, ktorá ju predstavila v rámci tohto festivalu na Novej scéne. Skamenený je jednodiestvová opera so šiestimi obrazmi komorného obsadenia (sedem inštrumentalistov: flauta, klarinet, trúbka, cimbal, bicie, husle a kontrabas a osem spevákov), ku ktorej libretto napísal autor na základe výberu a montáže textov básní Janka Kráľa. Vymyká sa tradičnému opernému žánru typom vokálneho prejavu, dramatickou koncepciou i hudobným stvárnením. Vokálne party sú písané viac inštrumentálne, pričom sa len náznakmi vyskytuje niečo ako kantilén. Celý hudobný tok je značne dramatický, bez oddychových plôch, percepcie náročný vzhľadom na drsné a zahustené harmonické väzby a chýbajúce „leitmotívy“, ktoré by uľahčili orienta-

ciu. V neskoršej opere Hostina (1980) je tento problém lepšie riešený vzhľadom na návratovosť istých hudobných situácií, hoci hudba je aj tu značne náročná. Celkovo pôsobí Skamenený oproti Hostine ešte ako nevykryštalizovaný, je akýmsi pokusom, či skicou, ktorá vyžaduje doriešenie. Osobitosťou tejto opery sú akési náznaky na melodicko-rytmické i nástrojové (cimbal, flauta, husle) špecifiká slovenského folklóru, ktoré Beneš už v iných svojich dielach v takejto podobe nepoužil.

Na večernom komornom koncerte (25. 11.) zazneli tri premiéry. Pro memoria pre dvoch spevákov, recitátora, klarinet, violončelo, klavír a zvony od Stanislava Hochela, ktorá podľa slov autora pojednáva o otázke zmyslu života a smrti. Aj keď skladba obsahovala viacero osobnostne zaangažovaných citových miest, bola dosť popisná a demonštratívna, niečo na spôsob proklamatívnych, určitej ideológii poplatných diel. V Lamento 94/95 pre husle a violu sa Ivan Hrušovský inšpiroval melodikou slovenských plačiek. Striedavo sa tu konfrontujú hudobné plochy truchlivého a protestného charakteru vo formovom riešení quasi nedopovedanej otvorenej skladby. Dialóg sa zároveň odohráva aj medzi oboma nástrojmi (husle - Peter Šaray a viola - Marián Banda) a pravdepodobne, vďaka širokej škále výrazových možností, bude tvoriť súčasť repertoáru viacerých umelcov tohto zoskupenia. Stabat mater per soprano solo e quatri stromenti (dvoje huslí, klarinet a violončelo) od Pavla Malovca stojí na pozíciách minimál a meditativ music typu Arvo Pärta, ku ktorému aj v iných dielach má blízko. Náročného partu soprán-u, vzhľadom na neustále plynúce dlhé tóny vo vysokých polohách, sa úspešne zhostila Jana Pastorková. Z ďalších diel zaznela Dvojhra pre dva klarinety od Petra Cóna, Štyria, kvarteto pre štyri klarinety, op. 97 od Vítazoslava Kubičku, ktoré sú viac nástrojovým ako kompozičným riešením. I have met my own death yesterday pre klarinet a klavír od Egona Kráka, inšpirované životom a tvorbou veľkého sochára Alberta Giacomettiho, a Perpetuum mobile od Iris Szeghy patrili k najpútavejším dielam koncertu. Ide však o diametrálne odlišné svety - Krák skladbu rieši vo vzťahu k štýlovej tradícii romantizmu, Szeghy vtipným spôsobom vytvorila analógiu stroja perpetuum mobile napodobením mechanických „hrou“ klaviristu na pedále, vytvorením zvláštnych zvukových efektov hrou clustrov pažami klaviristu a preparovaním niektorých strún nástroja. Stanislav Zamborský predviedol túto interpretáciu náročnú skladbu (vzhľadom na vyťaženie rúk, nôh i celých ramien) brilantným a efektným spôsobom.

Na koncerte súboru Societa Rigata (názov by sa dal preložiť ako „Spoločnosť notovej linky“) (27. 11.) nezaznela ani jedna premiéra. Dokonca uviedli skladbu Jozefa Sixtu s názvom Hudba pre Societa Rigatu pre flautu, hoboj, marimbú, vibrafón a klavír, ktorá premiérovu zaznela na festivale Nová slovenská hudba v r. 1994 (namiesto klavíra bol použitý syntezátor). Autor vtipne rieši koláž citátov známych skladieb skladateľov od klasicizmu po impresionizmus, ktoré vzhľadom na podobnosť motívického základu svojsky spája. Dve skladby Roberta Gašparika, ktorý je vedúcim tohto ansámbľu, priniesli niekoľko zaujímavých inštrumentálnych riešení v kombinácii hboj a fagot v skladbe Otvorené okno, uväznený tieň a flauty s bicím v Bratislavských poviedkach - part III. Chýba im však akýsi nadhľad, ujasnenejšia koncepcia celku. Mojmír Hanák (nar. 1960) nebol doteraz známy na Slovensku, nakoľko od r. 1968 žil vo Švajčiarsku a vrátil sa až roku 1993. Jeho Tri piesne na texty P. O. Hviezdoslava pre barytón, flautu, klarinet, lesný roh a klavír (dirigoval autor) prezrádzajú vysoký stupeň kompozičného majstrovstva, ako aj znalosť hudobnej tradície európskej minulosti i moderny prvej polovice tohto storočia. Suita pre sólovú flautu (Karin Hübnerová) od Juraja Tandlera nepriniesla žiadne novosti či originálny prístup v oblasti kompozičnej práce; Bokesova Kadencia II pre flautu, hoboj, fagot a klavír odráža autorov typický rukopis, poznačený objektivizáciou a racionalizáciou výberu tónového materiálu, metroritmických i tektonických postupov; Paríkové listy pre sólo klavír, ktoré sú známe v Černeckej i Zamborského interpretácii, uviedol tentokrát Karol Toperczer, pričom sa mu podarilo vystihnúť intimitu i subtilnosť ich výrazového sveta. Najstaršou skladbou koncertu bolo Klavírne kvinteto (klavír a dychové kvarteto) z r. 1913 od Alexandra Albrechta, ktoré odráža výrazný talent vtedy ešte mladého 28-ročného skladateľa.

Koncert z 28. 11. priniesol dve premiéry skladateľov Jevgenija Iršaia a Juraja Hatríka. Ostatné skladby, Poéma na pamäť D. Šostakoviča od Jozefa Malovca, Sonáta na pamäť V. Šklovského od Vlada Godára, Štyri nočné preludy pre klavír od Františka Poula a Suita pre violončelo č. 1 od Ludovíta Rajtera, už boli viackrát uvedené a sama som sa k viacerým z nich už na inom mieste vyjadrila. K novším skladbám patrili Miniatury pre gitaru (1994-95) od Pavla Kršku a Funny Breakfast pre klarinet sólo (1995) od Norberta Bodnára, ktoré ma však výraznejšie nezaujali. Zo spomínaných premiér, som žiaľ, Hatríkovu Au die Musik. Sonáta - depeša Schubertovi nepočula; Iršaiovo dielo Exodus pre klavír sólo a 2 tam-ta-

my vo vlastnej interpretácii patrilo podľa môjho názoru k tomu najlepšiemu, čo som na prehliadke počula. O Iršaiovi ako o výraznej skladateľskej osobnosti som už viackrát písala a jeho najnovšie dielo opäť potvrdilo jeho cit pre prácu s detailom vo vzťahu k celku. Iršai si za základ pre výstavbu celého diela zvolil interval tercie, z ktorej opakovaním, vrstvením, rytmizáciou, zhustovaním sa postupne odvíja dramatický proces, silne aktivujúci pozornosť poslucháča. Mimoriadne zvukovo účinná a prízvuková bola kombinácia klavíra a dvoch tam-tamov, ktorá evokovala až mystickú atmosféru. Isté rezervy sú ešte v interpretácii, ktorá je veľmi náročná aj vzhľadom na vyrovnanosť a hebkosť tónového úderu, k čomu by bol zrejme potrebný aj vhodnejší nástroj.

Na koncerty duchovnej hudby sme zo socialistickej minulosti neboli zvyknutí. Možnosti výberu máme jednak z tvorby slovenských skladateľov starších období a jednak sa tejto tvorbe postupne začínajú venovať viacerí súčasní autori. Na koncerte (29. 11.) zazneli tri diela skladateľov nedávnej i dávnejšej minulosti a jedna premiéra. Majstrovstvo v spracovaní zborovej faktúry, harmonických postupov romantickej tradície i v zhudobnení omšovej liturgie odrážala Missa in honorem Ssmi Cordis Jesu od Mikuláša Schneidra-Trnavského pre zbor a organ, na rozdiel od skladby Missa pro Die Dominica pre sóla, zbor a orchester od Jána Levaslava Bellu, ktorá nedosahovala patričnú kompozičnú úroveň tohto žánru a bola skôr salónnou „fahšou“ hudbou, nie vhodnou na spracovanie omšového textu. Pôsobivá bola kantáta pre sóla, zbor a orchester Stabat mater od Tibora Frešu, ktorá pochádza ešte z obdobia jeho štúdií v Ríme (1941) z pera vtedy mladého 23-ročného autora. Dielo charakterizuje prekvapivo vysoký stupeň profesionality i použitia štýlových prvkov, ktoré boli typické pre jeho neskoršiu tvorbu a čiastočne aj pre skladateľov slovenskej hudobnej moderny. Otáznikom bola pre mňa Missa serena od Ilju Zeljenku. Prekvapil ma samotný fakt, že práve tento autor, ktorý viac inklinoval k hravým (nie nenáročným) i dramatickým typom kompozície, napísal duchovnú hudbu. Respektíve nenapísal, pretože Missa serena nemá charakter duchovnej hudby, ale stojí na štýlových pozíciách jeho „svetskej“ tvorby. Dokonca tu možno nájsť analógie so slovenským hudobným folklórom tanečného rezkeho charakteru. Vskutku zvláštne dielo, ktoré s omšou spája len liturgický omšový text. Chcela by som ešte dodať, že nekritizujem Zeljenkovo hudobné stvárnenie z aspektu noriem, ktoré by mali byť platné pre omšovú hudobnú literatúru, v tom, myslím, je možná veľká voľnosť. Chýba mi však onen duchovný rozmer, resp. istá vážnosť (azda preto ju nazval serena, čo znamená o. i. jasný, resp. vznešený), onen rozmer, ktorý vytvára priestor pre duchovno. Akokoľvek, znamená toto dielo novú skúsenosť.

ZUZANA MARTINÁKOVÁ

Efektne i objavne

Všetky komorné koncerty festivalu sa konali v sympatickom prostredí komorne ustrojeného rozhlasového štúdia 2. Neviem odhadnúť

Peter Mikuláš

kapacitu sály, ale v každom prípade, záujemci o prehliadkovú produkciu sa nemuseli uskrmňovať v tiesni. Ba, občas auditorium dosť nedôstojne a netaktné zazivalo prázdnotou.

Pokračovanie na 12. str.

NOVÁ SLOVENSKÁ HUDBA

23. - 30. novembra 1996

Konštelácia autorských mien - **Jozef Gahér, Zdenko Mikula, Július Kowalski a Oto Ferenczy** sa 26. novembra nestala magnetom pre davu. Preriedené sedadlá obsadili väčšinou najväčšej poslucháči - rodinní príslušníci skladateľov a interpretov.

Neúnnavný tvorca **Jozef Gahér**, ktorý sa v poslednom čase angažuje prevažne v oblasti vokálnej hudby (inšpirovaný najmä poéziou svojej manželky) do prehliadkovej ponuky prispel **Freskami pre klavír štvorročne**. Podľa slov autora, ide o skladbu objednanú interpretkami (**Kardošová - Lenková**), „ako efektne číslo pre ich recitáciu“. Skutočne, Fresky sú v slede piatich častí vybudované efektne. Hlavné v zmysle využitia nástrojových možností. Interpretáci tandem tu má možnosť v členitom teréne nájsť nejedno miesto na brilantné technické uplatnenie. Krivdila by som však autorovi, keby som jeho skladbe nepriznala aj ďalšiu viditeľnú črtu: určité výrazové presvetlenie, zmäkčenie potenciálnych konfliktných hrán. Gahérove Fresky „objavili“ skrytý teplý ľudský faktor.

Cigánske piesne pre bas a klavír od Zdenka Mikulu znejú na pódiiach (aj keď nie príliš často) už asi dvadsať rokov. Koncipované sú tiež efektne, siahnuť do útrobu arzenálu príznačných prostriedkov cigánskej hudby (intonácie, rytmus). Cyklus znie „neopotrebované“ hlavne vďaka mocnému interpretačnému príspevku. **Peter Mikuláš** v minulosti, aj dnes, povýšil túto Mikulovu skladbu na pôvabný, svieži a samozrejme, efektný vokálny kus.

Prvoplánovo ma zaujala interpretácia aj v **Concertine pre kontrabas a klavír (Šašina - Šašinová)** od **Júliusa Kowalského**. Autor napísal už kilometre inštrumentálnej komornej (aj inštruktívnej) hudby. Je verný svojmu štýlu, svojej doméne, nesiahá za hranice overených hodnôt. Jeho skladby sú preto počúvateľné. Akceptujem nielen ich technologickú vybavenosť a usporiadanosť, ale aj vždy prítomný muzikantský náboj.

Tri sonety od Shakespeara od Ota Ferenczyho odzneli pred pár mesiacmi v rámci nedeľných mirbachovských matín (znova vynikajúci **Peter Mikuláš**). Vtedy som ocenila ich znovuuvedenie ako doslova objavný akt. Opakujem už povedané a dodávam - hodnoty tohoto druhu nevhodne skrývať v archívoch! Spofahlivým sprievodom pri klavíri bol **Petrovi Mikulášovi** tentokrát (aj v Mikulovom cykle) **Marián Lapsanský**.

LÝDIA DOHNALOVÁ

Zdravý humor, ktorý zatína do živého

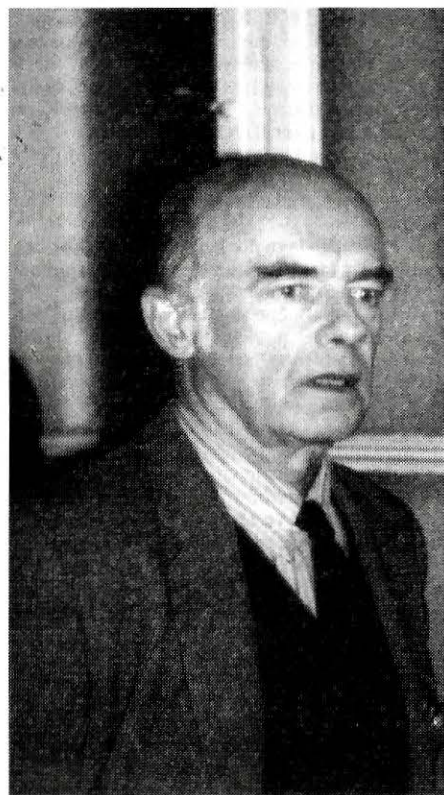
Je to avantgarda? Nemá to štruktúru? Udivuje ma to? Sú to umelci? Obchádza tu duch zajtrajška? Pýtajte sa! Toto je len časť sugestívnych otázok, ktoré odzneli pri uvádzaní jednej zo skladieb (**Desirée**) v štúdiu 2 Slovenského rozhlasu na komornom koncerte 26. novembra, ktorého hlavným protagonistom bol súbor **Požoň sentimentál**. A tak sa teda pýtam: čím je to, že som z tohto koncertu odchádzala v povznesenej nálahe, plná sviežich dojmov, naplnená pohodou, bez toho, že by ma gníval „duch minulosti“ a „spoločná táraha zodpovednosti“ voči generáciám minulým i budúcim? Čím je to, že po skončení jednej skladby som zvedavo očakávala nasledujúcu a pri všetkej mojej predvídavosti ma opäť tá, ale i ďalšie prekvapili, vyvolali úsmev na tvári a u mnohých z nás i oslobodzujúci, uvoľnený smiech? „*Umenie je často označované ako indikátor stavu spoločnosti*“ - túto múdru myšlienku zverejnil V. Bokes vo svojom príhovore v bulletine tohtoročnej Novej slovenskej hudby. Keď ju aplikujem na autorov, interpretov a diela tohto koncertu, môj uvoľnený smiech je ešte vďačnejší, i keď tentokrát popretkávaný zábleskami smútku a ostražitosťou. Ale... je treba hľadať niečo iné, ako buffo v Buffo. Na **Šarišskom zámku Dezidera Lauka** v podaní i aranžmáne súboru **Požoň sentimentál**? Je treba hľadať okrem zdravého humoru a satiry na malomeštiactvo, ktoré našlo u nás opäť svoju živnú pôdu, v skladbe **Modlitba panny Tomáša Boroša**? Nepripomína nám **Bohatá a šťastná z Engerau Mareka Piačeka** kaviarne z 30-tych rokov, v ktorých sa pri počúvaní tanga či inej „štylovej“ muziky vytvárali ilúzie o vybraných lepších a múdrejších - vyvolených? Či nie je takou

aj **Spomienka Ilju Zeljenku** alebo charakteristický kus **Petra Zagara Čakal som Ťa v Carltone**, končiaci sa čardášom v štýle cigánskych kapiel; v Carltone, ktorého už len sentimentálny duch obchádza Bratislavu? Podobnými otázkami by som mohla pokračovať ďalej, pri **Hopaku Lubomíra Burgra, Prešporskom Poný - expresse Martina Čorja**, či pri **Kasíne Petra Zagara**, ktoré však už parafrázuje Bratislavu súčasní, napríklad i tým, že doslova cituje melódiu populárnej pesničky E. Klimenta **Otvárajte kasino**. Pretože tento koncert mal i svoj dramaturgický zámer. Jeho prvú polovicu uzatvárala kompozícia **Jednota a právo**, venovaná jej autorom **M. Piačekom** 75. výročiu Právnickej fakulty UK. Druhá otvárala **Repríza (podľa J. L. Bellu) Vladimíra Bokesa**, kompozícia evokujúca spomalený návrat k tradíciám, a cez „disco“... **A Ty si prišla do Bocaccia**, ktorá mala premiéru a ktorú opäť skomponoval **M. Piaček** a ďalšiu premiéru, tento raz od **L. Burgra** **Sniežik poletuje, na zem pomaly sadá**. V dedine pod horou dievčatko milého hľadá, **Krajinu obyčajov P. Zagara** - obyčajov, ktoré sa cez minulé desaťročia stali priam tradíciou (budovateľské motívy, pochody) až po **Desirée M. Piačeka**, plné už spomínaných otázok a výzvy, zakončenej krátkou hudobnou dohrou, sme sa opäť vrátili k Buffo. Na **Šarišskom zámku D. Lauka**. Patrí sa povedať, že **Požoň sentimentál** hral v zostave **Marek Piaček - flauta, Lubomír Burgr - husle, Petr Michoněk - violončelo, Boris Lenko - akordeón, Martin Čorja - gitara a Peter Zagar - klavír**. Treba povedať, že duch evokovaných tradícií a obyčajov silne a zámerne poznačil i charakter hudobnej reči. Patrí sa povedať, že táto hudobná zmes pop a tanečnej hudby bola vlastne tou nadsádzkou, tým zrnom jadrného a zdravého humoru, ktorý zatína do živého, ktorý nastavuje zrkadlo a vskutku je indikátorom stavu spoločnosti. Snáď preto tie okamihy smútku a ostražitosť. Čo na to muzikológ? Neviem. Čo poslucháč a hudobný kritik? Bolo to fajn!

MARTA FOLDEŠOVÁ

Elektroakustická hudba - živý dokument

Len pred pár týždňami dozneli posledné skladby na festivale elektroakustickej hudby a tak sa fanúškovia tohto žánru mali s ňou možnosť stretnúť opäť, tentoraz na prehliadke **Nová slovenská hudba**, 27. novembra v štúdiu 5. Dramaturgiu koncertu tvorili diela skladateľov, ktorí sa tejto tvorbe venovali už pred niekoľkými desaťročiami a ich kompozície predstavujú v súčasnosti už osvedče-

Roman Berger

né a časom overené hodnoty i diela generácie skladateľov, ktorí do tvorivého kompozičného procesu vystúpili len pred niekoľkými rokmi a ktorí elektroakustickú hudbu a jej možnosti využívajú i na kryštalizáciu svojho kompozičného profilu a umeleckej výpovede. Pri počúvaní skladieb, realizovaných v elektroakustických štúdiách, pri počúvaní tónov a zvukov vyrobených rôznymi tech-

nickými a experimentálnymi spôsobmi, ma vždy nevdok napadajú otázky: kde asi leží hranica medzi technikou a ľudským tvorivým potenciálom, do akej miery vstupuje a ovplyvňuje ľudská fantázia konečnú podobu, kde leží hranica medzi zvukom a hudobným tónom. Či skladateľ sa dostal do osídlených techník a slúži mu, či naopak, ona zostáva v jeho ušľachtilej podriadenosti. Sú to otázky a nie pochybnosti o tom, či elektroakustická hudba je súčasťou hudobného umenia nášho storočia alebo nie. I v tomto žánri však vývoj zaklopal viackrát na dvere a ovplyvnil vznik a charakter skladieb, vkus a inšpiratívne momenty v závislosti od toho, v akom životnom či vývojovom okamihu zastihol autora, v akej spoločenskej klíme ho oslovil a pod. A preto, ak u **Tadeáša Salvu** sú jeho **Alikvóty** (realizoval ich **Peter Janík a Ján Backstuber**) prirodzeným pokračovaním cesty, ktorú začal ešte v 60. rokoch a bola načas umelo prerušená, u skladateľov **Pavla Malovca - Modus** (realizoval **Juraj Ďuriš**), **Petra Martinčeka - Natura I** (realizoval **J. Backstuber**), **Martina Burlasa - Overload** (premiéra, realizácia v domácom štúdiu), **Andreja Zmečka - Prach**, časť scénickej hudby k divadelnému predstaveniu (realizácia v domácom štúdiu), **Lubomíra Burgra - Oligoj Chorchoj** (realizácia v domácom štúdiu), **Daniela Mateja - Satiolage** (realizoval **Stanislav Kacík**), sú výrazné snahy po obsahovej výpovedi, formovom stvárnení a dramaturgii, vo väčších prípadoch vystavanej na kontraste ľudský hlas - akustický nástroj, známa hudobná téma, text kontra číra elektroakustika.

Iný charakter má kompozícia **Romana Bergera Epitaf pre Mikuláša Koperníka** (realizácia **P. Janík a J. Backstuber**), dielo obsahovo náročné i filozoficky podkuté, výpoveď, ktorá už v dobe svojho vzniku tvorila jeden zo základných a pozoruhodných opusov slovenskej elektroakustickej tvorby. Zdá sa teda, že i v tomto žánri je možné postihnúť určité generčné rozdiely v spôsobe spracovania zvukového materiálu, a to nielen u skladateľov, ale aj realizátorov. Samozrejme, táto úvaha nie je negatívistická a na úkor jedných či druhých tvorcov či generácií. Jednoducho, mnohotvárnosť a minohorakosť prístupu k tvorbe sa prejavila i na tomto koncerte. A ten nebol, našťastie, sumarizujúci, ale bol živým dokumentom toho, že elektroakustická hudba u nás neustrnula a hľadá svoju podobu v kontexte domácom i medzinárodnom.

Patrí sa ešte povedať, že hladký priebeh koncertu (až na jeden zmatok pri zámene diela) zabezpečoval v podobe technickej spolupráce **Ing. Roman Laščák**.

MARTA FOLDEŠOVÁ

Sólo pre Moyzesovo kvarteto

Vo víre diania na póde slovenskej hudby nemôže chýbať **Moyzesovo kvarteto**. Koncert 29. novembra bol ich interpretačným monolitom. Z generáčnej zostavy skladateľov sa vymkol najmä **Peter Martinček**. Jeho kvartetový opus s názvom **Dotyk** treba podľa autorsky deklarovaného textu „chápať

ako osobný dotyk s prírodou, ktorú si tak málo vážime a na ktorú sme skoro úplne zanevrelí...“ **Martinčekov** kompozičný „dotyk“ svedčí o určitom estetickom posune na osi jeho osobnostného dozrievania. Jeho textúra akoby sa vyčipila, spriehľadnela, výraz skrotol až takmer k rezignovanej umiernenosti. **Martinčekovo** kvarteto je imponujúcou skladbou, ktorá má svoju vnútornú silu v lyrické presvedčivosti.

Kvartetino od Milana Nováka nezrádza svojho tvorca. Je naplnené typickou skladateľovou dikciou. Novák sa opiera o poznané a osvedčené. Spofahlivým garantom v kvartetovej faktúre mu je prirodzená duša muzikanta, spontánneho, neštylizujúceho sa.

Leitmotívom (hlavne verbálnym) tohtoročného festivalu bolo poukazovanie na staršiu vrstvu programovej skladby. Počívajúce **1. sláčikové kvarteto Míra Bázlika** som však doslova vlebila myšlienku siahnuť v dramaturgickej zostave hlbšie do minulosti. S optikou súčasníka s navrstvenými skúsenosťami - buď odmietame, prehodnotíme alebo znovu oceníme...

Z **Bázlikovho** kvarteta nevyprchalo nič z „predošlého života“, ba dá sa povedať, ešte viac získalo na životnosti. Nie je jednoduchou výpoveďou, jeho organizmus je doslova nasýtený premyslenou štruktúrnou zmysluplnosťou. Hudba kvarteta však pozorného poslucháča povzniesie, poučí, prevedie ho až k hranici vykúpenia (...doslova - v záverečnom chorále...).

Ivan Parík v **Hudbe pre Miloša Urbáška** clivo spomína na priateľa výtvarníka. Parík je aj tu príslušne priezračný, koncizný, farebné akvarelový. Mám rada tieto jeho krehké vyznania, ktoré nezapôsobia efektívnou záplavou inormácií. Vo svojich stíseňných výpovediach však Parík dokáže osloviť. A zotrvať v dlhom doznievaní.

LÝDIA DOHNALOVÁ

NOVÝ SLOVENSKÝ JAZZ

Dramaturgovia festivalu **Nová slovenská hudba** zrejme usúdili, že bez jazzu by prehliadka slovenských umelcov nebola kompletná a tak sa v bratislavskom štúdiu S uskutočnil jazzový večer. Nebol to koncert hocijaký - na malom pódii sa predstavili snáď všetci hudobníci, ktorí sa v súčasnosti na Slovensku tomuto žánru venujú. Projekt skutočne veľkolepý. Formácií a sólistov, ktorí vystúpili, bolo vyše tucta, a nečudo, že sa každý mohol prezentovať len jednou-dvoma skladbami. Divák sa preto nenudil, vždy nasledovalo niečo nové, ďalší interpret, ďalšia skupina, skrátka celá slovenská jazzová elita. **Speváci a speváčky? Adriena Bartošová, Jana Kocianová, Miriam Bajlová, Silvia Josifovská, Peter Lipa, Berco Balogh, Ivo Heller...** **Gitaristi? Matúš Jakabčic, Andrej Šeban, Stano Počaji...** **Klaviristi? Juraj Tatár, Pavol Bodnár, Peter Preložník...** Ďalej radšej menovať nebudem, ešte by som na niekoho zabudol.

Trojhodinový maratón bol plný príjemných prekvapení, pretože program koncertu nebol k dispozícii. **Peter Lipa** však vždy

Pokračovanie na 13. str.

Moyzesovo kvarteto

Dokončenie z 12. str.

uviedol a predstavil ďalšieho účinkujúceho, takže aj poslucháči, neznali problematiky našej jazzovej scény, sa mohli orientovať. Nuž a výsledný dojem? Koncert ukázal (o čom nikto nepochyboval), že jazz, tak ako sa hrá na Slovensku, má vysokú úroveň a poslucháči iste nefutovali, že ho mali možnosť počuť aj v rámci festivalu Novej slovenskej hudby. Hoci jedna skladba od každého interpreta je málo na rozprúdenie nálady, vďaka skvelým výkonom jazzmanov sa to nakoniec podarilo. Termín „prehliadka“ asi najviac vystihuje toto podujatie. Taký bol však zrejme zámer usporiadateľov.

Niekoľko poznámok na okraj: Možno by bolo lepšie pri takom počte účinkujúcich venovať im viac priestoru, čím by sa z pestrej mozaiky stal dvojtrojdňový festival slovenského jazzu. Určite by ho mnohí privítali. Takto to bolo len z každého rožku trošku... Prázdnotou zivajúce sedadlá v hľadisku neboli príliš dobrou vizitkou usporiadateľa. Paradoxom je, že koncert bol bežnejšie vypredaný a vonku márne postávali hlúčky mladých ľudí ochotných zaplatiť aj viac, ako cenu vstupenky. Čest la vie...

SLAVOMÍR KREKOVÍČ

Záverečný symfonický

Symfonický orchester Slovenského rozhlasu so šéfdirigentom Róbertom Stankovským na svojej domácej pôde zakľúčili festival. Program opäť, nevybočiac z línie, ohlasoval „retro“ náplň. Pozíciu ouvertúry zaujala Domanského predohra pre symfonický orchester Chvála zeme. Úhladne vybudovaný celok napreduje vo veľkoryso koncipovaných tematických plochách, v živých inštrumentálnych farbách, v sukcesiách bez evolučných prehreskov. A pred-

Dirigent Róbert Stankovský

sa, viac ma dokážu zaujať a presvedčiť Domanského komorné vyjadrenia. Sú azda viac presvedčivé, autochtónne, oprostene od lákavých svodov vzorov.

Prácu na svojom 2. klavírnom koncerte už, žiaľ, Dezider Kradoš nestihol dokončiť. Skladba ostala (asi napolovicu) v náčrtku. Reštaurátorskej, dokončovacej úlohy sa ujal majstrov žiak Vladimír Bokes: dohoto-vil dielo, dotvoril koncertantný kus, ktorý sa vďaka skoncentrovaným kompozičným atribútom doslova zaskvel a priradil sa k tomu najlepšiemu, čo na poli koncertantnej hudby u nás vyrástlo. Vidím túto prácu - tvorivú a limitovanú zároveň - ako nesmierne vzrušujúcu a doslova dobrodružnú epizódu v kreatívnom procese (spolu)autora. Bokesov prístup k pozostalemu torzu reflektuje citlivosť, znalosť všetkých zákutí, je predvídavý aj predvídajúci delikátnosti Kardošových tvorivých hnutí a postupov: vládných lyrických línii, harmonických razancií, tektonickej vypoointovanosti. Sólový part stvárnila Daniela Kardošová-Kroš-láková.

Takmer neuveriteľne znie letopočet vzniku 1. symfónie Alexandra Moyzeša (1929, s definitívnou verziou 1936). V kon-

geniálnej interpretácii zaznela na záver záverečného koncertu - ako senzácia. Ako objav i pečať majstrovstva svojho tvorca. To, čo Moyzes skoncipoval a položil do partitúry pred viac ako polstoročím, neznie hanlivu ani bizarne. 1. symfónia je zreteľným predznamenaním tvorby bytostného symfonika. Symfónia je dielom s atribútom skalopevnej logiky, tematickej zomknutos-ti, neúprosnej zdôvodniteľnosti v každom kompozičnom rozmere. Aj preto prekročila svoj čas a ostáva ako hodnota pre ďalšie a ďalšie generácie.

LÝDIA DOHNALOVÁ

Trikrát folklór

Rok slovenskej hudby kulminoval 18. festivalovou prehliadkou Nová slovenská hudba. Medzi 23 koncertmi, predstaveniami a vystúpeniami v 10 kultúrnych stánkoch zaujali nás aj tri žánrom zosúbené - koncert Orchestra ľudových nástrojov Radio Bratislava so vstupom Speváckeho zboru SEUK, Haravara - aby u nás dobre bolo, čiže program tanečného súboru SEUK a scénická panoráma ľudovej kultúry Karpát, čiže program tanečného súboru Lúčnica.

Koncertom folklórnej hudby nazvalo svoje účinkovanie v tejto prehliadke vedenie ORCHESTRA ĽUDOVÝCH NÁSTROJOV RADIO BRATISLAVA a vedenie MIEŠANÉHO ZBORU SEUKU. Ako keby decentne chceli upozorniť, že hoci uvádzajú svoje repertoárové skladby, toto nie je ich koncert. Nečudo. Dramaturgia koncertu pripravovala sa asi vskutku ako prehliadka diel členov Spolku hudobného folklóru pri Slovenskej hudobnej únii, prípadne ako retrospektíva večne znejúcich kompozícií a úprav uzavretých opusov zosnulých skladateľov.

Dvadsaťročný OEUN mal už svoje profilové koncerty v rozhlasovom štúdiu, ale

OEUN

pre budúcnosť, úctu vzdajme pánom muzikantom: M. Dudík, J. Kružliak, P. Uličný, J. Šašinka, J. Peško. Z dievčenských speváckych skupín sme radi počuli Vajanu aj Povoju. Tá druhá bola presvedčivejšia.

Ak v rámci prehliadky bola zaradená aj produkcia "hudby pre pásky", hudba vytvorená v elektroakustickom štúdiu, je opäť iba škoda, že neznela na tomto koncerte. Je to jeden z rozmerov, ktoré používali viaceri skladatelia. Najmä predčasne zosnulý Svetozár Stračina.

HARAVARA, alebo ABY U NÁS DOBRE BOLO, uvádza ako svoj program tanečný súbor SEUK. Svetom Stračina vytvoril námet a s Andrejom Ferkom aj libreto. Svetozár Stračina pripravil koncepciu a hudobnú dramaturgiu, čo znamená, že vytvoril melodický a rytmický zemepis diela. Po jeho náhlom odchode, doslova priamo nad partitúrou

vniesol svoj úspešný vklad. Moravčík je výnimočne nadaný tanečník. Jeho choreografie sú ako výbuch neudržateľnej tvorivej potencie.

Nevieme ako pozná folklórny tanec v teréne. Vidíme však, že vie umocňovať prvok až do podoby znaku a to je dôkaz o jeho ľahkotvornej schopnosti štylizovať už pred ním štylizované do novej estetickej kvality. Stračina vedel koho mu osud ponúkol. Moravčík mal šťastie, že si ho tento znalec hudby pre pohyb vybral pre spoločné vyjadrenie férie o živote, láske a boji proti smrti. Možno, že ich spoločná koncepcia bola poznačená Stračinovým nečakaným odchodom. Možno Moravčík s Dubeckým mnohé premenili. Nech je tak či onak, HARAVARA umeleckého záprahu Stračina - Dubecký - Moravčík, inšpirovaných sólistov a súboru je prebudenie SEUKU k tvorivosti a angažovanej interpretácii. To už je správne smerovanie k novému životu. Ozaj načase! Potvrdili sa slová pozorovateľov, že v SEUKU nebola kríza v súboroch, ale v tvorbe.

Svoj program **KARPATY** označila **Lúčnica** ako scénickú panorámu ľudovej kultúry národov a etník žijúcich po oboch stranách centrálneho horstva strednej Európy. Koncepcia, choreografická a réžijná spracovanie je dielom profesora *Štefana Nosála* a mladého skladateľa *Petra Jantoščiaka*. K spracovaniu rumunských a sedmohradských, vrátane maďarských motívov prizval si autor ako hosťa rumunského choreografa profesora *Valeriu Buciu*, Jánsku noc na slovenských Kysuciach vytvoril *Ján Blaho*. Komorný orchester viedol hosťujúci dirigent *Peter Niňaj*, spoluúčinkujúcu ľudovú hudbu *Diabolské husle* viedol *Martin Slezta*. Dievčenské vokálne kvarteto je organické a presvedčivé.

Dvanásť divertiment rámcovaných slávnosťami úrody na počiatku a veľkolepým obrazom Vianoc na konci je sklbených do umne zostaveného oblúka, v ktorom má slovenské zvykoslovie, tanečná a hudobná folklórna kultúra veľmi dôstojné miesto medzi ostatnými. Špecifické pritom vytvára v jednote obraz o príbuznosti ľudovej kultúry mnohých etnických spoločenstiev a nevdojak ponúka úvahu o tom, že je prinajmenej rovnako veľa prvkov čo nás spájajú ako tých, čo vytvárajú vzácné etnokultúrne špecifiká. Program ako celok pritom nie je obyčajný folklórny zemepis. Je tanečným koncertom jednoty tvorivého a interpretačného majstrovstva.

KARPATY sú náročný umelecký projekt, ktorý súčasná mladá Lúčnica zvláda s obdivuhodnou presvedčivosťou. Termín panoráma označuje široký rozhľad z určitého pevného miesta. To miesto je Slovensko a ten pohľad po okolí je poučný a inšpirujúci.

Profesor *Štefan Nosál* a jeho tvorivý tím, v ktorom po odchode Svetozára Stračinu sa ujal hudobného spracovania jednotlivých súit *Peter Jantoščiak* a citlivo inštrumentoval aj pôvodnú hudbu, vytvoril umelecky čisté scénické folklórne dielo, ktoré nepochybne obohacuje našu národnú kultúru a zviditeľňuje Slovensko v najlepšom zmysle tohto slova.

Folklórna hudba vo festivalovej prehliadke novej slovenskej hudby bola zaradená opodstatnene a určite s ňou treba počítať aj v budúcnosti.

SVETOZÁR ŠVEHLÁK
Snímky M. Jurík (6)
archív (2)

Záber z tanečného divadla HARAVARA. Snímka C. Bachratý.

aj na Folklórnom festivale Východná '96. Nemusel, ba asi ani nemal, hrať tzv. „večné“. Pri jeho účtyhodnej produkcii, najmä však pri frekvencii „večných“, vo vysielaní priam ako osvieženie zneli nám na koncerte prvýkrát hrané, hoci už niektoré i vopred nahrané dielka. Oživil koncert. Určite nie je zhoda okolností, že **Spomienku na Samka (Dudíkovské piesne z Myjavy)** upravovateľsky, ale i sólisticky predniesol autor - Miroslav Dudík. Pre koncertného majstra, potom umeleckého šéfa OEUN, písali viacerí autori. Na tomto koncerte verejne prvýkrát Miroslav Dudík bravúrne predniesol sólové party diela Ivana Dubeckého **Primáška z Hontu** a aby sme pochválili dramaturgiu koncertu, pre možnosť konfrontácie najmä diela Hanuša Domanského **Muzika z Hontu**. Osobne ma zaujal inak univerzálne uvediteľný Jozef Malovec a jeho **VI. suita Piesni z Victorisovho kódexu**. Rovnako ako Alexander Mózi s dielkom **Musica guer-nica**. Nie sú to úpravy profilujúce dramaturgiu OEUN, v tomto pláne však spolu s **Tancami zo stredného Slovenska** Pavla Bagina vytvorili nie neuaučímavý pre OEUN nevlastný záver koncertu.

Aby sme z tohto dramaturgicky viacdimenzionálneho koncertu mali dojem aj

diela, sa ujal finalizácie hudby Ivan Dubecký. Stračinovi sa podarilo napísať, žiaľ, iba prvý veľký obraz **Kohútia balada**. Rozhodnutie Ivana Dubeckého poduť sa na pokračovaní hudobnej podoby diela s choreografom Jaroslavom Moravčíkom bolo výsostne etické a treba zahriaknuť akékoľvek pochybnosti, aj su-verénne autorské. Spoluautorské. Presne tak, ako to uvádzajú v peknom a obsažnom bulletinu Sfukári.

Haravara je vydarené hudobno-tanečné dielo na hudobno-zvukovej podobe ktorého sa podieľali *Ľudová hudba SEUKu, OEUN Radio Bratislava, Róbert Puškár, Jozef Peško, Jozef „Dodo“ Šošoka, Peter Uličný, Jaroslav Moravčík, Jaroslav Gižický, Peter Gabriel a speváci a tanečníci SEUKu*. Hudobné naštudovanie, rovnako ako dirigovanie komorného orchestra, veľmi citlivo zvláda *Peter Niňaj*. Hudobnú a zvukovú réžiu, veľmi kvalitnú, zabezpečujú *Peter Smolinský, Emil Nižňanský, Ing. Václav Frkal a Ing. Juraj Ďuriš*.

Choreograf a hlavný protagonista Jaroslav Moravčík priam magicky zmobilizoval tvorivý potenciál tanečného súboru SEUKu a žiakov Tanečného konzervatória v Bratislave a do mnohoročnej tvorivej diskusie o tanečnom divadle

ÚVODNÍKY

Blahynka, M.: Ako ďalej	22/1
Hanzelová, M.: Nevyužitá šanca	7/1
Jurík, M.: Ako je to s kultúrou našou...	6/1
Jurík, M.: Čas veľkonočný	8/1
Jurík, M.: Donáška do domu?	5/1
Jurík, M.: In margine	1/1
Jurík, M.: Keby...	20/1
Jurík, M.: Letné impresie	15/1
Jurík, M.: Meditácia	13/1
Jurík, M.: Naše výročia	2/1
Jurík, M.: Poctu majstrov	11/1
Jurík, M.: Pohľady na obrazovku	3/1
Jurík, M.: Premeny	9-10/1
Jurík, M.: Rozhlasové jubileum	18/1
Jurík, M.: S novými perspektívami...	12/1
Jurík, M.: Slávnosti hudby...	17/1
Jurík, M.: Slovenský slávik	14/1
Jurík, M.: Spolupráca na dosah?	4/1
Kresánek, J.: Médium zvané rozhlas	16/1
Parík, I.: Čo je národné...	19/1
Schmidtová, A.: Magnum opus musicum	21/1

ŠTÚDIE, ÚVAHY, ČLÁNKY

Adamková, J.: Nesiem vám noviny, počúvajte...	23-24/3
Albrecht, J.: K bratislavskému hudobnému dňaniu na rozhraní 20. storočia	18/6
Albrecht, J.: Zblúdilý hudobník Lionel Feininger	22/3
Cavojský, L.: Vysvedčenie našej opernej réžie I. II.	22/7, 23-24/7
Elšček, O.: Tri stránky jednej veci - univerzálne, národné, individuálne	19/1, 2
Hanzelová, M.: O, tempora, o, mores!	1/2
Chalupka, L.: Jubileum slovenskej muzikológie	13/6
Chalupka, L.: Pripomenutie diela	7/5
Janoušek, M.: Nickofko slov o slovenskom folku	22/9
Javorský, I.: Dozvuky	17/6
Javorský, I.: Manuel de Falla - od zarzuely k mytu	21/5
Krekovičová, E.: Folklor slovenský versus európsky.	
Súvislosti národnej identity	2/1, 3
Lábska-Kajanová, Y.: Generácia 80/90 21/6, 7	
Lengová, J.: Ján Levoslav Bella - večera a dnes	9-10/6
Lengová, J.: Tradícia a svojbytnosť	14/1
Parík, I.: Čo je hudba?	1/7
Palovčík, M.: Neprávom zabúdané hodnoty	17/3
Petőczová, J.: Výskum európskej polyfónnej tradície na Slovensku	12/3
Sedlický, T.: K jubileu Speváckeho zboru slovenských učiteľov	9-10/4
Šišková, I.: Bruckner stále aktuálny	19/3
Urbančová, H.: Etnomuzikológia v Chorvátsku v súčasnosti	2/5
Urbančová, H.: K vydaniu Guberniálnej zbierky Moravy a Sliezska	19/4, 5
Ursínyová, T.: K jubileu dramatickej sopranistky	13/3

ŠKOLA A HUDBA

Altán, Š.: Mládež spieva '96	12/6
Čurilla, Š.: Obojstranne prospešná spolupráca	12/6
Čurilla, Š.: V Košiciach súťažili mladí klaviristi	8/3
Dlháňová, B.: Klavírna súťaž k Roku slovenskej hudby	12/6
Dlháňová, B.: Stretnutie s Jurajom Hatríkom	9-10/12
Erdziak, P.: Vydarená premiéra	17/7
Glasnáková, K.: Dovozenia o rok v Žiline	18/8
Glasnáková, K.: Mladí umelci z Moravy a ešte mladší zo Slovenska	14/5
Jakubcová, D.: L'ecloslovenský festival	ZUŠ 13/7
Jakubcová, D.: Hudba je ochranným obalom pred zlom, gýčom...	19/6
Jakubcová, D.: Výročie ZUŠ E. Suchoňa v Bratislave	22/2
Karlíkova, M.: Metodický seminár pre pedagógov ZUŠ	1/8
Mičkiová, E.: Najmladší k RSH	13/7
-pe: Medzinárodný hudobný seminár	19/11
Rácz, T.: Noví laureáti	13/7
Schmidtová, A.: Estetickou výchovou do sveta?	18/8
Sliacka, D.: Noví laureáti	13/7
Sliacka, D.: Spevácky zbor Konzervatória - BIS	11/7
Valášek, N.: ZUŠ k Roku slovenskej hudby	12/6

KONCERTY, PREHLIADKY, FESTIVALY, SÚŤAŽE

Albrecht, J.: Frank van der Laar	8/4
Albrecht, J.: Hudba na viedenskom dvore v 17. storočí	13/4
Albrecht, J.: Komorný koncert mladých umelcov	16/5
Albrecht, J.: Les Gouts Réunis	16/5
Altán, Š.: Odvážne koncipovaný festival zborov	23-24/8
Bagin, P.: Sviatok hudobnej kultúry v Trnave	18/10
Bárdiová, M.: Koncert Symfonického orchestera Jána Cikkeru	21/2
Blaho, V.: Aby mali čo spievať (O skladateľskej súťaži i o inom)	1/8
Blahynka, M.: Efektnej ak melanciolické polohy SOSR s hostujúcim dirigentom	4/5
Blahynka, M.: Variácie na W.S.	4/5
Čížik, V.: Ďurďinov recitál	12/4
Čížik, V.: Hrubovčák - Štefko	8/4
Čížik, V.: Mirbachov palác patrí mladým	5/4
Demo, O.: Cena Pavla Tonkoviča za rok 1995	6/4
Demo, O.: Vianočný koncert OEUN-u	3/5
Dlháňová, B.: Flautový recitál	17/7
Dlháňová, B.: Koncert pre mládež	6/4
Dohnalová, L.: Dopoludnie s vokálnymi cyklami	4/2
Dohnalová, L.: Ku dňom cyrilometodejským	16/5
Dohnalová, L.: Matiné klasikov	2/2
Dohnalová, L.: Matiné v muzikantskej pohode	6/2
Dohnalová, L.: Obohatenie i preväpnenie	9-10/2
Dohnalová, L.: Po polčase	17/2
Dohnalová, L.: Tvorba najmladších	22/2
Dohnalová, L.: V šesťdesiatych farbách	11/2
Dohnalová, L.: Z ocenených	13/2
Dohnalová, L.: Zo zlatého fondu	3/2
Dovhový, L.: Festival grécko-katolíckych zborov	2/4
Ďurčeková, Z.: Kulturné leto v Bratislave	18/10
Erdziak, P.: W. Berry a H. Zedník v Dúbravke	19/9
Erdziak, P.: Döbling v Dúbravke	9-10/2
Erdziak, P.: Zvukové experimenty	6/8
Fecsková, S.: Bardejovské koncertné pódia	5/4
Földešová, M.: Fórum mladých	18/4
Földešová, M.: Medzinárodný gitarový festival J.K. Mertza	16/4
Földešová, M.: Orchester národov v Bratislave	4/5
Földešová, M.: VI. stredoeurópsky festival v Žiline	11/1, 3
Földešová, M.: United Orchestra v Istropolise	12/4
Földešová, M.: Z komorných cyklov	3/5
Grajčárová, Z.: Sakrálny koncert u Milosrdných bratov	23-24/8
Holíkova, J.: Cithara Aediculae '95	2/4
Hóz, A.: Violončelový súbor s premiérou	2/4
Hrčková, N.: Plné sály na Varšavskej jeseni '96	22/5
Hubová, D.: Prehliadka choreografického potenciálu	13/5
Javorský, I.: Dva razy Rekviem v Redute	23-24/9
Javorský, I.: Dve kapitoly zo Zlatého cyklu SF	3/5
Javorský, I.: Februárové derby bratislavských orchestrov	6/5
Javorský, I.: Koncert z cyklu Fórum mladých	13/4
Javorský, I.: O potrebe zborového spevu	23-24/9
Javorský, I.: SF v januári	4/4
Javorský, I.: SF vo februári	6/5
Javorský, I.: SOSR opäť v Slovenskej filharmónii	9-10/5
Javorský, I.: VI. stredoeurópsky festival v Žiline	11/1, 4
Javorský, I.: Tri finále a jedna premiéra v májovej Redute	14/4
Javorský, I.: Z aprílovej ponuky SF	13/4
Javorský, I.: Z marcovej ponuky Slovenskej filharmónie	9-10/5

Jurík, M.: Breinerov recitál	14/2
Jurík, M.: Esbjerg Ensemble v Bratislave	12/4
Jurík, M.: Festivalový večer v Klariskách	17/7
Jurík, M.: Speváckemu oktetu na cestu...	4/2
Koncert z tvorby Eugena Suchoňa	19/8
Kováčová, M.: Vianočná lahôdka	1/2
Kováčová, A.: Hummelova klavírna súťaž	15/5
Kováčová, A.: Rajter rodákom - rodáci Rajterovi	22/2
Kováčová, A.: 14. ročník medzinárodnej speváckej súťaže Mikuláša Schneidra-Trnavského	12/1, 2
Kováčová, A.: Slávnosť v Ciferi	9-10/12
Krekovič, S.: Blízke stretnutie bez žánrových obmedzení	23-24/10
Krekovič, S.: Folkfórum s Karlom Plíhalom	19/8
Krekovič, S.: Mosty '96 - tušenie súvislostí	16/4
Krekovič, S.: Pražský výber sa rozlúčil so starým repertoárom	20/10
Krekovič, S.: Trikrát jazz alebo BJD Corgoň '96	21/1, 3
Krekovič, S.: Zamyslenie (nielen) nad Folkovým salónom alebo Quo vadis, slovenský folk?	16/1
Krekovič, S.: Znovuzrodená Lýra - úspech aj fiasko?	19/10
Kubiková, M.: SF v januári	4/4
Lengová, J.: Pocta Jánovi Levoslavovi Bellovi	15/5
Marenčinová, D.: Umenie na rozhraní gýča	16/5
Martináková, Z.: Večery novej hudby - "Priestory"	15/3
Michalová, E.: Moderna v Banskej Bystrici	15/3
Lukáčová, S.: Vianočný sen sloníčať	2/4
Palovčík, M.: Dni organovej hudby	17/7
Pavliková, T.: Večer s vokálno-inštrumentálnym súborom	7/4
Pečená, M.: Nezabudnuteľný zážitok	23-24/8
Plesselová, M.: Divertimento musicale	22/12
Polák, P.: Reflexie z Dni starej hudby '96	22/1
Poul, F.: Prix Italia 1996	16/3
Puškášová, M.: Hudba na hrade	3/4
Puškášová, M.: "Moyzesovci" v Moyzesovej sieni	7/4
Puškášová, M.: Musica slovaca et europaea - výzva storočiam a súčasnosti	15/1, 8
Puškášová, M.: O inom zázraku v Redute	7/4
Puškášová, M.: Pražské dychové kvinteto	6/4
-r-: Hudobná jeseň v Topoľčanoch	22/1
Rehák, O.: Slovensko-české rendezvous v Banskej Bystrici	19/8
Rehák, O.: Pet jazz 1996 alebo päť koncertov v jednom	23-24/10
Skřepek, R.: 41. košická hudobná jar	14/4
Skřepek, R.: Októbrové koncerty Štátnej filharmónie Košice	22/7
Skřepek, R.: Organový festival v Košiciach	20/10
Skřepek, R.: Tri zaujímavé koncerty Štátnej filharmónie Košice	6/4
Skřepek, R.: Z koncertov Štátnej filharmónie Košice	4/5
Skřepek, R.: Z košického hudobného života	12/4
Smetanová, O.: Varšavská jeseň znovuzrodená	22/4, 5
Struhárová, S.: Hoj, vlast moja pod Zoborom	16/2
Struhárová, S.: Musica Sacra '96	16/5
Šebesta, R.: Mozart a basetový klarinet	7/4
Unger, P.: Hommage a Lucia Popp	7/1, 2
Unger, P.: Závan exotiky v Mirbachu	23-24/8
Urbančíková, L.: Organy Martina Šašku koncertne	18/1, 3
Ursínyová, T.: Mozartovská ouvertura	8/4
V.B.: Festival zborovej tvorby	19/8
Zagar, P.: Komorní sólisti v Nemecku	19/9

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI

Javorský, I.: Rok slovenskej hudby na BHS	20/5, 6
Javorský, I.: Symfonické koncerty	20/3-5
Kováčová, A.: BHS v rozhlasu a televízii	20/9
Kubiková, M.: Symfonické koncerty	20/5
Rebro, A.: Matúš Jakubček Tenet	21/8
Serenčinová, A.: Komorná hudba	20/7
Schmidtová, A.: Ad: Národné, individuálne, univerzálne alebo tri stránky jednej veci	20/9
Žofaj, M.: Stará hudba na BHS	21/10

NOVÁ SLOVENSKÁ HUDBA

Dohnalová, L.: Otvárací symfonický	23-24/11-13
Dohnalová, L.: Sôlo pre kvarteto	23-24/11-13
Dohnalová, L.: Záverečný symfonický	23-24/11-13
Földešová, M.: Zdravý humor	23-24/11-13
Javorský, I.: ŠKO Žilina	23-24/11-13
Martináková, Z.: Nová hudba v starom šate	23-24/11-13
Švehlák, S.: Folklorne koncerty	23-24/11-13

INFOJAZZ

Infojazz č. 1/1996	9-10/11
Infojazz č. 2-3/1996	18/11

VEDECKÉ PODUJATIA, ODBORNÉ STRETNUTIA, SEMINÁRE

Baranová, E.: Most k Európskej integrácii?	14/6
Bokes, V.: Hudba v srdci Európy	2/7
Bokes, V.: Súčasné umenie a východná Európa	2/7
Medňanská, I.: Nová motivácia v polyestetickéj výchove	20/10
R-S: Medzinárodná súťaž a Svetový kongres akordeonistov v Dunajskej Strede	21/8
Petőczová, J.: Výskum európskej polyfónnej tradície na Slovensku	12/3
Schmidtová, A.: Národné, individuálne, univerzálne alebo tri stránky jednej veci	20/9
Seminár o filmovej hudbe	22/11
Šipka, M.: Banskobystrické otázky nad hudobnou výchovou	11/6

HUDOBNÉ DIVADLO

Boito, A.: Mefistofeles. Opera SND Bratislava. (T. Ursínyová)	7/6
Cikker, J.: Vzkriesenie. Opera SND Bratislava. (P. Unger)	20/8
Čajkovskij, P.I.: Eugen Onegin. Štátna opera Banská Bystrica. (P. Unger)	1/5
Delibes, L.: Copélia. Balet SND Bratislava. (D. Hubová)	1/5
Fall, L.: Dolárová princezná. (D. Marenčinová)	8/5
Kupkovič, L.: Trojruža. Opera SND Bratislava. (T. Ursínyová)	3/6
Lehár, F.: Paganini. Spevohra Nový scéný Bratislava. (T. Ursínyová)	2/6
Nedbal, O.: Poľská krv. Opera ŠD Košice. (D. Marenčinová)	2/6
Nedbal, O.: Z rozprávky do rozprávky. Balet SND Bratislava. (D. Hubová)	1/5
Puccini, G.: Lastovička. Štátna opera Banská Bystrica. (P. Unger)	7/6
Rossini, G.: Barbier zo Sevilly. Opera SND Bratislava. (P. Unger)	12/5
Schmidt, F.: Notre Dame. Opera ŠD Košice. (J. Lengová)	8/5
Suchoň, E.: Krútnava. Opera ŠD Košice. (D. Marenčinová)	22/6
Verdi, G.: Nabucco. Štátna opera Banská Bystrica. (E. Michalová)	12/5
Zeljenka, I.: Batoryčka. Štátna opera Banská Bystrica. (E. Michalová)	22/6
Pažitková, I.: Hráť Oscarov pre Operu SND	8/5
Podolská, A.: Donizetti a jeho festival	6/6
-rg: L'Eventail a Musica aeterna	6/6
Šimko, S.: Euba Orgonášová dobýva svet	21/9
Unger, P.: Berlín neobľubuje operné múzeum	23-24/6
Unger, P.: Francúzsky Verdi vo Viedni	2/6

Unger,P.: Operný Paríž na sklonku sezóny	16/6
Unger,P.: Netopier na jazernej megascéne	16/6
Unger,P.: Smetana dýchal staromilným klišé	14/5
Unger,P.: Spievali pod pyramídou	2/4
Unger,P.: Talianske operné festivaly 1996	17/4,5
Unger,P.: V centre diania Kostolníčka	22/6
Unger,P.: Verizmus v pražskom balení	3/6
Unger,P.: ZHZ v nepriazni publika i počasía	15/6
Unger,P.: Zo zahraničných operných scén	9-10/9

ROZHLAS, TELEVÍZIA, FILM, VIDEO

Dohnalová,L.: Vianoce sluchom a zrakom	1/2
Kovářová,A.: Hudba je v televízii problém	18/5
Kovářová,A.: Oslavy v rozhlase vrcholía	22/2
Kovářová,A.: 40.rokov Slovenskej televízie...	23-24/7
Kovářová,A.: Rozhlas a hudba	17/2
Kovářová,A.: Rozhlas medzinárodne	19/11
Kovářová,A.: Tri portréty v STV	21/2
(mk): Osobnosti slovenskej hudby	16/2
Puškášová,M.: Existuje humor v hudbe?	19/7
Serečinová,A.: Zlatá Praha '96	14/6
Zemanová-Janošíková,L.: Benefícium '95	1/3

GRAMO, CD

Adolphe Adam: Giselle. SOSR, dir.A.Mogrelia. Naxos DDD8.550755-6. (L.Dohnalová)	4/6
Alexander Albrecht - Aus seinem Klavierwerk. D.Rusó-Varínska, Valéria Kellyová - klavír. (M.Jurík)	14/7
Ján Levoslav Bella: String Quartet in E Minor, B Flat Major, Notturmo for String Quartet. Moyzesovo kvarteto. Marco Polo DDD 8.223658. (L.Dohnalová) 16/7 Ján Levoslav Bella: String Quartet in C Minor, D Minor. Moyzesovo kvarteto, F.Magyar viola. Marco Polo DDD 8.223658 (L.Dohnalová)	16/7
The Best of Gershwin - Rapsódia v modrom. Američan v Paríži. Klavírny koncert F dur. J.Hála, A.Cattarini klavír. SF, dir.D.Birkh, B.Režucha. Opus 91 2553-2. (M.Jurík)	18/9
The Best of Vivaldi- Slovenský komorný orchester, B.Warchal. Opus 91 2513-2. (M.Jurík)	18/9
Close Harmony Friends - Happy Day. (S.Krekovič)	22/10
The Cornicinum in Concert. Rajter-Cerepnin-Bozza-Měchura-Meixners. Snaw Cornicinum*Academicus Chorus. Opus 91 2543-2.(M.Jurík)	18/9
De profundis I.- R.Berger: De profundis. I.Parík: Stabat Mater. SHF-Kultur Kontakt. (L.Dohnalová)	7/7
De profundis II.- J.Hatík: Introspekcia. T.Salva: Mša Glagolskaja. Slovenský oče náš. M.Bázlik: Canticum. SHF-Kultur Kontakt. (L.Dohnalová)	7/7
De profundis III.- E.Krák: Pulcherrima ad honorem Sancti Augustini memoriae. V.Godár: Sekvencia pre husle a klavír. M.Burlas: Záznam siedmeho dňa. I.Szeghy: Hommage a Rodin. P.Zagar: Stabat Mater. SHF-Kultur Kontakt. (L.Dohnalová)	7/7
Dvořák, A.: 9.symfónia e mol Z nového sveta. Slovenská filharmónia, dir.Z.Košler. Opus 9350 0282. (M.Jurík)	8/6
Dvořák,A.: Stabat amter. Hajóssyová-Soukupová-Dvorský-Novák. Slovenská filharmónia, dir.Z.Košler. Opus 9352 0961-62. (M.Jurík)	8/6
Zuzana Homolová: Slovenské balady. Pavian Records. (S.Krekovič)	7/3
Michail Ippolitov-Ivanov: Arménska rapsódia. Jubilejný pochod. Jar-Chmief, Epizóda zo Schubertovho života. Symfonické scherzo. Tri hudobné obrazy z Osetska. SOSR, dir.D.Johanos. Marco Polo DDD8.223629. (M.Jurík)	4/6
Jaroslav Filip: Cez okno. Salvador 1996, SD 001-2-331. (S.Krekovič)	22/10
Dalibor Karvay: Tartini-Kreisler-Paganini-Suchoň-Kocián-Burlas, Sarasate-Haydn. D.Karvay husle. D.Buranovský klavír. Slovenský komorný orchester, B.Warchal. Opus 912540-2. (M.Jurík)	18/9
Zora Kolínska: Taká som. Opus. (J.Corba)	22/10
R.Macudzinský: Olympijské variácie op.38. J.N.Hummel: Ariette Favorite. A.Dvořák: Largo z 9.symfónie e mol op.95. R.Macudzinský. SOSR dir.R.Stankovský. Komorné združenie dir.V.Horák. Opus CD 91 2572-2031. (M.Jurík)	16/7
W.A.Mozart - Operaerien. L.Poppová, Mníchovský rozhlasový orchester, dir.L.Slatkin. EMI CDC 7470192. (M.Jurík)	6/7
W.A.Mozart: Symfónia č.45 D dur Haffnerova KV 385. Symfónia č.39 Es dur KV 543. Solistes Européens, Luxemburg, dir.J.M.Händler. SEL Classics 95.15-037. (M.Jurík)	6/7
Music of Zodiac-Capricorn. Hudba zverokruhu - Kozorožec. Opus 91 2485-2931. (M.Jurík)	8/6
NO 5 a priatelía: Post scriptum. (S.Krekovič)	22/10
Slovenské dychové kvinteto. Haydn-Rejcha-Ibert-Zeljenka-Ligeti. Musica Classics 790020-2. (M.Jurík)	17/9
Ottorino Respighi: Lucrezia. Kauza-Remor-Kohútová-Šlepkovská-Ludha-Hanák-Pasek-Haan-Đurčo. SOSR, dir.Adriano. Marco Polo DDD8.223717. (M.Jurík)	4/6
Ottorino Respighi: La Bella dormente nel bosco. Kohútová-Valášková-Czaková-Šlepkovská-Dominques-Pasek-Haan-Đurčo. SFZ, zbormajst. J.Rozehnal. SOSR, dr.Adriano. Marco Polo Opera classics DDD 8.223742.(M.Jurík)	17/9
Romantic Serenades. Elgar - Grieg - Tschaikovsky. Bratislavský komorní sólisti, dir.J.Kopelman. Slovart Records 0012-2-131. (M.Jurík)	14/7
Spevácky zbor mesta Bratislavy. Dir.L.Holásek. Rádio Bratislava RB 0092-2231. (M.Jurík)	14/7
Johann Strauss jr. Edition 1 Vol.34. SOSR. Marco Polo DDD8.223234. (L.Dohnalová)	4/6
Les succes de la danse. Marco Polo DDD 8.223801. (L.Dohnalová) 22/10	
Suchoň,E.: Krúťava. P.Dvorský, O.Malachovský. Slovenský filharmonický zbor, SOSR, dir.O.Lenárd, zbormajster P.Procházka. Opus 9356 2094-95. (M.Jurík)	8/6
Suchoň,E.: Svätopluk. O.Malachovský, J.Caban, F.Livora, P.Dvorský, J.Martvoň, P.Oswald, M.Blahušíková, A.Czaková. Slovenský filharmonický zbor, SOSR, dir.O.Lenárd, zbormajster Š.Klimo. Opus 9356 1691-93. (M.Jurík)	8/6

KNIHY, HUDOBNINY

Albrecht,J.: Die Geisteswelt des Schönen. Duchovný svet krásna. Bratislava 1995. (Z.Martináková)	17/8
Dzemianová,E.: Organová škola. (F.Klinda)	11/6
Hudobná kultúra Spiša. Musicologica slovaca et europaea 19. Bratislava 1994. Ed.L.Kačic. (J.Važanová-Horáková)	11/6
Hudobný archív 12. 1994. Ed.E.Muntág. (J.P.)	8/7
Lengová,J.-Cížik,V.: Exegi monumentum. Ján Levoslav Bella (1843-1936). Život a dielo v obrazových dokumentoch. Banská Bystrica 1992. (A.Schmidtová)	17/8
Museum musicum. Slovenské národné múzeum. (Z.Marczellová)	6/8
Tauberová,A.: Ján Nepomuk Batka a jeho zbierka hudobnín. Museum Musicum. Bratislava 1995. (A.Schmidtová)	19/5

ROZHOVORY

Bachleda,S.: Chceme prinášať na trh zaujímavé veci... (M.Jurkovič)	18/7
Berger,I.: Na pamäť rodákovi (I.Ginzeriová)	3/2
Dohnalová,L.: Cesta k umeniu je cestou hľadania (S.Zamborský)	8/3
Dohnalová,L.: Hudba nielen povolaním (D.Rusó-Varínska)	6/3
Dohnalová,L.: Pre každého je dosť miesta pod slnkom (R.Gašparík)	2/3
Filippiová,E.: Stretnutie s Ivanom Gajanom	7/3
Hanzelová,M.: Najdôležitejší je dobrý dirigent (K.Meyer)	11/5
Hanzelová,M.: Slovensku vďačím za to, čo som (A.Kucharský)	6/2
Hanzelová,M.: Spievajúca škola (M.Rovňáková)	4/1,3

Hanzelová,M.: Súťažné reminiscencie	9-10/8
Hanzelová,M.: Zanikne SKO? (B.Warchal)	3/3
Jurik,M.: Hudba je celebráciou (L.Slovák)	23-24/4
Jurik,M.: Hudba je pre mňa všetkým (A.Buranovský)	1/4
Jurik,M.: Medzi prvými hráčmi Viedenských filharmonikov (T.Kováč)	5/1,3,7
Jurik,M.: Musa ludens (J.Pipta)	23-24/5
Jurik,M.: Pre vstup do spoločenstva najúčinnším prostriedkom je hudba (J.M.Händler)	9-10/7
Jurik,M.: Slovenský rok otvorený (L.Burlas)	3/1,3
Krekovič,S.: Rozhovor c Richardom Müllerom nielen o Bratislavskej lyre -mj: Na také zážitky sa nezabúda (H.Štolfová-Bandová)	23-24/10
Skřepek,R.: Je mi s mojim vekom dobre (S.Macura)	19/2
Struhárová,S.: Hudba je pre mňa všetkým (H.Tatar)	9-10/3
Unger,P.: Svojoľa v interpretácii je chorobou dneška (G.Janowitz)	14/7
Urbančíková,L.: S Emiliou Dzemianovou o organovej škole	8/1,2
Világošová,J.: Viesť žiakov k zodpovednosti (K.Dibáková)	14/4
	9-10/3

VÝROČIA, JUBILEÁ

Vojtech Adamec (J.Rýs)	14/5
Vladimír Bokes (Z.Martináková)	1/3
Alexander Brailowsky (M.Jurík)	4/7
Etela Čárska (T.Ursínyová)	5/6
H.Červeňová (J.Kupková)	12/7
Margita Česányová (J.Krčméry-Vrteľová)	21/4
František Dostalík (M.Jurík, M.Šípka)	5/5
Oskár Elschek (L.Chalupka)	13/6
Oto Ferenczy (I.Parík)	7/2
Magdaléna Hajóssyová (M.Jurík)	15/2
Olga Hanáková (J.Krčméry-Vrteľová)	17/2
Nina Hazuchová (J.Krčméryová)	11/2
Mária Hemerková (J.Bukovinská)	5/6
Vlastimil Horák (L.Vajdička)	13/6
Zoltán Hrabussay (J.Albrecht)	9-10/2
Juraj Hrubant (M.Palovčík)	15/6
Franjo Hvastija (P.Unger)	5/6
Elena Kittnarová (T.Ursínyová)	13/3
Jozef Konder (P.Unger)	17/2
Konzervatórium Žilina (B.Banary)	18/8
Anna Kovářová (L.Dohnalová)	7/2
Jozef Kresánek (L.Chalupka)	7/5
Ján Fišer Kveton (M.Jurík)	12/7
Ladislav Kupkovič (V.Bokes)	7/5
Ludmila Lehotská-Križková (V.Lehotský)	12/7
František Livora (M.Jurík)	15/2
Silvia Macudzinská (-mj-)	20/2
František Matúš (I.Medňanská)	18/8
Mária Medvecká (J.Krčméry-Vrteľová)	4/2
Yehudi Menuhin (M.Jurík)	9-10/10
Zdenko Mikula (S.Bachleda)	22/2
Dimitri Mitropoulos (M.Jurík)	3/7
Alexander Moyzes	16/2
Štefan Németh-Šamorínsky (M.Palovčík)	17/3
Michal Palovčík	15/2
Ivan Parík (Z.Martináková)	15/4
Paula Pokojná (T.Ghillány)	5/2
Eudovít Rajter (I.Parík, J.Albrecht)	15/4
Slovenský filharmonický zbor (M.Palovčík)	18/4,5
Spoločnosť F.Liszta (L.Schleicher)	20/2
Eva Strelková (V.Fulka)	20/2
Viktor Šimčísko (M.Jurík)	19/2
Gejza Toperczer (R.Skřepek)	5/6
Darina Turňová (L.Cervená)	8/2
Mária Turňová (A.Ch.Varkondová)	5/2
Karol Vlach (T.Ursínyová)	12/5
Gabriela Záhradníková-Demovičová (D.Hubová)	7/2
Ján Zimmer (B.Dlháňová)	11/2

NEKROLÓGY

Ján Albrecht (I.Parík, Z.Martináková)	22/3
Gianandrea Gavazzeni	4/8
Ján Hedera (I.Parík)	6/2
Eduard Haken	2/8
Ján Kovář (L.Dohnalová)	4/8
Rafael Kubelík (M.Jurík)	17/10
Lucia Popp (M.Jurík)	6/1,7
Jaroslav Rozsival (T.Ursínyová)	3/6
Svetozár Stračina (O.Demo)	5/2
Herta Suchoňová (M.Jurík)	1/2

ZO ZAHRANIČIA

Bachratá,P.: Parížske dojmy	11/7
Blahová,E.: Elly Ameling vo Viedni	5/7
Bokes,V.: 50 rokov Spoločnosti fínskych skladateľov	1/7
Bokes,V.: Súčasná hudba v Odesse	11/7
Borovičková,A.: G.Albrecht odstúpil	3/2
Búda,J.: Japonské impresie	4/7
Bulla,M.: Schönbergov Mojžiš zaujal Paríž	1/6
Čárska,E.: XIII.medzinárodná klavírna súťaž F.Chopina,Varšava 1995	1/6
Čurilla,S.: Vladimír Čuchran na Islande	15/8
Földešová,M.: Triumf K.Kramaricovej v Prahe	14/3
Jurik,M.: Frankfurt - brána do sveta hudby	9-10/1,10
Jurik,M.: K storočnici Českej filharmónie	2/7
Klinda,F.: Slovinský príklad	11/7
Lippoldová,V.: Jediná prvá cena	17/10
-mj: Potreba kontaktov	3/7
Ok: Musa ludens v USA a Kanade	13/7
Pažítková,I.: Filharmonici v Paríži	15/2
Podolská,A.: Hommage a Spontini	5/7
Sliacka,D.: Hudba vizitkou do sveta	17/1
Smetanová,O.: O festivaloch v Anglicku	20/2
Šuška,P.: Majstrovský kurz ELIA v Amsterdame	15/7
Unger,P.: Hudobne svieža Talianka v Brne	5/7
Války,L.: 100 TH AES Convention	15/7
Warchal v Česku	4/2

RÔZNE

Adoremus - časopis o duchovnej hudbe	6/8
Bugalová,E.: Ad: Dom hudby v Trnave	22/8
Ceny Hudobného fondu za rok 1995	18/2
Červeňová,H.: Z činnosti Regionálneho združenia SHŮ v Nitre	8/2
Erdziak,P.: Bilancia Jana Meisnera	8/7
Erdziak,P.: Príťažlivá výstava hudobných nástrojov	2/7
Fecsková,S.: Bardejovské bilancie	4/8
Hanzelová,M.: Slovkoncert na prahu nového roka	3/2
Javorský,I.: Who is who?	18/10
Jurik,M.: Rakúske milénium	7/8
Jurik,M.: Rodáci Š.Hozovi	22/8
Krekovič,S.: Medzinárodná hudobná výstava v Bratislave	21/2
L.D.: Plány Slovenskej filharmónie	2/2
Nadácia S.Stračinu	6/2
Názory čitateľov	14/8
Okapcová,T.: Súťaž L.Popp pripravená...	5/2
Pocita ministra kultúry A.Hrušovskej-Meyerovej	14/8
Poklady hudobnej minulosti	18/3
Prvá národná husľová súťaž	18/3
Rok slovenskej hudby	13/1,2
ŠA: Majstri husliari	14/8
Šmíd,M.: Slovo k výkonným umelcom - interpretom	1/3

Evita príde do ČR v januári

Filmové spracovanie slávneho broadwayského muzikálu Evita sa v českých kinách objaví už 2. januára 1997, teda iba dva týždne po európskej premiére v Londýne. Ako píše Lidové noviny, svetovú premiéru mala Evita 14. decembra v New Yorku. V hlavných úlohách filmu Alana Parkera účinkujú Madonna a Antonio Banderas.

Rocková opera autorskej dvojice Andrew Lloyd Weber a Tim Rice, ktorí sa preslávili muzikálom Jesus Christ Superstar, bola inšpirovaná postavou

manželky argentínskeho prezidenta Evy Perónovej, ktorú milovala celá vlasť. O úlohu Evity súperilo niekoľko filmových hviezd - od Lizy Minnellovej cez Meryl Streepovú po Michelle Pfeifferovú. Nakoniec ju však dostala hviezda popmusic Madonna.

Hudba k filmu má vyjsť v decembri na kompaktnom disku. Mala by dokonca vzniknúť česká divadelná verzia tejto rockovej opery, zatiaľ však nie je jasné, kedy a kde ju uvedú.

ELÁN V BRATISLAVE UKONČIL TURNÉ K VÝROČIU

Do posledného miesta zaplnená športová hala na bratislavských Pasienkoch bola večer svedkom záverečného koncertu turné legendárnej slovenskej skupiny Elán. Niekoľkogeneračné publikum - od najmenších detí až po šedivejúcich rockerov - priviedla do výše dvojhodinového varu zostava Jožo Ráž, Jano Baláž, Peter Farnbauer, Ľubo Hornák, Juraj Kuchárek, posilnená o zakladajúceho člena skupiny Vaša Patejdl. V nových úpravách uviedli všetky hity od roku 1981, kedy vydali svoje prvé album a začala sa ich profesionálna púť svetom slovenskej populárnej hudby.

Turné venované 15. výročiu založenia skupiny malo veľký úspech vo všetkých 15 slovenských a českých mestách od Košíc po Plzeň. S mimoriadnym ohlasom sa stretli najmä vystúpenia v Bratislave a Prahe, kde sa na pódium predstavili ďalší zo zakladajúcich členov skupiny Zdeno Baláž a Juraj Farkaš.

V decembri plánuje Elán ešte niekoľko koncertov na Slovensku. Zároveň by mali hudobníci okolo Joža Ráža dokončiť ďalší album, ktorý by sa mal na trhu objaviť v jarých mesiacoch budúceho roka.

Nové CD R. Müllera vyšlo koncom novembra

Pod názvom LSD vyšlo koncom novembra nové CD Richarda Müllera, jedného z najvýraznejších predstaviteľov súčasnej slovenskej populárnej hudby. Je to už tretí spoločný tvorivý počín dvojice Müller (texty) - Filip (hudba).

"Cédečko vzniklo ako náhodný výber deviatich skladieb z rozsiahlejšieho repertoáru, ktorý sme pripravili s Jarom Filipom a nahrával som ho s Andrejom Šebanom a jeho bandom," povedal v rozhovore pre TASR R. Müller. Niektoré pesničky z neho zaznejú aj v pripravovanom slovenskom filme Rivers of Babylon, v ktorom by sa mal objaviť v malej úlohe aj "najvyšší" slovenský spevák.

Titulná skladba nového albumu sa objavila už na najnovšom autorskom CD J. Filipa Cez okno. "Špecifická pieseň LSD

vznikla už dávnejšie. Tá Jarova je vlastne jej verziou," uviedol R. Müller. Dodal, že keď si J. Filip robil svoju platňu, mal na pieseň ako autor hudby úplne iný názor. "Som veľmi rád, že sme si každý zrealizovali svoju verziu," konštatoval.

Po vydaní CD sa pripravuje koncertné turné s A. Šebanom a jeho bandom v zložení Oskar Rózsa (basová gitara), Juraj Tatár (klávesy) a Marcel Buntaj (bicie), na ktoré sa R. Müller veľmi teší. "V tejto zostave sme už skúšobne odohrali niekoľko koncertov. Som nadšený, lebo po šiestich rokoch, keď som na pódium spieval len v sprievode klavíru, mám po dlhom čase zase veľkú kapelu. Podľa mňa v nej hrajú najlepší inštrumentalisti, akých poznám," uviedol R. Müller.

P. Haberu privítali zlatým CD

Populárneho slovenského speváka Paľa Haberu čakalo na bratislavskom Letisku M. R. Štefánika po prilete z týždňového pobytu v Japonsku milé prekvapenie. Riaditeľ firmy Polygram Slovakia Peter Riava mu totiž odovzdal zlatú platňu za predaj 15 000 kusov jeho najnovšieho vianočného projektu Svet lásku má. Uvedená firma ich vydala pred necelým mesiacom.

"Som milo prekvapený. Nepočítali sme s tým, že by po takom krátkom čase mohol byť udelený zlatý disk," povedal P. Habera. "Myslím si však, že je to ocenením nielen mojej práce, ale aj celého tvorivého tímu - Petra Dvorského a Karla Gotta nevynímajúc," dodal.

O pobyte v krajine vychádzajúceho slnka poznamenal, že spoločne s M. Žbirkom hrali v dresoch populárneho pražského umeleckého klubu Amfora niekoľko zápasov s japonskými futbalovými klubmi. "Dal som dokonca prvý náš gól v stretnutí s tímom Olympusu," konštatoval hrdo P. Habera.

V titulnej úlohe neznáma speváčka

Andrew Lloyd Webber si do titulnej úlohy svojho najnovšieho muzikálu "Whistle Down the Wind" vybral celkom neznámou 17-ročnú študentku spevu z Philadelphie Irene Mollyovú. Muzikál v štýle rocku a gospelu mal premiéru 6. decembra vo Washingtone a dejovo vychádza z anglického filmu z roku 1961 o deťoch, ktoré v stodole objavili utečenca a veria, že je to Ježiš Kristus.

Ocenili starého bluesmana

Sedemdesiatšesťročný americký bluesman John Lee Hooker bol v Los Angeles najväčším predmetom obdivu, pretože mu spoločnosť Blues Foundation udelila cenu za jeho celoživotný hudobný prínos.

Na slávnostnej ceremónii prešpikovanej hviezdami bluesového neba ako Bonnie Raitt, Ruth Brown a Robert Cray mu ocenenie odovzdal B. B. King. Ten vzdal Hookerovi hold slovami, že nikto nevie hrať a spievať blues takým vynikajúcim štýlom ako on.

Spolu s Kingom je Hooker posledným z veľkých bluesových hudobníkov z delty Mississippi, kde vyrástol Muddy Waters či Robert Johnson, ktorí pomohli koncom 40. rokov vydlážiť cestu rock and rollu.

Eric Clapton a peniaze

Nestárnuci gitarový virtuóz Eric Clapton zarába veselo ďalej. Minulý rok na jeho účet pribudlo úctyhodných 16 miliónov dolárov, čo je o päť a pol milióna dolárov viac, ako zarobil rok predtým.

Jeho príjmy odrážajú predovšetkým úspech albumu From the cradle, ktorý je najpredávanejším bluesovým albumom všetkých čias. Úspech tejto platne nasledoval po neočakávanom oživení bluesu po vydaní jeho predchádzajúceho albumu Unplugged v roku 1992.

Podľa Cliffa Danca, autora hudobníckej finančnej biblie nazvanej Rockové účty, je Clapton dosť nezvyčajným zjavom, pretože je populárny medzi kritikmi aj pospolitým ľudom a okrem toho má aj nebyvalý finančný úspech.

Malí hudobníci, ale najväčší orchester

Malí hudobníci z celej Británie sa 28. novembra zišli do Birminghamu, aby vytvorili ďalší svetový rekord v kategórii "najväčší".

Keďže ich kapela mala 2845 členov, k čomu treba ešte prirátat dirigenta, predchádzajúci rekord z Mexika - 2000 hudobníkov - sa stal neaktuálnym. Zdroj neuvádza, akú skladbu britskí rekordéri zahrli, dodáva však, že divákov bolo podstatne menej. Ak, pravda, nepočítame tých televíznych, ktorí akciu mohli sledovať v priamom prenose.

Pavarotti skončí o päť rokov so spevom

Operná kariéra slávneho talianskeho tenora Luciana Pavarottiho sa o päť rokov skončí. Tento dátum si majster stanovil sám. "Debutoval som v roku 1961... 40-ročná kariéra je viac ako si môže tenor želať," citoval Pavarottiho denník Il Messaggero.

A čo bude robiť potom? Ako v rozhovore prezradil, bude dávať hodiny spevu a chce sa sústrediť na vytvorenie nových medzinárodných dosťhových. Na otázku, ako na jeho spev vplýva jeho vzťah s 27-ročnou Nicolettou Mantovaniovou, odpovedal stručne: "Som veľmi šťastný".

B. B. King vydal autobiografiu

Legendárna osobnosť blues, 71-ročný gitarista B. B. King práve vydal svoju autobiografiu. Okrem iného v nej fanúšikom vysvetľuje, prečo aj v tak vysokom veku naďalej intenzívne pracuje.

Uskutočniť ročne až 330 koncertov si vynútil jeho "komplikovaný citový život" so svojimi dôsledkami. Je totiž otcom 15

detí, ktorými obšťastnil 15 rôznych žien.

"Vždy som bol pre ne k dispozícii a snažil som sa im pomôcť. A čo sa týka detí, je predsa povinnosťou starať sa o ne. Preto ešte stále pracujem," obhajuje dva razy rozvedený bluesman. V súčasnosti B. B. King žije sám v Las Vegas.

Mick Jagger je najväčší držgroš spomedzi britských miliónárov

Zámožný rockový spevák a člen skupiny Rolling Stones Mick Jagger si vyslúžil titul "najväčšieho držgroša" spomedzi všetkých britských miliónárov.

Mick Jagger bol medzi 25 prominentnými Britmi, ktorí dostali za reprezentáciu Británie symbolický finančný darček v podobe približne desiatich libier, za ktorý slušne poďakoval a nechal si ho.

Ostatní "obdarovaní", medzi ktorých patria kráľovná Alžbeta II. a jej manžel princ Filip, bývalý člen skupiny Beatles Paul McCartney či minister financií Kenneth Clarke, finančnú sumu alebo vrátili, alebo ju poukázali dobročinným organizáciám.

Odosielateľom smiešne nízkych cien bol neznámy muž vystupujúci pod menom J. Cooper.

V Montreux odhalili sochu Freddieho Mercuryho

Sochu britského rockového speváka skupiny Queen Freddieho Mercuryho odhalila 25. novembra vo Švajčiarsku v Montreux pri príležitosti 5. výročia jeho úmrtia španielska speváčka Montserrat Caballé. Speváčka nahrala v roku 1987 s Mercuryom známu pieseň Barcelona, vysielanú počas olympijských hier v roku 1992.

Bronzová socha speváka, ktorý zomrel na AIDS, je dielom českej sochárky Ireny

Sedleckej a zobrazuje stojaceho Mercuryho, ako sa pozerá na Ženevské jazero. Financovali ju rodina speváka a dobročinná spoločnosť, ktorú založil.

Na slávnostnom odhalení sochy sa zúčastnili dvaja členovia skupiny Queen, Brian May a Roger Taylor, patrón džezového festivalu v Montreux Claude Nobs a choreograf Maurice Béjart. (Zo servisu TASR)